

Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜ਼ਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

APPROVED MORTGAGE
THE LENDER YOU CAN TRUST

C.S. Ahluwalia
Mortgage Consultant

916.747.5801 cell
317.423.7000 fax
317.634.4391 office
cgate007@yahoo.com

1740 Lafayette Rd Indianapolis, IN 46222
Headquarters: 107 N. State Rd 135 Ste. 301 Greenwood, IN 46142
www.approvedonline.com

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ

AMANTEL.COM

\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ

Talk One Minute, Pay For One Minute (7560 ਮਿੰਟ)

Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 6, February 5, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੀ ਐਚ ਓ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਲੋਹੜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਸਕਿਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ-ਰਿਪੋਰਟ ਅੰਦਰ ਸਫਾ 16 'ਤੇ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਵੱਡੀ ਸੰਨ੍ਹ

ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਸੰਦਲ ਵੱਲੋਂ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ' ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ 'ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ' ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਵੱਡਾ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲੇ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਸਥਿਤ ਅਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ

ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਸੰਦਲ ਵੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਿੱਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਘੁਟਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਲੜਾਈ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 4 'ਤੇ)

ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਛੁਪਾਇਆ ਧਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਮੁਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹੈ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਸੂਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਿੰਤਾ

ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਹ ਕਾਲਾ ਧਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਤੇ ਸਮਗਲਿੰਗ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਮਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏ।

ਉਧਰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਬਾਰੇ ਛਿਤੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਭਾਰਤੀ ਧਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਫੈਲਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹਨ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਜੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਸਟਿਸ ਬੀ. ਸੁਰਜਸਨ ਰੈਡੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਡਟੇ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ

Dhillon Truck Stop / Dhillon Road Service

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Gill Manj Gurdaspur Wale

ਡੀਜਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires Oil Change

ਨਿਊ ਸੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

Ph : 575-576-4111, 317-918-6776

Dhade & Associates, PC Immigration Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜ਼ੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ph:248-254-3441

Fax:(248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: herman@eagle.pro

28800 Orchard Lake Road, Suite 135, Farmington Hills, MI 48334

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਇਕ ਐਫ ਬੀ ਆਈ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਟ ਕਰਾਈਮ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ

ਸੂਚਨਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉਪਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ, ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਹੋਟ ਕਰਾਈਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੌਸ ਰਾਈਸ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਪਰਕ ਮਾਹਰ ਬਰਡੇਲਾ ਬਰੇਡਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੇ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟੱਲ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਆਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਕੈਲੀ ਨੇ ਰੰਗ-ਭੇਦ, ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ, ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਫਰਾਡ, ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ

ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਡੀ ਵੀ ਡੀ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦਾ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 23 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਂਦੀ 23 ਅਪਰੈਲ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕੂਪਰਨਿਕਸ ਥੀਏਟਰ (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਗੇਟਵੇਅ ਥੀਏਟਰ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮੀਂ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਗਿੱਧੇ, ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਪਾਰਕ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਕਲਾਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੋਈ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਆਪਣਾ ਇਹ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਦੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਪਾਰਕਿੰਗ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਟਿਕਟ 15, 25, 50, 100 ਅਤੇ 200 ਡਾਲਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗਿਰਨ ਨਾਲ ਫੋਨ 847-947-1129 ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫੋਨ 847-359-5727 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਵਾਡਾ ਸਟੇਟ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 702-610-2169 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਖਟਾਇਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਚੁੱਗੀ ਹੈ।

Before : 165 Lbs.
After : 125 Lbs.
Lost 40 Lbs.

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area and For more info. call: Surjit Singh or Satwant K. Takk

1-888-211-4274, Cell:(416) 889-9886

ਪੰਜਾਬੀ ਪੈਕ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ!

PTC Punjabi, India's No. 1 Punjabi entertainment channel, is now available only on DISH Network.

Exclusive GURBANI FROM SRI HAZOOR SAHEB

The Punjabi Pack offers the widest variety of Punjabi-language programs including "Gurbani" from Golden Temple in Amritsar and Sri Hazoor Sahib. Watch top drama serials, musical programs, movies, documentaries, live interactive talk shows, children's programs, cultural programs and much more. Punjabi Pack includes seven outstanding channels

Punjabi Pack - Complete Punjabi TV package

Punjabi Pack \$24.99/mo.

PTC PUNJABI, PUNJABI, JUS, PUNJABI, gPunjab, PTC PUNJABI

- No equipment to buy
- Free Standard Professional Installation
- Free DVR Upgrade (\$6.00/mo. DVR Service fee applies)
- Free Activation (with 24-month Agreement)

Requires additional International Basic package for \$10/mo. or any America's Top package.

DISH TV USA

947 W. Wise Road,
Schaumburg, IL 60193

847-380-5500

www.dishtvusa.com

Requires additional International package for \$10/mo. or any America's Top package. Digital Video Advantage plan requires 24-month agreement and credit qualification. Cancellation fee of \$135 (month remaining applies if service is terminated before end of agreement). Free Standard Professional Installation only. All equipment is leased and must be returned to DISH Network upon cancellation or unattended equipment fees apply. (Lease based fees per account; upfront and monthly fees may apply based on type and number of receivers. Prices, packages and programming subject to change without notice. Offer available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer Agreements. Additional restrictions may apply. Offer ends 5/31/11.

ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਉਹ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਵਿਰੁਧ ਸ੍ਰੀ ਹਰਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਈ ਗਈ ਮੋਸ਼ਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਉਪਰੰਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿੱਧਾ ਟਰਾਇਲ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਐਂਟੀ ਸਲੈਪ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ (ਫਰੀਡਮ ਆਫ ਐਕਸਪਰੈਸ਼ਨ) ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਅਧੀਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਐਲਾਮੀਡਾ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ 'ਮੋਸ਼ਨ ਟੂ ਸਟਰਾਈਕ' ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਜੋ ਲੀ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਧੜੇ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸੰਨ 2005 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਦੋ ਮਜ਼ਮੂਨ ਛਪੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਜ਼ਮੂਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਇਹ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਖਬਾਰ ਵਲੋਂ ਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਗੁਰੂਘਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਬਣਾ ਕੇ ਛਾਪੇ ਗਏ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਢਲੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਵਿਚ 24 ਮਈ 2008 ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਛਪੀ ਖਬਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖਬਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀਆਂ 2006 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਮਦਰੱਸਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਖਬਰ ਦੇ ਛਪਣ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟਰਾਇਲ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਵਕੀਲ ਮਾਰਕ ਕੋਹਨ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਗਰੇਵਾਲ ਪਿਰ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਕੀਲ ਨਜੈਲਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਟਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਢਲੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦਸੇਗਾ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਭੁਲ ਗਏ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ

ਉਪਰ ਟਿਪਣੀ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਵਰਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਦਖਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਬਜ਼ਡਿਸ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵਿਰੁਧ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ। ਖਬਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਰੁਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਠੋਕ ਕੇ ਕਹੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ "ਸੱਚ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ।" ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਖਬਾਰ

ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਥੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਸੱਚ ਹੈ ਤੇ ਕੀ ਝੂਠ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਕਾਲੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋਣ ਉਪਰ ਚਤੁਰਗੀਲੀ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਾਠਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਪਣੇ ਮਿਆਰੀ ਕਾਲਮਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਮਗਰੀ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨੌਬਰ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਫੁਟੀ ਕੋੜੀ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹੋ ਈਰਖਾ ਭਾਰੂ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਛਾਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

To Advertise with us
call: 847-359-0746

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼
- ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼
- ਬੋਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK
T 718.672.8000
JACKSON HEIGHTS, NY 11370

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39350 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ

ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਜੈਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

Sikh Religious Society of Chicago

Looking for Keertani Singh

(Sevadar who can do Keertan)

Sikh Religious Society of Chicago is the largest Gurdwara Sahib of Midwest America at 1280 Winnetka Street, Palatine Illinois USA. It is on a Campus spread over 14 Acres of land at a prime location in Chicago's metropolitan area. In a 7 days a week religious program, more than 4000 devotees visit the Gurdwara Sahib for making prayers, listening to the Keertan and discourses on Spirituality.

Qualifications for Keertni Singh:

- He should be an Amritdhari Sikh
- Should be a Graduate from India or High School Graduate from US or Canada
- Should have some formal Sikh Religious Education from Taksal, University or any other religious foundation approved by SGPC.
- Well versed in Gurbani recitation & Keertan
- Should be able to speak and write English & Punjabi Fluently
- Job Requirements
- Perform Keertan on daily basis.
- Teach Keertan & Sikh music traditions to students on regular basis
- Ensure Rehat Maryada is followed in the Gurdwara Sahib
- Attend local Sikh Sangat as per need basis
- Work with management to ensure that day to day needs of Sikh Sangat and Gurdwara Sahib are met.

Experience Required
Minimum 3 years or more of Performing Keertan Experience is required. Reference will be required.

Please send your profile at jobs@srschicago.com
Last date to apply is Feb 19th, 2011

From : President Sikh Religious Society

ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਖਹਿਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ

ਸ਼ਿਕਾਰੀ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਖਹਿਰਾ ਵਿਰੁਧ ਲੋਕ ਕਾਉਂਟੀ ਦੀ 19ਵੀਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਨੰਬਰ 10 ਸੀ ਐਚ 5715) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਖਬਰ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਖਹਿਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਡੈਨੀਅਲ ਵਾਈਸ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁੱਦਈ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਯਾਨੀ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕੇਸ ਦੁਬਾਰਾ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕੇਸ (ਨੰਬਰ 11 ਸੀ ਐਚ 0545) 19ਵੀਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ਲੋਕ ਕਾਉਂਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਲਾਈ 2002 ਵਿਚ ਹਰਮਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਖਹਿਰਾ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਵੇਕਾਂਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਕਾਨ (335 ਓਲਡ ਕੰਟਰੀ ਵੇਅ, ਵੇਕਾਂਡਾ) ਬਰਾਬਰ

ਦੀ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਜੁਲਾਈ 2002 ਵਿਚ ਖਹਿਰਾ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜੁਬਾਨੀ ਕਰਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਦਈ 100 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 500 ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਤਾਂ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇੰਜ ਕੋਈ 30,000 ਡਾਲਰ ਹੋਰ ਦਿਤੇ। ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਦਈ ਨੇ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਵੇਚਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਚੰਗੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਕਤਰਾ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਦਈ ਦਾ ਬਣਦਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਨਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਦਲੇ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਰਾਹੀਂ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਆਪਣੀ 33% ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰਜਾਨਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਪਰ ਖਹਿਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਨੰਬਰ 10 ਐਲ ਏ 356) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ ਮੁੱਦਈ ਵਲੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਾਬਰ ਮੋਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 11 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ ਨੂੰ ਸਦਮਾ, ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰੁਕਫੀਲਡ ਦੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਇਕ ਪੜਵੰਤੇ ਸਿੱਖ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਬੀਬੀ ਗੀਤਾ ਕੌਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਖੇਪ ਬਿਮਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਇਥੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਉਹ 67 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਗੀਤਾ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਪਤੀ ਸ. ਆਹੂਜਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸ. ਆਹੂਜਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 414-491-5555 ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਨੀਤੀ 'ਚ ਵੱਡੇ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਨੀਤੀ 'ਚ ਵੱਡੇ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੇ ਵਾਧੂ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਰਨ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

2-ਜੀ ਘੁਟਾਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ 'ਇਕਜ਼ਟ ਲਾਇਸੈਂਸ' ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਦੇਣਾ ਚਾਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਅਪਰੇਟਰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਵਿਸ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਹੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਤ ਵਿਚ ਵਾਧੂ 1.8 ਮੈਗਾਹਰਟਜ਼ ਦੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਇਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ, ਵੋਡਾਫੋਨ ਤੇ ਆਇਡੀਆ ਜਿਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਪਰੇਟਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 6.2 ਮੈਗਾਹਰਟਜ਼ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਏਅਰਵੇਵਜ਼ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਫੋਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਂ ਪੁਣਾਲੀ ਸਦਕਾ ਪੁਰਾਣੇ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 6.2 ਮੈਗਾਹਰਟਜ਼ ਦਾ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਨਵੇਂ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ 1.8 ਮੈਗਾਹਰਟਜ਼ ਦੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤੇ ਇਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਅਪਰੇਟਰ ਨਵੇਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰ ਪਵੇਗੀ।

ਕੈਂਟਨ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਪਲਿਮਥ-ਕੈਂਟਨ ਸਕੂਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਕੈਂਟਨ ਦੇ ਬੈਂਟਲੀ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਚੌਥੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਰਪਾਨ

ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਕਿਰਪਾਨ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਘੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਬੱਚੇ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਕੂਲ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੈਜ਼ਾਈ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਸਵਾ ਦੋ ਇੰਚ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇਸ ਦੀ ਧਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਖੁੰਡੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿੱਟ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕੇ। ਕਿਰਪਾਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਆਕਾਰ ਮਿਥਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਕੋਡ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਕੂ ਜਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਟਾਫ ਗਾਹੋ-ਬਗਾਹੇ ਕਿਰਪਾਨ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਵੀ ਲੈ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਾਬਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਾਂ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹ-ਰੀਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਨ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੋਸ ਸੀ।

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਵੱਡੀ ਸੰਨ੍ਹ

ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ, ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕ ਪਲਾਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਠੇ ਜੱਟਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ, ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰੂਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਲੈਂਡ ਮਾਰਗੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਾਡੇ ਕਟਵਾਲ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਲ ਸਦਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਬਡਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ

ਸਾਥ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਉਘੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਜੌਹਲ, ਜਲੰਧਰ ਕੈਂਟ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿਤਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਤਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਦਿਆਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਹੇ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਇਹ ਇਕ ਅਨੈਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਇਹ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਸੁਨੇਹਾ ਕਿੱਥੋਂ

ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਤਮਕਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਉਭਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸਕਿਉਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

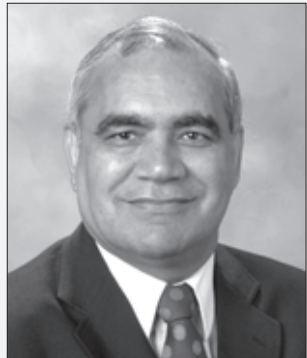
ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਰਹੂਮ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਸੰਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਾਫਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ 8 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਰੀ: ਪਿਛਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 11ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਆਉਂਦੀ 8 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਇਥੇ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 847-359-0746 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Visit us on the web: www.punjabtimesusa.com

Call: Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com

* 6-Apt Building in Arlington Heights for \$429,000+.
BUY HOME NOW !!!
INTEREST RATES at 4.5%
Home Prices 25% below High!

Don't miss an Opportunity in Your Life time

***Motel available in Central Iowa 34 Rooms & 3-BR apt.
Positive Cash flow, For \$399K.

Houses, Townhomes, Apts & Businesses/Land
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7368 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ

ਕਾਹਿਰਾ: ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁਸਨੀ ਮੁਬਾਰਕ ਦਾ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਰਾਜ ਖਤਮ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਉਧਰ ਇਸ ਡਾਢੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲ ਵਿਹਾਰ ਵਾਹਵਾ ਹੀ ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਜਦੋਂ ਫੌਜ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ 'ਜਾਇਜ਼' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਸੈਕਤੋਂ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫੱਟਕ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ 82 ਸਾਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੁਬਾਰਕ ਦੇ ਨਵ-ਨਿਯੁਕਤ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਉਮਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀ.ਵੀ. ਉਪਰ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ, "ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁਸਨੀ ਮੁਬਾਰਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਸਕੇ।"

ਅਲ ਅਰਬੀਆ ਚੈਨਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਦਮ ਪੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ 'ਹੜਤ' ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਫੌਜ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ। ਫੌਜੀ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ

ਮੱਧ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰੋਹ ਦੇ ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ

ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਕਈ ਸੈਨਿਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਹਿਰਾ ਦੇ ਮਾਲ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟ-ਖੋਹ ਕੀਤੀ। ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੱਡੇ ਮਾਲਾਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਟੀ. ਵੀ. ਸੈਟ, ਫਰਨੀਚਰ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਗਰੋਹਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀ ਛੁਡਵਾ ਲਏ। ਆਪਣੀ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਬਾਰਕ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ 'ਚ ਫੇਰਬਦਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਰਾਦ ਮੁਵਾਫੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਖੁਫੀਆ ਮੁਖੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਬਨਿਟ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਟਿਊਨਿਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸਰ ਦੂਜਾ ਅਰਬ ਮੁਲਕ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਤੇ ਜਲਸੇ-ਜਲੂਸਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਦਲਾਅ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ: ਅਲਬਰਦਈ
ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਐਟਮੀ ਊਰਜਾ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲਬਰਦਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਜ਼ਰੂਰ

ਆਵੇਗਾ। ਤਹਿਰੀਰ ਚੌਕ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਲਬਰਦਈ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਜਿਹੜੀ ਸੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟਾਂਗੇ।"

ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਬਾਤ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਤੁਰਕੀ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ, ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰੇਸੇਪ ਤਈਪ ਐਡੋਰਗਨ, ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤੀ ਵਤਨ ਪਰਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮਿਸਰ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਸਨੀ ਮੁਬਾਰਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਪਰਤ ਆਏ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਅਭੈ ਪਾਠਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਹਿਰਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਮੁੰਬਈ ਉਤਰਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਵੱਈਆ: ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮਿਸਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਵਾਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਮਿਸਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਫਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਹੀਲੇ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਧਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਨਾਲ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 3200 ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਮਿਸਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਹਿਰਾ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।

ਸਪੀਕਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਮੁਲਤਵੀ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੌਰਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਵਫਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਫਦ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਾਹਿਰਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖੀਰੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ਹਨ ਤੇ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਤੇ ਪਲੂਟੋਨੀਅਮ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੋਲ 30 ਤੋਂ 80 ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 110 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਅਲਬਰਾਈਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

Ramgarhia Sikh parents seek professionally, qualified boy under 35 (issueless, if divorced) from US/Canada for their dentist daughter, 31 yrs, 5'-6", divorced/issueless, living in Canada. Please respond with bio data and recent picture to: match2k@gmail.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

Gursikh girl for Jatt Sikh Pannu handsome boy, 27, 6'1", BA+3yrs comp. course, father ret'd. from army & brother working in army. Divorcee can also be considered. No demand. Call: 408-667-8519

Good looking, well educated USA settled family girl for Ramgharia Sikh cleanshave boy, 28, 5'10", M.S from USA, Settled in Michigan, permanent job. Caste no bar. Contact: 425-773-9030, 425-307-1050 or email psingh03850@gmail.com.

Alliance for handsome, clean shaven, sincere, God fearing, 43, 5'-7" Sikh boy. Masters in Edu., Bachelor in Computer math from US, teaching professional, divorcees considered, cast no bar, Ph: 323-573-9315, e-mail: Singhb1@yahoo.com

The Karn Gill Radio Show
TUESDAY(S)
8:00 PM till 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

COLDWELL BANKER Preferred, Realtors

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

**Estate Planning
Personal Injury
Bankruptcy**

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:

Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

California Bureau:

Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Shiara Dhindsa
Photographer
661-703-6664

Director Community & Business Relations:

Sunita Chopra
Ph:773-370-7106

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota, New York

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 80 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 375 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ

ਜਵਾਬ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਵੀ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਰ ਚੋਰੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਾ ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਫਰਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਧਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੈ।

ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ? ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਰਫ਼ ਕਰ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਕਹੀ ਜਦੋਂ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਰ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰ ਚੋਰੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਕਾਲੇ

ਧਨ ਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਜੁਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਨਿਲ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਣੇ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਸਨ ਅਲੀ, ਜੋ ਜਾਅਲੀ ਬੈਂਕ ਖ਼ਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਕਿ ਅਲੀ ਕਿਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੈ।

ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ: ਮੋਇਲੀ

ਉਧਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਵੀਰੱਪਾ ਮੋਇਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫ਼ੇ ਵਿਚ ਸੌਂਪੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਚਰਚਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ

ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਧੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੰਧੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਹੀ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਤਬਾਦਲਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੇ

ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਕਿਉਂ ਹੋ-ਹੱਲਾ ਮਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਜਬੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ 2009 ਤਕ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੈਨਲ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਨੇੜਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਣੇ ਸੱਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਕੈਂਗ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 2010 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜਸਟਿਸ ਸਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਪਾਟਿਲ ਨੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਏ. ਰਾਜਾ ਸਮੇਤ ਤਤਕਾਲੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਕੱਤਰ ਸਿਧਾਰਥ ਬੇਹਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਆਰ. ਕੇ. ਚੰਦੋਲੀਆ ਉਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਰਤਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਜਸਟਿਸ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ

ਅਪਰਾਧਕ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ 2009 ਦਰਮਿਆਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਵੰਡਣ ਲਈ ਟੈਲੀਕਾਮ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖੋਖਣਗੇ।

ਉਧਰ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਟੈਲੀਕਾਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਭਾਗ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ 122 ਟੈਲੀਕਾਮ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ) ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਪੱਖੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਡੀਆ ਸੈਲੂਲਰ, ਸਪਾਈਸ ਟੈਲੀਕਾਮ ਤੇ ਸ਼ਿਅਮ ਟੈਲੀਕਾਮ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੇ ਗਏ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਾਲ 2007-08 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 2-ਜੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਸਟਿਸ ਪਾਟਿਲ ਨੇ 6 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ 150 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਣ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 9

ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ (ਕੈਂਗ) ਨੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ 1.76 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖ਼ੀਰੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ਹਨ ਤੇ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਤੇ ਪਲੂਟੋਨੀਅਮ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕੋਲ 30 ਤੋਂ 80 ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 110 ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)	ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ	ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)	ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ	ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ	ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ	ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ	ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ	ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ	ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)	

ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ 'ਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਸਖਤ ਇਤਰਾਜ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ਉਪਰ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤੁਲ ਫਤ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਵਰਤੇ।

ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਵੀ. ਰਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਮਰੀਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੇਕਸੂਰ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ। ਉਧਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਜਿਹੀਆਂ 'ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹਰਕਤਾਂ' ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੇ ਓਥਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਵੀ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਘਪਲੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਕਾਰਨ ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਡੁੱਬੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕੁਲ 1555 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਭਾਰਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂ ਬਹੁਤੇ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ।

ਤੈਲਗੂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜੈਰਾਮ ਕੋਮਤੀ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਰਤੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਦੇਸ਼ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਲੈਸ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ

ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਹਮ-ਖਾਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚਾਲੇ ਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਰਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਗਿੱਟੇ ਨਾਲ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਬੰਨ੍ਹ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ

ਕਾਰਵਾਈ: ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ

ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ 'ਸੂਹ ਰੱਖਣ' ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਕਾਲਰ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾ-ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਈ-ਮੇਲ ਹੈਲਪਲਾਈਨ

ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀਜ਼ਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਈ-ਮੇਲ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.indianembassy.org ਉਪਰ ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਮਨਿਚਅਨਿਦਿਅਿਗੋਵੋਰਗ ਅਤੇ ਏਦਨਿਦਿਅਿਚਗਨੋਵੋਰਗ ਨੂੰ ਲਿਖਣ।

ਇਸ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖਾਨੇ ਨੇ ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਭਾਗ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।" ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਜਮ ਵਰਤਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਧੜਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮਾਲੇਗਓ, ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਧਮਾਕਿਆਂ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗੂਾ ਹੇਠ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੇਹੱਦ ਸਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ, ਸਰਹੱਦ ਪਾਰਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਤੇ ਨਸਲੀ ਹਿੰਸਾ ਜਿਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰੇ ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ 26/11 ਦੇ ਮੁੱਥਈ ਹਮਲਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਨਵੇਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣ ਤੇ ਸੀਮਾ ਪਾਰੋਂ

ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਨੈਟਵਰਕ ਨੂੰ ਫੜਨ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਆਪਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨਸਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੰਗਠਨ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਕੁਝ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵੀ ਸਮਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈਣੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਣਗੇ ਜੋ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਕੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਮੂਲਵਾਦੀ ਟੀਚਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਨੀਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੇ ਹਰੇਕ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ 'ਚ ਲਿਆ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
 E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR
 JET AIRWAYS, DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at **847-673-3825**

EARLY BIRD SALE!!!! India \$545 London \$250

Singh Tax Services
 Individual & Business Tax/Financial Consulting Services.

ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਾਇਰ ਕਰੋ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ। ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਲਾਹ ਮੁਫਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ 10 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ।

ਟੈਕਸ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Ph: 248-982-2036
Fax: 616-855-5575

Office Location: 38969 Cheshire Drive, Northville, MI, 48167

Email: jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
 For More Detail check our web site at: www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

Freeway Travel Inc
ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju
 Tel: 773-973-0200
 Fax: 773-973-0557
 2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Easy Travel Inc.
 Consolidator of Major Airlines

ਸਸਤੀਆਂ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ

Detroit-Delhi \$1110
 Chicago-Delhi \$1050

Tel: 734-451-9526, Toll Free 866-51-INDIA

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
 Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

RK Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

- *Commercial
- *Residential
- *Industrial
- *Sales
- *Installation
- *Cleaning
- *Repair

Ravinder Singh Ravi
 Ph: 773-761-6888
 Fax: 773-761-6865

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 91 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਿਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ 91 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਹੈ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ

ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ 7-ਏ ਰੇਸ ਕੋਰਸ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭੁਸ਼ਨ ਬਹਿਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਹਿਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ 91 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ 2008 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ 'ਚ ਬਣਾਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਲਾਟ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਹਿਲ ਨੂੰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ

ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਕੇਸ 2008 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ, 2008 ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮੁਕੰਮਲ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਚੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸ਼ਹੀਦ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਿਤੀ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 464 ਸ਼ਹੀਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 505 ਸ਼ਹੀਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 388 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉੱਪਲ ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਵਿਚ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਹੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਿਗਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਐਨ.ਕੇ. ਸੰਘੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਆਈ.ਜੀ. ਉੱਪਲ ਜੋ ਨਿਗਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ ਤੇ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਉੱਪਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ।

ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਮੁਹਾਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬਾ ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਫੇਜ਼-8 ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬੀਤੀ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਸੀ ਪਰ ਐਨ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਟੌਹੜਾ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੰਮ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪੱਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਲਜ ਲਈ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਬਜ਼ਿਦ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੀਂਡਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਜਥੇਦਾਰ

ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਉਥੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੌਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਤੀਂਡਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਫੜਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਹ ਦੋ ਦਿਨ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਵਧਾਇਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਖੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਰਗੀ ਮਹਿੰਗੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਡੇਢ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 10 ਮੈਂਬਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਮੰਗ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ 1048 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਰੁਕੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ 1048 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ। ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ 1047.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੀ। ਮਾਰਚ 2011 ਤਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 712.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਸਨ ਪਰ 354.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਪਾ ਸਕੀਆਂ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਰਬਨ ਰਿਨਿਊਅਲ ਮਿਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸੀਵਰੇਜ, ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ 1326 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸਕੀਮਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦੋ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 80-80 ਫੀਸਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ 10-10 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਦੂਜੀਆਂ

ਦੋ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 50 ਫੀਸਦੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 30 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਦਸੰਬਰ 2010 ਤਕ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ 354.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਧੇਲਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ 2007 ਤੋਂ 2011 ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 712.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ 478 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 172 ਕਰੋੜ

ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਦਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਧੇਲਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 478 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ 172 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਦਾ 34 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜੋ 2012 ਤਕ 1047.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਣੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਤਕ 354.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤਹਿ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ।

ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਟੁੱਟੀ ਸੜਕ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ।

ਖਾਲੜਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦਾ ਲਾਪਤਾ ਗਵਾਹ ਲੱਭਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ ਤੇ ਲਾਵਾਰਿਸ਼ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਭਾਰਨ ਵਾਲੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚਤੋ ਨੂੰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਟਾਲਾ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੰਧ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਕਤਲ ਕੇਸ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਈ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਚਤੋ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 30 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਟਾਲਾ ਤੋਂ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੰਧ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਵਿਰਕ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਲਦੀਪ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਆਦੀ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਆਦਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਥੇਦਾਰ ਝੰਡਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਝੰਡਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਈ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਝੰਡਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਝੰਡਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਥੇਦਾਰ ਝੰਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਝੰਡਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ, ਜਿਥੇ ਸ. ਝੰਡਾ ਸਮੇਤ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਨਵੀਂ ਗਠਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੁੱਘ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਤੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਥੋਂ ਦੇ

ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਧੇਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਕੇ ਉਭਰੇ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਧੇਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਗੇ। ਕੁਝ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸ. ਝੰਡਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁੱਜੇ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਮਨੀ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਸ. ਝੰਡਾ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਟਕੇ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਸ. ਝੰਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਰਦਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਝੰਡਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ

ਦੀ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਰਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਝੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਟੰਟ ਦਾ ਇਹ ਆਖਰੀ ਸ਼ੋਅ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲੋਕ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੰਗ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਝੰਡਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਝੰਡਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਰਥਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਝੰਡਾ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਟੰਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਸਰਵ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਝੰਡਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਬੰਜਰ ਹੋ ਰਿਹੈ ਪੰਜਾਬ: ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 20 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚੰਗੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2010 ਦੌਰਾਨ ਮੌਨਸੂਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੱਥ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 20 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲੁਆਈ 15 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ

9059 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕਾ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 20 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਡੂੰਘੇ ਟਿਊਬਵੇਲ ਲਗਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 4993 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 10 ਤੋਂ 15 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ 9058 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ 15 ਮੀਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 5 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ, ਮੋਗਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ

ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਟਿਊਬਵੇਲ 20 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਸੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਜੋ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਔਸਤਨ 60 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 250 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਰੋਪੜ, ਬਠਿੰਡਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਔਸਤਨ 65 ਤੋਂ 85 ਮੀਟਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਨਸੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 50 ਤੋਂ 80 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਰ ਰਹੀ, ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਉਪਰ ਵੀ ਆਇਆ ਪਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਕ ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਇਕ ਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਰਵੇਂ ਮੀਂਹ ਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸੁਧਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਸਮੇਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਮੋਗਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਮੀਟਰ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਥੱਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 25,000 ਨਵੇਂ ਟਿਊਬਵੇਲ ਲਗਾਉਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੇਲ ਡੂੰਘੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭੂਮੀ ਦਾ

ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਹਲਾਕ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਥਾਣਾ ਮਹਿਤਪੁਰ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਉਮਰਵਾਲ ਬਿੱਲਾ ਮੋੜ ਨੇੜੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀਦੇ ਸਨ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮਰਵਾਲ ਬਿੱਲਾ ਮੋੜ ਨੇੜੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰਨਾ ਕਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਗੱਡੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕਾਰ ਭਜਾ ਲਈ ਤੇ ਕਾਰ ਸਫੈਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਵਾਬੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸਵਾਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਗਰੋਹ ਦੇ ਮੁਖੀ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਭਿੰਦਾ ਵਾਸੀ ਸ਼ਾਦੀਪੁਰ ਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰੂਬੀ ਵਾਸੀ ਤਲਵਣ-ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਪਰਾਧੀ ਸਨ। ਦੋਵਾਂ ਅਪਰਾਧੀਆਂ 'ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨਕੋਦਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਿਹਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਤਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਬੱਤੀ ਲਾ ਕੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਮਹਿਤਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਉਮਰਵਾਲ ਬਿੱਲਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਲੱਗੀ ਵਾਰਨਾ ਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਪਿਸਤੌਲ 7.65 ਐਮ.ਐਮ., 17 ਕਾਰਤੂਸ, 11 ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ, 14 ਰੌਂਦ 32 ਬੋਰ, 2 ਜਾਅਲੀ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ, ਕੁਝ ਨਕਦੀ, 2 ਗਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਤੇ 1 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਮਿਲੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਭੋਗਪੁਰ ਦੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ, ਬੋਨ ਬਰੈਡ ਡਕੈਤੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ 44 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੁੱਟੇ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਵਾਪਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਢੋਲੇਵਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਔਖਾਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਵੇਹਰਾ ਦੀ ਕਾਰ ਖੋਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਆ ਕੇ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹੌਲਦਾਰ ਉਪਰ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਰਿਕਸੇ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਸਾ ਚਾਲਕ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਚੌਧਰ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਰੁੱਝੇ: ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਜੈਤੋ: ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ, ਮਸਾਲਿਆਂ ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਾਨ ਖਾਤਰ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹਨ।

ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਠੱਗ ਪਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਢਾਈ ਲੱਖ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੜਕੇ, ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੋਸ਼ਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨੇ ਅੱਜ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥ ਰੋਟੀ ਖੋਹ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਬਰਕਤ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

84: ਚਾਰ ਦਿਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਲੰਘਰ ਸੁੱਟੇ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਕਮਲ ਨਾਥ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਖ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਉਦੋਂ ਇਕੱਲੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 2733 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। 26 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਕੇਸ ਜਿਉਂਦੇ ਤਿਉਂ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ; ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਐਚ.ਕੇ.ਐਲ. ਭਗਤ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਮਲ ਨਾਥ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਆਈਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਲ ਨਾਥ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਕਲੇ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ (31 ਅਕਤੂਬਰ)

- ਸਵੇਰੇ 9.20 ਵਜੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ।
- ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਚਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ (ਏਮਜ਼) ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਭੀੜ ਜਮ੍ਹਾਂ
- ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ
- ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ।
- ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਾਮ ਜੇਠ ਮਲਾਨੀ, ਗੁਰਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ ਵੀ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।
- ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਪੀ ਜੀ ਗਵਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਸ ਸੀ ਟੰਡਨ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ।

ਦੂਜਾ ਦਿਨ (1 ਨਵੰਬਰ)

- ਪੂਰਬੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਤਲ
- 9 ਵਜੇ ਭੀੜ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ
- ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ। ਫਿਰ ਤਰਲੋਕਪੁਰੀ, ਮੰਗੋਲਪੁਰੀ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ ਅਤੇ ਪਾਲਮ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਹਮਲੇ।

ਤੀਜਾ ਦਿਨ (2 ਨਵੰਬਰ)

- ਸਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਪਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਲਾਈ, ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਨੇ ਦੇਣੇ ਸਨ।

ਚੌਥਾ ਦਿਨ (3 ਨਵੰਬਰ)

- ਹਿੰਸਾ ਜਾਰੀ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ।

'ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ' ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਸਵਾਲ

1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਰਾਈਟਸ (ਪੀ.ਯੂ.ਡੀ.ਆਰ.) ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ (ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ.) ਨੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬ 'ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ' (ਹੁ ਆਰ ਦਿ ਗਿਲਟੀ?) ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ; ਪੁਲਿਸ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਫੌਜ, ਕਾਂਗਰਸ, ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਖਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(1) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤਕ ਦੇ ਸੱਤ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ

ਕੀ ਕੀਤਾ?

(2) ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁੱਟਾਂ ਅਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੌਕਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾਏ?

(3) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ?

(4) ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਤੇ ਕਰਫਿਊ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹੁਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ?

(5) ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸ ਦੀ ਸੀ?

(6) ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਸੀ?

(7) 'ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਖੂਨ' ਵਰਗੇ ਭਤਕਾਉ ਨਾਅਰੇ ਦੁਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ ਗਏ?

(8) ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਅੱਜ ਤਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। 'ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾ ਪੁੱਜੀ।

ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਗੇੜ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਇਨਸਾਫ਼

ਮਰਵਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਅਡੀਨਸ਼ਨਲ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੇਦ ਮਰਵਾਹ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਈ ਅਫਸਰ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਚਲੇ ਗਏ। 1985 ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਮਰਵਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਮਰਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਮਈ 1985 ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਸਤ 1986 'ਚ ਸੌਂਪੀ ਜੋ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, ਫਰਵਰੀ 1987 ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ (ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ.) ਅਤੇ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਪੂਰ-ਮਿੱਤਲ ਕਮੇਟੀ

ਫਰਵਰੀ 1987 ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਇਸ ਕਪੂਰ-ਮਿੱਤਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਦਲੀਪ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੁਸਮ ਮਿੱਤਲ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 1990 ਵਿਚ ਸੌਂਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ 72 ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ

ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 72 ਵਿਚੋਂ 30 ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਜੈਨ ਬੈਨਰਜੀ ਕਮੇਟੀ

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਐਮ ਐਲ ਜੈਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਏ ਕੇ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਗਸਤ 1987 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੋਟੀ ਰੋਸ਼ਾ ਕਮੇਟੀ

ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਚ 1990 ਵਿਚ ਇਹ

ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਗਸਤ 1990 ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼-ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਆਇਆ। ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਟੀਮ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਮਾਂ ਸਤੰਬਰ 1990 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜੈਨ ਅਗਰਵਾਲ ਕਮੇਟੀ

ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਦਸੰਬਰ 1990 ਵਿਚ ਪੋਟੀਰੋਸ਼ਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜੇ.ਡੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਡੀ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਐਚ.ਕੇ.ਐਲ.ਭਗਤ, ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਅਹੂਜਾ ਕਮੇਟੀ

ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਗਸਤ 1987 ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ 2733 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਢਿੱਲੋਂ ਕਮੇਟੀ

ਇਹ ਕਮੇਟੀ 1985 ਵਿਚ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਵਸੋਬੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ। 1985 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਨਹੀਂ।

ਨਰੂਲਾ ਕਮੇਟੀ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮਦਨ ਲਾਲ ਖੁਰਾਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1993 ਵਿਚ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਮਦਨ ਲਾਲ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ 1994 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀ.ਵੀ.ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2 ਸਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਵਰੀ 1994 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਐਚ.ਕੇ.ਐਲ.ਭਗਤ, ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਸ ਲਟਕਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਉੱਝ, ਆਖਰਕਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1994 ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ।

ਨਾਨਾਵਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ

ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਟੀ.ਨਾਨਾਵਟੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 2004 ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਪਲ ਤੇ ਵਿਰਕ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਰਾਜਨ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਗੁਪਤਾ ਨੇ 31 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 9 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਪਲ ਤੇ ਵਿਰਕ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ 2010 ਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਮੁੱਖ

ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਗਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਨ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ

ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਇਸ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਏ ਸਨ।

'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀਆਂ ਵੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਉਪਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫਸਰ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਬਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਉਪਲ ਵੱਲੋਂ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਇਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਯਤਨ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਰੀਕਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਗਨਵਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਤਰੀਕਾਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਗਨਵਾਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਘਟੀਆ ਮਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫਿਰ ਤਰੀਕ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 5 ਨਵੰਬਰ ਤੇ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰੀਕਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਆਗਨਵਾਤੀਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਵਕੀਲ ਮਧੂ ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਰੀਕਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਲਮਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਇੰਜ਼ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਆਈ.ਜੀ.

ਅਫਸਰ ਸਨ, ਵਿਰੁੱਧ ਪਰਜਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪਾੜਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦਾਅ 'ਤੇ

ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ

ਬੰਗਲੌਰ: ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਲੜੀਵਾਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਕੇ. ਸੋਮਸ਼ੇਖਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਭਾਜਪਾ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਯੇਡੀਯੁਰੱਪਾ ਨੂੰ

ਸੌਂਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹਿੰਦੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਸਤੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ 7 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲੇ ਲਾਉਣ ਤੇ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਸੱਚੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਕਿਸੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਛਾਤੇ ਤੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੇ ਈਸਾਈ ਤੇ ਈਸਾਈਅਤ ਖਿਲਾਫ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੱਟਪੱਥੀ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਉਪਰ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਇਛਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਗਿਰਜਾਘਰਾਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਬਦਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਮੈਲਬਰਨ: ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦਾਅ ਉਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ 'ਕੈਰਿਕ' ਨੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੈ।

'ਦਿ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਵਿਕਟੋਰੀਅਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਟੈਫੀ ਹੋਮਜ਼ਗਲੈੱਨ ਨਾਲ ਇਕ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਾਲੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਹੋਮਜ਼ਗਲੈੱਨ ਦੀ ਕੈਰਿਕ ਵਿਚ 80 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਕੋਰਸ ਚਲਾ ਰਹੇ ਕੈਰਿਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸੌ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕੈਰਿਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਸਕਿਉਰਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਲ 2009-10 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 1.38 ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ। ਕਾਲਜ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਦੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਕੈਪਲਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੂਰਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ	ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ	ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ
ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ	ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ	ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਚਰਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੇੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com
Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

National Truck Driving School

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785
4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 5 ਫਰਵਰੀ 2011

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਟੇਟ ਗਲੋ-ਬੇਹਾਲ

63 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਏ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਕੋਲੋਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਗਰਦਾਨ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਚੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ-ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਸਾਹ ਫੁੱਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਕਿੰਨਾ ਬੋਧਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ, ਕੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਕੀ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਹੇਠ ਦਰੜਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਰਜਨੀ ਕੋਠਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਚੱਕਾ ਇਉਂ ਜਾਮ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਇੰਨਾ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਆਗੂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਲਹਿ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਹੁੜ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣ ਬਦਲੇ ਝਿੜਕਿਆ। ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ, ਫਿਰ ਰਾਡੀਆ ਟੇਪਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਚੌਕਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਜੈਂਟਰਲ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਕੈਂਗ) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਦੁਰਗਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 'ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਵਾਂਗ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਚ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਚੱਲਦੀ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਠੋਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਹੈ।

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਈਮਾਨਦਾਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਤੌਰ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦਾਖਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਵਾਰਾ-ਪਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਖ਼ਰਾਬ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਇਕ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਗਿਣਵੇਂ-ਚੁਣਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪੌੜੀ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਪੈਂਠ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਚਰਚਾ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰਾ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਟੱਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਘਪਲੇ-ਘੁਟਾਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸਮਾਂ ਲੰਘਣ ਨਾਲ ਬਚ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਰਜ਼ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਹੁੜ-ਪਹੁੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਰ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕੀਤਿਆਂ ਕਿ ਪੱਛਮ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦਹਾਕੇ ਅਗੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿੱਥੇ ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਸੂਬਾ ਤਾਂ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜੇ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਦੁਰ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਗਲੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਜੋ ਰਾਹ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸ਼ਾਸਕ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਂਕਰ ਹੋ ਕੇ ਟੱਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੀਨਗੋਈ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਆਈ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਿਰੋਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣ ਦਿੰਦਾ।

ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀ 'ਚ ਆਵਾਮ ਦਾ ਘਾਣ

ਨਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਿਸਬਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ 2014 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਤਕਾਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹੇਗੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ 2014 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ, ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇ ਜਿਵੇਂ 50,000 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।" ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ। ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 2011 ਦੀ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ 'ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ' ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਯਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

2009 ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਪਗ ਦੁੱਗਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਫਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਤੇ ਵਿਆਪਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਨੇ ਬੰਬਾਂ, ਰਾਕਟਾਂ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਨਾਲ 1000 ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 10000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫ਼ਗਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਗਵਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੇ 711 ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ 2009 ਵਿਚ 521 ਅਤੇ 2008 ਵਿਚ ਸਿਰਫ 295 ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਜੰਗ ਦੇ ਵਧਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਕੰਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੈਕ ਪੋਸਟਾਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਹੁਣ ਜੰਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਉਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਹਕਾਨੀ ਨੈਟਵਰਕ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਟਿਕਾਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵੱਡਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਉਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕ ਹੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਦੀ ਭੋਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਦੀ ਪਤਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰ ਰਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।"

ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫੌਜ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਵਰਗੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 1980ਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸ ਖ਼ਿਲਾਫ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ। ਇਸ ਨੇ 1950 ਵਿਚ ਯਕੂਬ ਖਾਨ

ਫੌਜ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਕੰਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੈਕ ਪੋਸਟਾਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਭਰੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਰਨਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ ਤੱਕ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਸਾਂਝ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਧੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਚੀਨ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਚੀਨ ਦੇ ਪਰਮਾਣੂ ਰਿਐਕਟਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਅੜਿੱਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿੱਧੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਵਿਚ ਯਮਨ ਵੀ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੰਬ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਨਾਇਜੀਰੀਅਨ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਯਮਨ ਦੀ ਅਲਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਯਮਨ ਖ਼ਿਲਾਫ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਹ 'ਪਾਰਸਲਾਂ ਵਿਚ ਧਮਾਕਾਖੋਜ' ਸਮੱਗਰੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਯਮਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਹਮਲੇ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਯਮਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪਿਛਾਖਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਯਮਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਪਾਤਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਤਰੀ ਯਮਨ ਵਿਚ ਬਾਗੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਨਿਹੱਕੀ ਜੰਗ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਜਾਬਰ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਯਮਨ ਦੀ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਯਮਨ ਜਿਹੀ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਗਈ। ਹੁਣ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਉਥੇ ਮਿਲਟਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਡਰੋਨ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ 'ਮੌਤ ਦਸਤਿਆਂ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾ ਸਕੇ।

ਇਰਾਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਰਾਕੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਸਮੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 50,000 ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅਜੇ ਵੀ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਸੰਬਰ 2011 ਨੇੜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਸਾਲੇ 'ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ' ਨੇ ਫ਼ਿਕਰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ

ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਇਰਾਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਿੱਲ ਲਿਆ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਜੰਗ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਗਲਬੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਜੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਗਰੀਬ ਕਬਾਇਲੀ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਤੇ ਯਮਨ ਵਿਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਰਾਕ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਜਿਹੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਂ ਇਸ ਜੰਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅਬਾਹ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਬੇਹੱਦ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ, ਜਾਬਰ ਤੇ ਮੌਕਪ੍ਰਸਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬੋਧਿਆ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਕਾਰਜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਰਜਾ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੇ ਮੰਡੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਰਾਕ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਯਮਨ ਇਸੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਚੀਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਰਹੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਚੀਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਗਹਿਰੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਚੀਨ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚੋਂ ਪਛੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਫੌਜੀ ਗਲਬਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਰਾਕ ਦੀ ਤੇਲ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੇਲ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਰਾਨ-ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠ 'ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ-ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਭਾਰਤ' ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲੱਦਿਆ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਫੈਲਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਏਸ਼ੀਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਰਾਨ, ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਵਧਦਾ ਟਕਰਾ ਕਿਸੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜੰਗੀ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਨਮ ਦੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਸਾਥੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਰੋਗ!

ਜੂਠ-ਝੂਠ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਬੋਲ ਬਾਲਾ, ਉਥੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਭ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਉਥੋਂ ਏਕਾ-ਇਤਫਾਕ ਕਾਫੂਰ ਹੋਵੇ, ਪਾਏ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪੈਰ ਬਦਕਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਸੌਂਕੀ ਹੋਏ ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ ਦੇ, ਭਸਮਾ-ਭੁਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਖੁਆਰੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਫਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾ, ਨੀਅਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਟੀਆਂ ਧਾਰੀਆਂ ਨੇ। ਫੈਸਨਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਲੱਜਾ ਛੱਡ 'ਤੀ ਵਿਆਹੀਆਂ/ਕੁਆਰੀਆਂ ਨੇ। ਗ੍ਰਹਿਸਤ-ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਕੀਤੀ, ਬੰਦੇ-ਤੀਵੀਂ ਦੀਆਂ ਚੋਰੀਆਂ-ਯਾਰੀਆਂ ਨੇ!

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰਦੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਪੁੱਤ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ।
 'ਗੂਠਾ ਗਲ ਵਿਚ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਹਾਉਕੇ ਨਿੱਤ ਚਾਵਾਂ ਦੇ।
 ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਆ।
 ਨਾਲੇ ਗਿਣਦੇ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲੇ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਆ।
 ਝੂਠੀ ਏ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਝੂਠੇ ਕਰਦੀ ਏ।
 ਹੱਕ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਦੀ ਐਵੇਂ ਹਾਮੀ ਭਰਦੀ ਏ।
 ਨੀਲੀਆਂ ਚੱਲੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਏ।
 ਫਿਰ ਮਾੜੇ ਦੀ ਕੋਈ ਵੇਖੋ ਖੱਲ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਏ।
 ਇਹ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਬਾਦਲ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਰਸਣਗੇ।
 ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਫਿਰ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਤਰਸਣਗੇ।
 ਕੋਈ ਕਦਰ ਨੂੰ ਪਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਰਭੇ ਦੀ।
 'ਭੌਰੇ' ਜੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ ਫਿਰ ਮਰਵਾ ਕੇ ਹੱਸਣਗੇ।

ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ

2009-10 ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ 1.86 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਤਿਹਾਈ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸੂਬੇ-ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 21.7% ਅਤੇ 12.8% ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6.5%, 5.9% ਅਤੇ 5.2% ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ 50% ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ 25 ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਦਾ 50% ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ 1.4% ਅਤੇ 1.03% ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ।

ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕ

ਸੂਬਿਆਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ 30 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ 2009-10 ਦੇ ਬਜਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ 2009-10 ਤਕ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਸਿਰ ਕੁਲ ਕਰਜ਼ਾ 14.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। 2001 ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ 4.9 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਦਸ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਧ ਕੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੋ ਗਈ। ਵਧਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਪਾੜਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ-ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਨੁਪਾਤਕ ਪਾੜਾ 1999-2000 ਦੇ 24.8% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2007-08 ਵਿਚ 40.6% ਹੋ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਕਰਜ਼ਾ-ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਨੁਪਾਤ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 19.5% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 26.8% ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ-ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਨੁਪਾਤ 2007-08 ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 39.3% ਅਤੇ 38.2% ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਜੋ 2004 ਵਿਚ 47.9% 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਜੋ 2009-10 ਦੇ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 63,277 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਜੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 64,924 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਸੀ, ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਰਕਬੇ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਸੂਬੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ 2009-10 ਦੇ ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1.67 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਵਧਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ

ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਉਪਰ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 2009-10 ਦੌਰਾਨ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ 12.6% ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਧੇਰੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 28% ਅਤੇ 22% ਵਿਆਜ ਵਜੋਂ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਲੀ ਆਮਦਨ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਰਚੇ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਜ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲ-ਦਲ ਵਿਚ ਧਸਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਵਧਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਆਜ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰਜ਼-ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੈਕਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਦੁਰਦਸਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ।

ਮੈਂਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ। ਸਮੁੱਚੇ 30 ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਗੱਟਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮਾਲੀ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਵਿਚ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਜੁਟਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ।

2009-10 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 8.27 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 4.69 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਜਾਂ 57% ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 3.58 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਜਾਂ 43% ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸੂਬੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸੀ, ਮਾਲੀ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਸਨ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਇਕ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 22 ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ 30% ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਮਨੀਪੁਰ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ ਅਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ 90% ਹਿੱਸਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਹੀ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 87% ਅਤੇ 81% ਹਿੱਸਾ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 13% ਅਤੇ 19% ਹੀ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਜੁਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 2009-10 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁੱਲ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ 85% ਆਪਣੇ ਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਰ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 15% ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਲ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ 81% ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 19% ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਗੋਆ, ਕਰਨਾਟਕ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 70 ਤੋਂ 80% ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਰ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2009-10 ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ 1.86 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਤਿਹਾਈ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸੂਬੇ-ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਹੀ ਲੈ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 21.7% ਅਤੇ 12.8% ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ

6.5%, 5.9% ਅਤੇ 5.2% ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ 50% ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ 25 ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਦਾ 50% ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ 1.4% ਅਤੇ 1.03% ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ 2009-10 ਵਿਚ ਵੰਡੇ 1.73 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ 18% (9% ਹਰੇਕ) ਅਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 15.4% (7.7% ਹਰੇਕ) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਸਾਮ, ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6.6%, 5.9% ਅਤੇ 5.2% ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚਲਾ ਹਿੱਸਾ 50% ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ 50% 23 ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1.19% ਅਤੇ 1.31% ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਰਿਆਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਰਿਹਾ।

ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਜੇਕਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਪਰ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਹਰਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿੱਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ 19.3% ਜਾਂ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਇਕੱਲੇ

ਇਕ ਸੂਬੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ-ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬਿਹਾਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਲ ਵੰਡ ਦਾ 50% ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਾਹਰਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਮਾਤਰ 1.3% ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ।

ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਧਸਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2009-10 ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਵਿਚੋਂ 59% ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 38% ਗ਼ੈਰ-ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ; 3% ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਖੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ। ਫੰਡੀਸਗਤ ਅਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ 75% ਹਿੱਸਾ ਵਿਕਾਸ ਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਬਿਹਾਰ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿਚ 81% ਹਿੱਸਾ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਦਾ 64% ਵਿਕਾਸ-ਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ 42% ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਗੁਆਂਢੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚ ਦਾ 69% ਹਿੱਸਾ ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ।

ਇੰਜ ਸਮੂਹ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਟਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਕਤ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ 'ਅਨਾਜ ਟੋਕਰੀ' ਵਾਲਾ ਰੁਤਬਾ ਨਹੀਂ ਝਲਕਦਾ। ਇਹ ਵੰਡ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵਧੇਰੇ ਥਾਪਤੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਤੀ ਘਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਰ ਘੋਰਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਆਮਦਨ ਵਧਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਗ਼ੈਰ ਉਤਪਾਦਕ ਖਰਚੇ ਘਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਆਵੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਤੀਘਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵੰਡ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖੁਰਾਕੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ 80% ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤਵੱਜੋਂ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੇਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ !

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦਾ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਇਆ। ਚਲੋ... 'ਦੇਰ ਆਇਦ, ਦਰੁਸਤ ਆਇਦ।' ਦੋ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਡੁੱਬਦਾ ਹੀ ਹੈ ਅਖੀਰ ਨੂੰ! ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਹਨ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਧੋਖਾ ਖਾ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਕੂਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਗਏ (ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਸੀ)।

ਫਿਰ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਬਦਲ ਗਏ ਕਿ "ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ।" ਜਦੋਂ ਮੂਵੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਮੰਨ ਵੀ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੇ, ਅਸਤੀਫਾ ਲਿਖ ਕੇ ਜੇਥ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਸੱਚਾਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਚਦੀ ਤਾਂ ਆਹ ਲਉ

ਅਸਤੀਫਾ। ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਉਹ ਬੜੇ ਬੇਆਬਰੂ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗਏ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਕੌਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ! ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ? ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਕਰੀ ਹੀ ਚਲੀ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਜਾਂਦੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਗਈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਵੇਦਾਂਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ '84 ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਨੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ ਸਨ ਪਰ 'ਅਬ ਪਛੁਤਾਏ ਕਿਆ ਹੋਤ, ਜਬ ਚਿਤੀਆ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤਾਂ' ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, "ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਵੀ ਜਿਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਨਾ ਹੈ, ਪੱਕੇ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹੋ। ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ '84 ਵਿਚ ਬਚ ਗਏ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਮਨ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੋ

ਹੋ ਜਾਂਦੇਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਲਹਿਰ ਬਣਦੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਾਓਗੇ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਬੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗੇ।" ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਟੁਕ ਸਭ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਾਂਗਾ:

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂਡੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਰਾਹੀ ਪੀਤੀ।

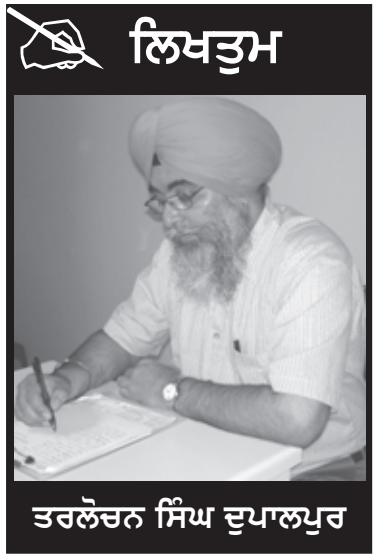
ਭਾਗ ਅਸਾਡੇ ਲਿਖੀ ਫਕੀਰੀ ਜੋ ਮਸਤਕ ਧਰ ਲੀਤੀ।

ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਅਕਾਰਥ ਖੋਇਆ ਹਰ ਕੀ ਭਗਤ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਆਗੇ ਸਮਝ ਚਲੇ "ਨੰਦ ਲਾਲ" ਪਾਛੇ ਜੋ ਬੀਤੀ ਸੋ ਬੀਤੀ।

-ਜੀ.ਐਸ. ਤੁਰ
ਫ਼ੋਨ: 510-325-4614

ਲੋਕ-ਭਾਖਿਆ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦੇ ਅਫ਼ਸਾਨੇ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ-ਮਨੋਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਥੋਥੀਆਂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀ ਗੈਲੀਲੀਓ ਨੇ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਦੂਰਬੀਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਧੱਬੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚੰਦ ਦੀ ਸਤਹਿ 'ਤੇ ਪਏ ਟੋਏ-ਟਿੱਬੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਦੂਰਬੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ, ਇਹ ਦੂਰਬੀਨ, ਇਹ ਨਵੀਨ ਖੋਜਾਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਝੂਠ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।” ਗੈਲੀਲੀਓ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਚਮਕਦੇ ਚੰਦ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਨੀਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਚਿਟਿਆਈ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਹੱਥ ਬਿਰਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੋਰਚਾ ਫਤਿਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਚੋਣ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਵੱਤਿਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ‘ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ’ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਪੇਂਡੂ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਪਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ‘ਖਤਰਨਾਕ’ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ‘ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਵੋਟਰ ਦੀ ਮਿਜ਼ਾਜ-ਪੁਰਸ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ-ਨਕੋਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਲੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਪੂਰੀ ‘ਪੈਰਟੀਸ’ (ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ) ਹੋਈ ਵੀ ਐ!” ਬੇ-ਯਕੀਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ‘ਬੇ-ਸਟੈਂਡੇ’ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਮੋਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਲਈ ‘ਪੈਰਟੀਸ’ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਵਰਤੀਦੇ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਆਨੇ-ਬਹਾਨੇ ਹੱਸ ਲੈਂਦਾ।

“ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਲੜਾਉਣੀ ਐ!” ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਮੋਹਤਬਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ‘ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ’ ਅਤੇ ‘ਤੈਨੂੰ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦਾ ਇਕੋ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ ਸੁਮੇਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਹਾਸਾ ਆਇਆ। ਨਿਰਫਲ ਮੋਹ ਦਾ ਪੇਂਡੂ ਸਰੂਪ ਸੀ ਇਹ ਵਾਕ, ਜੋ ਨਾਂਹ-ਨੱਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਸੀ, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤਰੱਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਟੱਬਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਕੁਝ ਜੱਕੇ-ਤੱਕੇ ਕਰਦਾ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ-ਤਾਇਆ ਲੱਗਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੁੱਝ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ, “ਗੱਲ ਸੁਣ ਉਏ ਮੁੰਡਿਆ...ਲੱਲੇ-ਭੱਭੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹ! ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ‘ਹਾਂ’ ਕਰ ਦੇਹ...ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ।” ਅੰਗਿਓਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ‘ਤੇ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਗਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਕੰਮ ਸੂਤ ਆ ਗਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹਮਾਇਤੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਠਿਆ। ਪੜਛੱਤੀ ਉਪਰੋਂ ਗੁਟਕਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਅੱਗੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਰੱਖ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ‘ਤੇ ਹੱਥ! ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਲੈਣ ਦੇ। ਤੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ‘ਜੁਗਤਮੈਣ’ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਮੇ ਰਹੀ!”

ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਭਖ ਪਿਆ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਵੇਲੀ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੋਟਰ ‘ਤੇ। ਚੱਲ ਸੇ ਚੱਲ! ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਖ਼ੂਬ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਹਮਾਇਤੀ ਮੈਨੂੰ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਗੋਰਖਪੰਦੇ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸਮਝਦਿਆਂ ‘ਅਲਰਟ’ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਬੇ-ਸਟੈਂਡੇ’ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ‘ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਖਾਂਦੇ ਕਿਤੇ ਐ, ਭੌਂਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਐ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਕਸਮਾਂ ਖੁਆ ਲੈ। ਫੇ’ ਯਕੀਨ ਕਰੀ’ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦਾ!”

ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਕਸਮਾਂ-ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ‘ਜੁਗਤਮੈਣ’ ਦਾ ਨਵਾਂ ਲਫਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਦੰਗ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ! ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖੇ ਹੋਏ ਚੋਣ ਦੰਗਲ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਜਿਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਇਕ ਸੱਜਣ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਗਰੁੱਪ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਉਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਧੜਾ ਸਰਪੰਚੀ ਲੈ ਲਵੋ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਰੇ ਪੰਚ। ਮੇਰੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕੀ। ਨਿਰਪੱਖ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸੱਜਣ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਚੁਮਲ-ਚੁਮਲ ਕੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ: “ਆਹ ਜਿਹਤਾ ‘ਚੁਫੇਰਗੜੀਆ’ ਸਠਾ-ਸੰਮਤੀਆਂ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਐ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ‘ਪੋਲਸੀਆ’ ਖੇਲੁਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਜਣਾ ਮੇਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, “ਲੈ ਲੈ...ਸਾਡਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਜੰਮਿਆ ਜੁਆਕ ਬੋੜੀ ਐ। ਇਹਨੇ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ’

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਆਂ ਅਸੀਂ ਇਹਦੀਆਂ ‘ਫਰੋਟੀਆਂ’ ਨੂੰ...ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਇਹ ਐ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਦੇਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਵਿਰੋਧੀਆਂ) ਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ ‘ਕੰਡਾ-ਸੀਹਾ’।”

ਚੁਫੇਰਗੜੀਆ, ਪੋਲਸੀਆ ਅਤੇ ਫਰੋਟੀਆਂ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਕੱਢ ਲਏ ਪਰ ‘ਕੰਡਾ-ਸੀਹਾ’ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਨਮੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ‘ਅਵਸਥਾ’ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੱਚੀਆਂ ਤ੍ਰੇਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ।

ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਦੋਹਰ ਪਾਉਣ’ ਵਜੋਂ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਥਾ ਘਰ-ਘਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਪੰਚ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਪੱਕੇ ਹਮਾਇਤੀ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਜਥੇਦਾਰ, ਜਿੱਤ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਪੱਕੀ ਵੱਟ ‘ਤੇ ਪਈ ਐ। ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਇਹ ਕਰੀ, ਪਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ‘ਡਾਕਦਾਰ’ ਆਵੇ। ਦੂਜਾ ਜਿਹਤਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਕੂਲ ਐ...ਇਹਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕੋ ਵਾਰ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਚੌਦ੍ਰਵੀਂ-ਪੰਦਰਵੀਂ ਤਕ ਬਣਵਾ ਲਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ!” ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਭੋਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਜੋਂ ਨਾ ਹੱਸਿਆ ਪਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਮੁੰਡੀਗਰ ਨੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਧਮੱਚੜ ਚੱਕ ਲਿਆ।

ਇੰਜ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਬਣਨ ਤਕ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ-ਭਾਖਿਆ ਦੇ ਲੱਜੜ ਭਰੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਲੁੱਘੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਕੁਹਾੜੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਲੰਬੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਫਾਂਗ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਠਾਣੇ-ਤਹਿਸੀਲ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੰਮੀ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਰਤਾ ਕਿਤੇ ਫਿਰ ਸਹੀ। ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਲਫਜ਼ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਮਾਪਤੀ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਖੜ੍ਹੇ-ਸੁੱਕ ਦਰਖਤ ਵਢਾਉਣ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਮਿਲੀ।

ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਨਜਾਣ ਸਾਂ ਕਿ ਦਰਖਤ ਵਢਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀ-ਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਆਏ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਅਨਜਾਣਪੁਣੇ ‘ਤੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ!...ਫੀਤੇ ਨਾਲ ਦਰਖਤ ਦੀ ‘ਲਪੇਟਮੈਂਟ’ ਮਿਣ ਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਜਤਾਂਗ ਤਕ ਲੰਬਾਈ ਦੀ ਵੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰ ਲਈ...!”

ਤਣੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਲਈ ‘ਲਪੇਟਮੈਂਟ’ ਲਫਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ-ਭਾਖਿਆ ਦੀ ਲੱਜੜ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਮਾਣਿਆ। ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋਇਆ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ‘ਪਾਨੀ’, ਬਾਣੀ ਨੂੰ ‘ਬਾਨੀ’ ਅਤੇ ਜਾਣਾ ਨੂੰ ‘ਜਾਨਾ’ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲਿਕਾ-ਇ-ਤਰੰਨੂਮ ਨੂਰ ਜਹਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੁਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਰੋੜੀਓਂ ਇੰਟਰਵਿਓ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁਚ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕ-ਭਾਖਿਆ ਦੇ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਧਾਰੀ ਬੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ!!

ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਨੇ ਜਾਨ-ਇ-ਮਨ ਦਿਲ ਦੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਨਹੀਂ ਅੱਖਰ ਨਵੇਂ!

ਗੁਰਮੇਲ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਸਰੀ ਬੀ ਸੀ*
ਵੇ! ਤਕੜੇ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਟੱਟ ਪੈਣਿਆ, ਐਨਾ ਚਿਰ ਕਿੱਥੇ ਲੰਮੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਸੌ ਗਿਆ ਸੀ? ਤੇਰੀ ਦੀਦ ਬਾੜੋਂ ਆਂਦਰਾਂ ਵਲੂੰਧਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸੀ ਪਰ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾ ਗਈ ਤੇਰੀ ਚਿੱਠੀ! ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਤਾਈ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਲਾਲਟੈਣਾਂ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਚਿੱਠੀ। ਉਦੋਂ ਹਟੀ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ‘ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ। ਫੇਰ ਲੋਕ ਕਾਚੂ ਨਾਲ ਖੋਲਣ ਲੱਗ ਪੀ। ਮੈਂ ਕਿਆ, “ਫੋਟਾ ਜਾਏਖਾਣੀ ਦੀਏ! ਆਹ ਕੀ ਕਰਦੀ ਏ?” ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੌਮ! ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਹਲਟ-ਟੈਕ ਹੋ ਗਿਐ।” ਲੱਗਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮੌਮ ਦੀ। ਮੌਮੋਠਗਣੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਫਲੂਹੇ ਦੇ ਮੋਹ ‘ਚ ਆ ਕੇ ‘ਮੌਮ’ ਤਾਂ ਮੌਮਬੱਤੀ ਬਣੀ ਪਈ ਆ! ਭਲਾ! ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਈਂ ਲਾਟਾਂ ਤੈਨੂੰ? ਜੁਆਨੀ ਪਹਿਰ ਦੀਆਂ! ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਸਾਂ ਤੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਨੇਫੇ ‘ਚ ਤੁੰਨ ਕੇ ਲਕੋਈ! ਨਾ, ਹੋਰ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਵੀ ਕੀ? ਬਿਸ਼ਨਿਆ? ਨਾਲੇ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਔਣ ਲੱਗ ਪੀ! ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ‘ਰੁੱਕੇ’ ਬੋਡੀਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬਾਂ ‘ਚ ਈ ਨੱਪੇ-ਦੱਬੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਬੋਡੇ ਸੀਰੀ ਤੋਂ ਗਣ ਰੋਲਦਿਆਂ, ਜੇ ਮੇਰੇ ਕਾਗਤ ਦਾ ਟੋਟਾ ਉਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਗੋਰੀ ਵਹਿਤਕੇ ਚੁਗ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਖੜਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ‘ਚ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫਲੂ ‘ਚ ਪਾਈਆਂ ਪੱਥਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਈ ਬਰੰਗ ਚਿੱਠੀਆਂ ਗੋਰੇ ਬਾਣੀ ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਛੜਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਕਿ ਛੱਡ ਨੀ ਪਰਾਂ! ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੂਛ ਘੁੰਮਾਉਣੀ, ਜੀਹਨੂੰ ਸਾਰ ਈ ਨਈਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਭਲਾ! ਚਾਹੁੰਦੀ ਕੀ ਆ? ਪਰ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਓਹ ਵੇਲਾ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰ। ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਸੈਂਕਲ ‘ਤੇ ਚੁਆਨੀ ਮਾਮਲਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ‘ਰੁੱਕ’ ਉਹਦੇ ਸੈਂਕਲ ਦੀ ਕਾਠੀ ਖੋਲੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਤੂੰ ਕਾਠੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੱਢ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਫੇਰ

ਪ੍ਰਤਾਪੋ ਦੀ ਬਾਬੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ

ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਬਚਿਆ ਟਕਾ ਮਾਮਲਾ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਠੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੇਰਾ ਰੁੱਕਾ ਕੱਢ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖ ਕੇ ਮੂਹਰਿਓਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਮੇਰੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੇ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਲੰਬਤਦਾਰ ਘੱਟ, ਡਾਕੀਆ ਵੱਧ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਦੇਖ ਲੈ, ਬਿਸ਼ਨਿਆ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ‘ਗਿੱਟ-ਮਿੱਟ’ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਾ ਭਿਣਕ ਨਈਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਬਾਗਲ ਮੋਹ ਜਿਆ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬੱਤੀਆਂ ਦੰਦਾਂ ‘ਚੋਂ ਕੱਚੀ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਨਈਂ ਸੀ ਮੋੜਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਸਾ ਜਿਆ ਵੱਟੀ ਰੱਖਦੈ, ਪਤਾ ਨਈਂ ਮੇਰੇ ਦੰਦ ਈ ਦੇ ਰਹਿ ‘ਗੇ ਆ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਰਕੇ! ਏਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ, ਦੂਜੇ ‘ਤੇ ਪੋਪਲਾ ਚਾੜ੍ਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲੁ ਦਾ ਤਿਣ ਵੀ ਐ ਲਗਦੈ ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀ ‘ਲੈਚੀ ਚਾਹ ਪੋਣੀ ‘ਚੋਂ ਨਚੋੜ ਕੇ ਸਿੱਕ ‘ਚ ਸਿੱਟੀ ਹੋਵੇ!

ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਵੀ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਚਾਰੀ ਖੜ-ਖੜ ਕੇ ਨਾਲ ਰਲਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਬੋਰੜੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਜੁਆਬ ਦੁਆ ‘ਤਾ। ਅਖੇ, ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਰਹਿਣੀ ਨਈਂ। ਫੇਰ ਕੁੰਜ ਅਰਗੀ, ਆਹ! ਰੱਖੇ ਆਲੀ ਵਿਆਹ ਲਿਆਇਆ। ਨਾਲੇ ਸਾਉਆਂ ਨੇ ਕੁਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਨਾਲੇ ਛੱਤੀ ਲੱਖ!! ਤੇ ਹੁਣ ਪਿੱਟਦੈ, ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਮੁੰਡਾ ਇਹਦੀ ਸਹੇੜੀ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਕਾਰ ‘ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੈ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਉਲਟਾਵੇ ਹਲ ਜਿੱਤਾ ਡੂੰਘਾ ਨੱਕ ਰਗੜ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਪਿਛਲੀ

ਉਮਰੇ ਇੱਕ ਜੰਮਿਆ ਸੀ! ਪਰ ਮੈਂ ਨਿਕੱਤਮੀ ਓਹ ਵੀ ਨਾ ਸਾਬਤ ਜੰਮ ਸਕੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਪੁੰਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਝ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਆ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਵਿਆ ‘ਚ ਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁੱਕ ਕੇ ਤੀਲਾ ਹੋਈ ਪਈ ਆ। ਅੱਗੋਂ ਝੋਡਾ ਕਰਦੇ ਆ ਕਿ ਬੁਤੀ ਸਾਡੀ ਅੱਜ ਕਲ ਡੈਟ ‘ਤੇ ਆ। ਸੱਚੀ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਕਿੰਨੇ ਚਿਰਾਂ ਬਾਦ ਤੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਮਨ ਹੋਲਾ ਕੀਤੇ! ਢਿੱਡ ‘ਚ ਗੰਢਾਂ ਬੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਮੇਰਾ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਹੈ ਵੀ ਕੌਣ? ਜੀਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਦੁੱਖੜੇ ਰੋ ਸਕਾਂ! ਚੱਲ ਛੱਡ! ਮੇਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ! ਪਰ ਤੂੰ ਦਵਾਈ ਦਵਾਈ ਟੈਮ ਨਾਲ ਖਾ ਲਿਆ ਕਰ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਚੋੜਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਲੱਛੇ ਦੀ ਬਹੂ ਨੇ ‘ਚਖਣਾ’ ਜਿਹਾ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਆਖਦੇ ਆ ਏਹਨੂੰ? ਹਾਂ ਸੱਚ! ਜਾਏ ਖਈ ਦਾ ਬਲਿੱਸਟਰ ਪੈਕ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੁਣ ਤਾਂਈ ਗੋਲੀਆਂ ਪੋਟਲੀ

‘ਚ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਖਦੀ ਰਹੀ। ਨਾਲੇ, ਆਹ! ਤੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਕਿਵੇਂ ਗਈ ਸੀ? ਜਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸੀ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਬਲੈਡਰ ਸਾਫ਼ ਕਰੋਣ ਗਈ ਸੀ, ਹੋਰ ਮੈਂ ਕੇਹਤਾ ਨਾੜੁਆ ਕਟੋਣ ਜਾਣਾ ਸੀ? ਡਾਕਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜਾਈਦੈ। ਘੋਟਾ ਘੋਟਾ ਬੈਠੇ-ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਆ। ਨਾਲੇ ਇੱਕ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰਹੇ। ਪਰ ਚੋੜਿਆਂ ‘ਚ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਕਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ! ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਯਾਦ ਈ ਹੋਊ, ਜਦੋਂ ਢਾਕ ‘ਤੇ ਘੜਾ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ‘ਖੂਹ ‘ਤੇ ਭਰਨ ਗਈ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਮੌਣੁ ਉਤੇ ਸੱਪ ਮੇਲੁਦਾ। ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੇ ਤੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਸੀ ਖੇਲੁਦਾ। ਦੱਸ ਕੇ ਨਾ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਤਾਇਆ ਗੁਰਮੇਲ ਦਾ। ਤੇ ਤੂੰ ...? ਦੋਧਾ ਛੱਲੀਆਂ ਦੇ ਕੂਲੇ-ਕੂਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਡੀਆਂ ਗੁੰਦਦਾ-ਗੁੰਦਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁੱਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਹੋਕਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਬੱਗੀ ਤਿੱਤਰੀ ਕਮਾਦੋਂ ਨਿੱਕਲੀ ਉਡਦੀ ਨੂੰ ਬਾਜ ਪੈ ਗਿਆ, ਬੱਗੀ ਤਿੱਤਰੀ...। ਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਤੂਤ ਬੱਲੇ ਡਾਹੇ ਮੰਜੇ ਦੀ ਪੈਂਦ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਤੂੰ ਗਰਨਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਸਣ ਕੱਢਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਦੋਣ ‘ਚ ਲੱਤਾਂ ਫਸਾ ਕੇ ਤੇਰੀਆਂ ਜੁੱਆਂ ਕੱਢਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ! ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਫੇਰ ਪਤਾ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਨਹੁੰ ‘ਤੇ ਨਹੁੰ ਰੱਖ ਕੇ ਪਟਾਕਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਸੁਆਹ ‘ਚ ਦੱਬ ਕੇ ਚੁੰਨੀ ਨਿਖੇਰਨੀ। ਫੇਰ ਚੌਦੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਕਾਹਦੀ ਕੱਢਣ ਜਾਣਾ, ਦੇਖਣਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖੁਆਉਣ ਲਈ ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ, ਤਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਇਆ! ਤੂੰ ਵੀ

ਨਾਲ ਈ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ? ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਖੀਰ ਆਲੀ ਬਾਟੀ ਧੌਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕੋਰਿਆਂ ਚੋਂ ‘ਸੋਨੇ ਰੰਗ’ ਤੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਓਹ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਬਿਸ਼ਨਿਆ! ਜੀਅ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਕਰਦੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ... ‘ਕੱਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਕਿਤੇ ਦੂਰ...!’ ਫੇਰ ਸੋਚਦੀ ਆ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਬ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਈ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ? ਟੱਟ-ਪੈਣਿਆਂ, ਰੰਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦੈ? ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣੀ ਵੂਈ ‘ਤੇ ਐਨੀ ਖੁਰਕ ਹੁੰਦੀ ਆ-ਪੁੱਛ ਈ ਨਾ! ਜੇ ਐਥੇ ਵਾਣ ਦਾ ਮੰਜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰੜ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਦੱਬ ਦੱਬ ਕੇ ਰਗੜਾਂ! ਕਦੇ ਸੋਚਦੀ ਆ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਈ ਆਖਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬੀਚ ਦੇ ਕੱਢੇ ‘ਤੇ ਤੱਤੇ ਰੋੜੇ ‘ਚ ਲਿਟਾ ਕੇ ਲਿਆ-ਸੈਦ ਕੋਈ ਫਰਕ ਪੈ ਹੀ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਟੈਮ ਕਿੱਥੇ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ! ਜਾਏਵੱਢੀ ਕੁੜਮਣੀ ਦੀ ‘ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ’ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਰਹਿ ਗਿਐ! ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਈਂ ਉਹ ਵੀ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਰੰਦੇ ਫਰੋਚੀ ਫਿਰਦੀ! ਦਾਲ ‘ਚ ਕੁਛ ਕਾਲਾ ਹੈ! ਤਾਂ ਈ ਗਰਾਜ ‘ਚ ਮੰਜਾ ਡਾਹੀ ਬੈਠਾਂ! ਜੇ ਮੇਰਾ ਹਿਜਰ ਹੋਵੇ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ‘ਚ! ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਨਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਚੱਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀਏ ਆਪਾਂ ਕਿਤੇ ਬੇਸਮੈਂਟ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਨੇ ਆ! ਇੰਡਿਆ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ? ਨਾਲੇ ਓਥੇ ਹੁਣ ਤਾਂਈ ਤੇਰੇ ਮੁਰੱਬੇ ਸਰੀਕਾਂ ਨੇ ਛੱਡੇ ਹੋਣਗੇ? ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ! ਤੇਰੀਆਂ ਮਰੇ ਪਏ ਦੀਆਂ ਵੀ ਜੇਥਾਂ ਫਰੋਲਣੇ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ! ...ਭਾਲਦੈ ਬਿਰਧ ਆਸਰਮ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮੜ੍ਹੀ ਜੋਗੀ ਥਾਂ ਵੀ ਨਈਂ ਛੱਡੀ ਹੋਈ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਬਿਸ਼ਨਿਆ ਸੱਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਨਾ ਲਾ ਕੇ ਬਹਿ ਜੀ! ਨਾਲੇ ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਧੱਕਾ ਸਟਾਟ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਸਿਲਫ ਨਈਂ ਵੱਜਣੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਆਵਦੀ ਗੱਡੀ ਮਸਾਂ ਪਲੀਤਾ ਲਾ ਕੇ ਸਟਾਟ ਕਰਦੀ ਆਂ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੱਸ, ਐਵੇਂ ਬੈਟਰੀ ਆਲੀ ‘ਵੀਲੂ-ਚੇਰ’ ‘ਤੇ ਝੰਡੀ ਲਾਈ ਫਿਰਦੀ ਆਂ ਕਿ ਦੇਖਣ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 19 ‘ਤੇ)

ਆਸਾ ਵਲੋਂ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰੀਕਨ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਆਸਾ) ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 30 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਦਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਸੰਘਾ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਇੱਜ਼ਤ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ

ਹੋਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ,

ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਬਾਰੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਗਿੱਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਗਿੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਫਕੈਪਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਫਕੈਪਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਦਿੱਤਾ। ਬੀਬੀ ਗਿੰਨੀ ਕੌਰ ਨੇ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰੀਰਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘੰਟਿਆਂਬੱਧੀ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਸਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਮਰਹੂਮ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ

ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਉਪਰ ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਗਿੱਲ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਧਰਮਪਤਨੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਬੀਬੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੋਤਰਿਆਂ-ਦੋਹਤਰਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਦੇ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਖ ਵਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਝ ਸੋਚ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪਤੋਂ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 87 ਸਾਲਾ ਸ. ਗਿੱਲ 28 ਨਵੰਬਰ 2010 ਨੂੰ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਸਾਧ ਰੋਗਾਂ ਕਰਕੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਆਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਅਤੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਅੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠ ਲੁਆਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮੁੱਦਈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸੀ ਆਈ ਸੀ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਕੀਤੇ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੂ ਵੁਲਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਚੇਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਗਿੱਲਾਂ ਦੀ ਧੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਸੋਚ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੁਫਤ ਵੰਡੀਆਂ।

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਸਾ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਲ ਸ. ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਝਾਤ ਪੁਆਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੇ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਪੋਰਟ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੈਟ ਫਲੈਮ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪੈਰਵੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ

ਆਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਮਿੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੂਲੋਂ ਵਿਰੁਧ ਸਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ, ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੁਲਿਟਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਸਿੱਖ ਬੁਲਿਟਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ. ਗਿੱਲ “ਸਾਂਝ ਕੀਜੇ ਗੁਣਾ ਕੇਰੀ” ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਆਸਾ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਮਿੱਤਰ ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਈਦ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਮੈਟਰੋ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਰਵਿਸ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ. ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ। ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਸਾਲਵੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਵਿਚ ਬੇਘਰਿਆਂ ਲਈ ਖਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ ਨੇ ਸ. ਗਿੱਲ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਗਿੱਲ

ਸ. ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਗਾਰ ਤਸਵੀਰਾਂ

PTN ਮੀਡੀਆ ਗਰੁੱਪ ਇੱਕ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ

ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜ ਚਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ

5 ਆਬ

5ABTV & RADIO

www.5ABTV.com

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਅਰਥਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਸਾਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜਲਦ ਟੀ. ਵੀ. ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕੋਠੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਟੀ.ਵੀ.

ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਟੀ.ਵੀ.

www.charhdikalatv.com Email : info@charhdikalatv.com

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇਤਾ 817-739-2952

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 661-201-5894

ਪੀ ਐਚ ਓ ਦੇ ਲੋਹੜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪੁਰਾਣੀ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ): ਇਥੇ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਲੋਹੜੀ ਮੰਗਣ ਆਏ ਸਗੋਂ ਬਾਜੀਗਰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਜੰਮਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਲੋਹੜੀ ਮੰਗਣ ਪਹੁੰਚੀਆਂ, ਮਰਾਸੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਉਥੇ ਕੁੜੀ ਜੰਮਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮਨਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਣ ਦੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਹੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ, ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ (ਪੀ ਐਚ ਓ) ਵਲੋਂ 29 ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਮਨਾਈ ਗਈ ਲੋਹੜੀ ਦਾ। ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਅੱਗ ਵੀ ਬਾਲੀ ਗਈ, ਸੱਚੀ-ਮੁਚੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬਾਂ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਹੀ। ਮੂੰਗਫਲੀ, ਮੱਕੀ ਦੇ ਫੁੱਲੇ ਅਤੇ

ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਰਸਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਜ ਉਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ

ਅਮ੍ਰਿਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਰਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਭਾਪਾਲ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਸ਼ਰਨ, ਪੀਆ ਨੇ ਭਾਗ

ਪਈਆਂ ਖੰਡ ਦੀ ਚਾਹ ਦੀਆਂ।" ਤੇ ਫਿਰ ਸੁਰ ਹੋਇਆ, "ਸੋਹਣਿਆਂ ਵੀਰਾਂ ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਘੋੜੀ ਚੜੈਨੀ ਆਂ" ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰ।

ਬਣਾਵੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇਵੇ।" ਇਸ ਆਈਟਮ ਦੇ ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਲੋਹੜੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਆਏ ਅਤੇ ਭੰਡਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਵੀ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਕਲਾਕਾਰ ਨਰੇਸ਼ ਤੇਹਨ ਅਤੇ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਭੰਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਹਸਾਇਆ।

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਲੋਹੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸੁਖ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਟੀਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੁਖ ਕਾਹਲੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਸਨ-ਜੋਤੀ ਖਹਿਰਾ, ਅਨੁਰੀਤ ਕੌਰ, ਅਵਨੀਤ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੋਫੀਆ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਕਾਹਲੋਂ, ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਰੰਧਾਵਾ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਹਲੋਂ, ਕਿਰਨ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਤ ਕਾਹਲੋਂ ਆਦਿ।

ਮੌਕੇ ਦੁੱਲੇ ਭੱਟੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਆਏ ਟਰਿਪਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ

ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ" ਗਰੁਪ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗਿੱਧਾ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ।

ਉਪਰੰਤ ਸੁਖ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਹੜੀ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਵੰਗੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਸੰਗੀਤਮਈ ਨੁਕਤ ਨਾਟਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਦੇਸੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਇਹ ਆਈਟਮ। ਵਿਆਹ, ਸ਼ਾਦੀ, ਮੰਗਣੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਈਟਮ ਦੌਰਾਨ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਝਲਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬਾਜੀਗਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭੰਡ ਹੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਮੰਗਣ ਪਹੁੰਚੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਵੀ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਲੋਹੜੀ ਮੰਗਣ ਆਈਆਂ ਬਾਜੀਗਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਨਜ਼ਾਰਾ ਨੌਬਰਦਾਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਸੰਵਾਦ "ਭਾਗ ਲਗੇ ਰਹਿਣ, ਨੀ ਵਧਾਈ-ਨੀ ਵਧਾਈ, ਸਾਡੇ ਤੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ ਕਿੰਨੀ ਦੁਰੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਆਈਆਂ, ਨੀ ਵਡੇ ਘਰਾਂ ਵਾਲੀਏ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁਟ ਪਿਲਾ; ਗੰਨੇ ਦੇ ਰਸ ਵਾਲੀ ਖੀਰ ਖਵਾ ਨੀ ਬੀਬੀ; ਨਾ ਬੀਬੀ ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਗੁੜ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਣੀ, ਪਿਆਉਣੀ ਆ ਤੇ ਖੰਡ ਦੀ ਪਿਆ" ਹੋਰ ਸੁਣੋ, "ਨੀ ਜ਼ਰਾ ਕੋਈ ਗੋਣ ਤੇ ਗਾਓ, ਨੱਚ ਕੇ ਤਾਂ ਦਿਖਾਓ, ਫਰਮਾਇਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗ

ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਤੱਕੋ, "ਲੈ ਨੀ ਬੀਬੀ ਨੱਚ ਕੇ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁਣ ਚਾਹ ਪਿਲਾ ਤੇ ਲੱਡੂ ਖਵਾ; ਨੀ ਘਿਉ ਵੀ ਦੇ ਦੇਹ, ਬੱਕਰੇ ਦੇ ਮੀਟ ਵੀ ਬੋਟੀ ਵੀ ਦੇਹ ਚਾ; ਡੱਬੀ ਦਾ ਮਿੱਠਾ ਜੁਸ ਹੀ ਪਿਲਾ ਦੇ; ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਦਾ ਸੂਟ ਵੀ ਦੇ ਛੱਡ; ਨਾ ਬੇਬੇ ਰੁਪਈਆ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਤੇ ਕੋਈ ਬੁਸ਼ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲਾ ਨੋਟ ਦੇਹ; ਭਾਗ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ। ਰੱਬ ਜੋਤੀਆਂ

ਰਿਉਤਿਆਂ ਵੀ ਵੰਡ ਹੋਈਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਧਮਾਲ ਮਚਾਈ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੋਈ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸੌ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਰਥਕ ਸ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਲੋਹੜੀ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਰੰਗ-ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ "ਧੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ" ਗਰੁਪ ਨੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਧਮਾਲ ਪਾਈ ਅਤੇ "ਲੋਹੜੀ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਈਏ, ਚਾਹ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਫੜਾ ਕੇ ਰੰਨ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਨਰਮ ਕਾਲਜਾ ਧੜਕੇ, ਨੀ ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ" ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ। ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਇਸ ਆਈਟਮ ਵਿਚ

ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਜੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ-ਤੱਬਾ ਕਰੋ, ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਸਕਿੱਟ ਵਿਚ ਖੁਦ ਗੁਰਮੁਖ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਇਕ ਬਾਬੇ ਦਾ ਰੋਲ ਕੀਤਾ। ਹੋਰ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟੋਨੀ ਸੰਘੋਤਾ, ਮੰਜੂ ਸਘੋਤਾ, ਸੋਨੂ ਖਹਿਰਾ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਸੁਖਜੀਤ

ਕਾਹਲੋਂ, ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਅਨੁਰੀਤ, ਸ਼ਿਖਾ ਕਾਹਲੋਂ, ਕਿਰਨ ਰੰਧਾਵਾ, ਪੂਜਾ, ਸੋਨੀਆ ਕੁਲਾਰ, ਸੋਫੀਆ ਸਿੰਘ, ਅਵਨੀਤ ਕਾਹਲੋਂ, ਅਮਨ ਕਾਹਲੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਫਥੇ।

ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਨੇ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਗੀਤ 'ਸੁੰਦਰ-ਮੁਦਰੀਏ' ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਇਆ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਗਰੈਂਡ ਸਪਾਂਸਰ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਗਾ (ਸੁੱਗਾ ਬਿਲਡਰਜ਼), ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੰਘ, ਰੂਪ ਢਿਲੋਂ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਸ਼ਿਕਾਰੋ, ਸ਼ਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਐਮ ਆਈ ਟੀ ਐਸ), ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਰਵੀਨ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਸੀ., ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਮਿਕੀ ਕਾਹਲੋਂ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ

ਬਸਰਾਨ, ਆਦਿ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਭੰਡਾਲ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਟੋਨੀ ਸੰਘੜਾ ਤੇ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਡੀ.ਜੇ. ਪਾਲ ਨੇ ਅੱਡੀਆਂ ਬਿਰਕਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਵਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਖੂਬ ਭੰਗਤਾ ਪੁਆਇਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਟੋਨੀ ਸੰਘੜਾ ਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਿਨਹਾਸ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਗੁਲਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਕੇ. ਨਾਗਰਾ, ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਕਾਲਾ ਤੇ ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਮੁਅੱਜਜ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ, ਕਰਾਉਨ ਪੁਆਇੰਟ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਪਾਲ ਖਲੀਲ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਵਲੋਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਅਤੇ ਸਾਬੀ, ਐਸ ਆਰ ਐਸ ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਟੋਲ, ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਘੁੰਮਾਣ, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਜੱਸੀ ਪਰਮਾਰ ਤੇ ਚਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਦਵਾਨ, ਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ (ਮਿਲਵਾਕੀ), ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਸ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਮੀਨਾ ਪੁਰੋਹਿਤ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੋਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਸੰਦੀਪ ਢਿਲੋਂ ਅਤੇ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਉਦਾਸੀ 'ਉਦਾਸ'

ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਗ਼ਦਾਦ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 2003 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਰਾਕ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦੌਰਾਨ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ। ਸੰਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਉਘੜਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਸੀ। ਸੰਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੋਸਟਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਸਟਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਸੱਤ ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਸੀ। ਉਹ 1500 ਤੋਂ 1506 ਤੱਕ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ, ਮਖ਼ਦੂਮਪੁਰ (ਮੁਲਤਾਨ), ਪਾਣੀਪਤ, ਦਿੱਲੀ, ਬਨਾਰਸ, ਨਾਨਕਮਤਾ (ਨੈਨੀਤਾਲ), ਟਾਂਡਾ ਵਣਜਾਰਾ (ਰਾਮਪੁਰ), ਕਾਮਰੂਪ (ਆਸਾਮ), ਸੈਦਪੁਰ (ਐਮਨਾਬਾਦ), ਪਸਰੂਰ ਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਉਦਾਸੀ (1506-1513) ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਧਨਾਸਰੀ ਘਾਟੀ ਅਤੇ ਸਾਘਲਾਦੀਪ (ਸੇਲੋਨ) ਗਏ। ਤੀਜੀ ਉਦਾਸੀ (1514-1518) ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ, ਨੇਪਾਲ, ਤਾਸ਼ਕੰਦ, ਸਿੱਕਮ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਚੌਥੀ ਉਦਾਸੀ (1519-1521) ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਕਾ ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਵੀਂ ਤੇ ਆਖਰੀ ਉਦਾਸੀ (1523-24) ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਘੁੰਮੇ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਣਾਇਆ ਚਿੱਤਰ

ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਨਾ ਨਿਭਾਇਆ

ਬਗ਼ਦਾਦ: ਦਸੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 2003 ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇਰਾਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਅਮਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦਿਲ ਅਬਦ-ਅਲ-ਮਹਿਦੀ ਨੂੰ ਉਚੇਚਾ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਫ਼ੀਰ ਰੋਬਰਟ ਬਲੈਕਵਿਲ ਨੂੰ ਲਿਖੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਲੈਕਵਿਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਰਾਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਹਿਮਦ ਚਲਾਬੀ ਨੇ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਬਣਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰਟਰ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ ਚਲਾਬੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਵਾਕਰ ਬੁਸ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਹ ਮਗਰੋਂ ਇਰਾਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣੇ।

ਬਗ਼ਦਾਦ ਫੇਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮਿਟਣ ਕੰਢੇ ਅਮਰੀਕੀ ਜੰਗ ਨੇ ਮਿਟਾਇਆ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਜਲੌਮ

ਬਗ਼ਦਾਦ: ਇਰਾਕ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਗ਼ਦਾਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੰਗ, ਧਾੜਵੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਾਦਗਾਰ ਮਿਟਣ ਕੰਢੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਯੂਗਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਦਾਸੀ (ਯਾਤਰਾ) ਸਮੇਂ ਬਗ਼ਦਾਦ ਵਿਚ ਇਸ ਥਾਂ ਠਹਿਰੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਕੜੀ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਹੇ ਅਬੂ ਯੂਸਫ਼ ਨੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, "ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।" ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟੇ-ਫੁੱਟੇ ਪੱਖੇ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਫਰਿਜ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪਾਵਨ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸੀ। ਅਬੂ ਯੂਸਫ਼ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਜੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ 2003 ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲੇ ਵੱਲ ਸੀ ਜੋ ਇਰਾਕੀ ਸ਼ਾਸਕ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੁਣ ਤਕ

ਨਹੀਂ ਟੁੱਟ ਸਕਿਆ।

ਯੂਸਫ਼ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਪੱਛਮੀ ਸੈਲਾਨੀ ਵੀ ਆਏ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤਿਆ।" ਉਸ ਨੇ ਚੇਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਿਆ ਸੀ।" ਯੂਸਫ਼ ਨੇ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਕੰਕਰੀਟ ਦੇ ਥੜ੍ਹੇ 'ਤੇ ਪਾਵਨ ਬੀੜ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਤਸਤਰੀ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਗ਼ਦਾਦ ਦੇ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਸ਼ੇਖ ਮਾਰੂਫ਼ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੁੰਨ-ਮਸਾਨ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰੇਲਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਾਲ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਕੰਧ 'ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਗ਼ਦਾਦ 'ਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 'ਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਏ ਅਜੀਜ਼ ਉੱਲਾ ਖਾਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਇਕ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਖਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲਈ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਰਸਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਸੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰਧਾਮ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਜਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ 'ਯਾਦਗਾਰ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਂ ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਇ ਭੋਇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਇਪੁਰ। ਇਹ ਪਰਗਣਾ ਸ਼ਕਰਪੁਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਗਰ ਸੀ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 9 ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯਾਦਗਾਰ (ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ) ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਿਥੇ 1475 ਈ. ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਹਿੰਦੀ, 1478 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪਾਸ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਨ 1482 ਈ. ਵਿਚ ਮੌਲਵੀ ਕੁਤਬੁਦੀਨ ਪਾਸ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਸੱਚੀ ਜੋਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮਿਕ ਬਲ ਨਾਲ ਸਾਗਿਰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਤੱਤ ਜਾਣੇ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ ਵੀ ਮੂਰਖ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੋਝੀ ਦੁਰੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤੰਬੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲੇ ਬੋਹੜ ਦੇ

ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਰੱਖਤ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਲ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ 20 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਸੌਦਾ (ਵਪਾਰ) ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ (ਫਾਰੂਖਾਬਾਦ, ਚੂਹੜਕਾਣੇ) ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭੁੱਖੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਰੁਕੇ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਤਲਵੰਡੀ ਰਾਇ ਭੋਇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਾਨਕਸਰ ਸਰਵਰ

ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡੇਢ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੁਰੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਮੱਝਾਂ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਗਏ। ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਬੈਠਿਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਤੇ ਮੱਝਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਖੇਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਚਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗ-ਬੁਝਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮੰਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਝੱਟ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹਾਕਮ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ

ਅੱਗੇ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੱਝਾਂ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੱਕ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਖੇਤ ਮੁੜ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੁਣ ਕੇ ਜਦੋਂ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਫਸਲ ਦੇਖਣ ਘੱਲੇ ਤਾਂ ਖੇਤ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਲ ਉਮਰ ਦੇ ਕੌਤਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

‘ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਜਿੰਦਾ ਹੈ’, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇਹ ਖਬਰ ਪਾਠਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਖਬਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਰਸ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ ਗਏ, ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ, ਜਾਂ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪੁੱਜਦੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਨਿਭਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਭਲਾ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ? ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਖਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਜ ਮਿਲਿਆ ਮਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਲ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਫੜ ਲੈਣਾ ਅਲੋਕਾਰ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਲ ਮੋੜਨ ਉਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਕੋੜਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਯੁੱਗ ਦਾ ਕੋੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਾ ਹੋਇਆ

ਜਿਸ ਪੀ.ਜੇ. ਥਾਮਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣੀ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਰਟ ਦਾ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਸੈਕਟਰੀ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪਾਮੋਲੀਨ ਆਇਲ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੇਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਨੇਤਾ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੱਦਾਂ ਉਲੰਘ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝ ਰਿਹਾ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਅਜੀਬ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਹਾਸੇਰੀਣੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਥਾਮਸ ਦਾਗੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਥਾਮਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਣੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਕਸ ਹਨ। ਦਾਗੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਕਲਾਵ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇੰਜ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਉਹ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤਕ ਸ਼ੱਕੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ; ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ‘ਚੌਕਸੀ’ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਬਿਲੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨੀਅਤ ਪਰਖਣ ਵਰਗਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਜੇ ਤਿੰਨਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ; ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਕੰਮਪਣ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਮਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਬਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਥਾਮਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ

ਪਈ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਲੀਡਰ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਥਾਮਸ ਉਤੇ ਕੇਸ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਰੁਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਦਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਦੂਜਾ ਵੱਡਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਧਨ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕਾਲਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਕਬਿਤ ਕਾਲਾ ਧਨ’ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਸਿੱਧਾ ‘ਕਾਲਾ ਧਨ’ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖਾਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਰਸਤੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਹਨ—ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਿਬ ਕਰਨ ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਤਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੀ, ਪਰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਾਉਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਟੱਪ ਸਕਦਾ। ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬੈਂਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਠ

ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿਖਾਈ, ਨਾ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਪੀ.ਜੇ. ਥਾਮਸ

ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਜਾਪਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ, ਕੋਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤਕ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਧਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲਾਭ ਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਥੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿ ਇਧਰ ਨੂੰ ਚੌਕਸੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਕਢਵਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਟਿਕਾਣੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਸਾਂਭ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਕੇਸ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਟਾਪੂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਪੈਸਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਵਾਲੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਈ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਟਾਪੂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕੰਪਨੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਰਾਂਚ ਵਜੋਂ ਚਲਾਈ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਵੀ ਕਰੀ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਝ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਫੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਦੋਂ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬਸਤਾ ਸਮੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕਲਾ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸਲੀ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲਵੇਂ ਨਾਂ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਖਾਤਾ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਗੁਪਤ ਕੋਡ ਦੱਸਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਹੁਣ ਲੱਭੇਗਾ ਕੀ?

ਰੌਲੇ ਕਾਰਨ ਪੈਸਾ ਗਾਇਬ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਵਾਲੀ ਸਾਡੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਸਨ ਅਲੀ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਪਾਰੀ ਹਸਨ ਅਲੀ 2007 ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉਪਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵੱਜੇ ਸਨ। ਛਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਗਜ਼ ਫੜੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਖਾਤੇ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਸਨ

ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੈਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਜਾਂਚ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਮੋੜ ਅਗਸਤ 2010 ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਸਨ ਅਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਟੈਕਸ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਗਰਾਹਣ ਲਈ ਕੀ ਤਰੱਦਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹਸਨ ਅਲੀ ਇੰਨਾ ਸਿੱਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿੱਜ ਪੈਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਵਿਖਾਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚਲੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵੀ ਗਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਕੰਮਪਣ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਫੜਨ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਨਾ ਬਿਠਾ ਸਕੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬੜੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਵੇ ਕਿ ‘ਮਾਲ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਰ ਗਈਆਂ’ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ?

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਇਥੋਂ ਸੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਮਨਮੋਹਨ ਜੀ ਤਾਂ ਈਮਾਨਦਾਰ ਹਨ’ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਮੈਡਲ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਟਕਾਈ ਫਿਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਉਤੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜੁਰੱਅਤ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਓਕ ਵਾਂਗ ਖੋਖਲੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਸਾਰੇ ਸੰਕਿਆ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਆਖੀ ਸੀ ਪਰ ਇੰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਇੰਦਾਂ ਦੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਗ ‘ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੀਵੀ’ ਵਰਗੇ ਸੰਕਿਆ ਤੋਂ ਉਪਰ ਖੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਕਸ ਉਤੇ ਪੈ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੌਂਪੀ ਹੈ, ਉਹ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਅਕਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਰੱਖੇ। ਸੌ-ਸੌ ਐਬਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਤੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਰੁੱਝਾ ਰਹੇ।

ਪ੍ਰਤਾਪੋ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

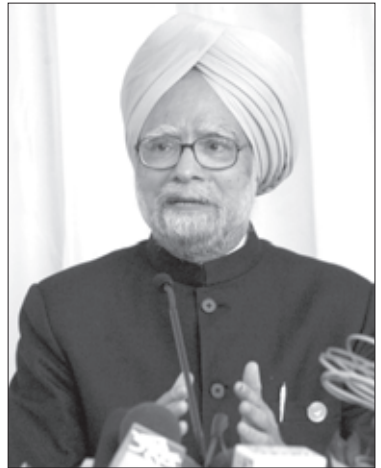
ਆਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਪੈਰੇ ਵੀ ਝੰਡੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਐ! ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਣੈ, ਬਈ ਮੇਰੇ ਬਕਸੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਝੰਡੀ ਲਾ ਕੇ ਫੁਕਿਓ, ਤਾਂ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨਾ ਦੂਰੋਂ ਈ ਸਿਆਣ ਲਵੇ ਕਿ ਲੈ ਬਈ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਦੀ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ‘ਚ ਵੀ ਝੰਡੀ ਆ!

ਪਰ ਚੰਦਰਿਆ, ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੇ ‘ਕੱਕੇ ਰੇਤੇ ਅਰਗੀ’ ਆਵਦੀ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ‘ਕਰਾਰ ਤਾਂ ਕਰ! ਮੈਂ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ‘ਤੇ ਫੁੱਲ ਤੌੜ ਕੇ ਬਹੁੰਤਰ ਆਲੇ ਸਿਵਿਆਂ ‘ਚ ਤੇਰੀ ਵੇਟ ਕਰੂੰਗੀ। ਚੇਤੇ ਨਾਲ ਆ ਜਾਵੀ। ਏਨੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਆਪਾਂ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਵੀ ਦੇਖ ਲਾਂਗੇ। ਚੱਲ, ਹੁਣ ਬੱਸ ਕਰਦੀ ਆਂ।

ਜਨਮ-ਜਨਮ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ।

ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪੋ ਡਾਰਲਿੰਗ।

*ਫੋਨ: 604-537-9490

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਗੋਂ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘ਕੋੜਾ ਸੱਚ’ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਅੰਗ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਈਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਆਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੁਣ ਸ਼ਰੀਫਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਵਕਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ‘ਈਮਾਨਦਾਰ’ ਕਹੇ ਅਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲੇ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਕ ਮਾਮਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੌਕਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ। ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਸ ‘ਈਮਾਨਦਾਰ’ ਆਖੇ ਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਲਈ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣਾ ਔਖਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੌਕਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਪੀ.ਜੇ. ਥਾਮਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਾਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਪਦਵੀ ਲਈ ਸੋਚਿਆ-ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ਸੀ? ਇਹ ਆਮ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਬੰਦਾ ਦਾਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਰਫ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਦਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ ਇਹ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਣਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਇੰਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੂਹਰੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਨਕੇ-ਦਾਦਕੇ ਫੈਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਇਥੋਂ ਸੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਮਨਮੋਹਨ ਜੀ ਤਾਂ ਈਮਾਨਦਾਰ ਹਨ” ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਮੈਡਲ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਟਕਾਈ ਫਿਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਉਤੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜੁਰੱਅਤ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਜਿਹੜੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਓਕ ਵਾਂਗ ਖੋਖਲੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮਰਹੂਮ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰੁਣਾਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਫ਼ਸਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਫਾਈਲ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਪੱਖ ਵੀ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਆਹਲਾ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਚੁਕਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ?

ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤ ਹੋਈ

ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਏ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਕੰਮ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦੇਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਪੁਲਿਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਥਾਣੇ ਦੀ ਲੱਕੜ ਵਿਚ ਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਉਗਰਾਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ‘ਨਾ ਉਗਰਾਹਣ ਯੋਗ’ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਉਤੇ ਕਾਟਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਤ੍ਰੈਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ’ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੇ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ‘ਦੀਰਘ ਰੋਗ’ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਕੁਝੇ ਪਾਲਿ’ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲਈ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ’ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਇਸ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕੇ ਹਾਂ? ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਸੀਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੌਧਰ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਪੱਗੋ-ਲੱਥੀ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੁੰਦੀ ਬੇ-ਅਦਬੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੋਗ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ 1999 ਵਿਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਹੋਇਆ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਿਗੂ ਖਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਈ, “ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 1999 'ਚ ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ।” ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਇੰਦ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਨਿਯਤਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ‘ਕੁਰਸੀ’ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਬਣਨਗੇ। ਇਹ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਉਪਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਟੌਹੜਾ-ਪੰਥੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਉਂਤੇ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਜਾਂ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੀ ਕਦੀ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ, “ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਲਾ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੱਦਿਆ ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਥੇਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੱਦਿਆ?”

ਸੈਮੀਨਾਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਵਰਗੀ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਰਾਖਵੇਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਨਾਬ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਆਮ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਬੀਬੀਆਂ ਸਾਂ-ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੰਨੀ ਮਹਾਜਨ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਾ. ਇੰਦੂ ਬਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੈਂ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਸਾਊ ਸੁਭਾ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਅਫਸਰ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਵਾਲੀ ਫੁੰ-ਫਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਾਸਤੇ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਗਵਰਨਰ ਹਾਊਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਕੁੱਝ ਵਿਦਵਾਨ ਖੁੱਲੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਏਨੇ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਦੇਖ ਕੇ ਯੋਗੀ ਜੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਧੀ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਹੈ।” ਜਦੋਂ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਯੋਗੀ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਸਾਡੀ ਧੀ ਹੈ।”

ਇਥੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਹੋਮ ਸੈਕਟਰੀ ਬੀਬੀ (ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਸਿਜ ਗੁਪਤਾ) ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਬੀਬੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਬਹੁਤ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਜਾਂ ਮਿਲਵਰਤਣ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ) ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਦਾਰੇ ‘ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼’ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਆਖਰ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ? ਉਹੀ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਤਿੰਨੇ ਪਾਸੇ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜੋ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੌੜਦੇ, ਕਦੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਤਾਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਸੈਮੀਨਾਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਾ ਰੱਖਣ?” ਜੁਆਬ ਸੀ, “ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਡਾ. ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਬਣਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਰੱਖ ਲਏ।”

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹਾਲਤ ਇੱਥੇ ਵੀ ਉਹੋ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਥੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿੰਨੀ ਮਹਾਜਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਪਮ ਦਿਓਲ ਬਜਾਜ ਆਈ.ਏ.ਐਸ, ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਬੀਬੀਆਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ। ਬੀਬੀ ਰੂਪਮ ਦਿਓਲ ਬਜਾਜ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਸਿਲਕ ਦੀ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਸਾੜੀ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਖੂਬ ਮੋਕ-ਅਪ ਕਰਕੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਓਪਰੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ 'ਤੇ ਲਗਵਾਈ ਗਈ ਰੋਕ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੋ ਗਈ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ ਜੀ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਅੱਜ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।”

ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਰਸੀ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਨਾਥੇ ਤੋਂ ਜੇਤੂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸੀਟ ਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵੱਜੋਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲੱਗਣਗੇ ਆਪਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲਾਂਗਾ।”

ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਾਥੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤਾ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੋਣਾ-ਹੁਆਉਣਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਮੱਥਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਪਾ ਕੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਏਨੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਆਉ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।” ਅਸੀਂ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਥੋੜਾ ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈ ਰੋਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਦਮ ਬੋਲੇ, “ਬੀਬੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ?” ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ ਜੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ।” ਅੱਗੋਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੇ, “ਬੀਬੀ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ 14 ਮਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਓ।” ਰਾਜਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ 14 ਮਈ ਨੂੰ ਡਾ. ਪੁਆਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਸੇਵਾ-ਕਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ, ਘਰ ਦਾ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ, ਫੈਕਲਟੀ ਦਾ ਬੇਤਾ ਗਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਥੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲੀ ਸੀ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਧੜੇ ਦੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ

ਸਵਰਗੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਹੀ, ਆਪਣੀ ਫੈਕਲਟੀ ਦਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾ ਸੇਵਾ-ਕਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਵੀ.ਸੀ. ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਕੁਲਵੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਕੈਂਪਸ ਦੀ ਹਲਕੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਲਝੇ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਹਾ, “ਬੀਬਾ ਜੀ! ਜੇ ਬਲਕਾਰ (ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ) ਡੀਨ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਾਲੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਦੇ ਦਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੈਣਾ ਸੀ?” ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਹੁਣ ਤਾਂ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਡੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਰੇਵਾਲ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਟਰਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਟਾ ਸਕਦੇ।” ਇਹੀ ਸੱਚ ਹੋਇਆ।

(ਚਲਦਾ...)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲਾਈ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।
- (2) ਹਾਥੀ ਜਿਉਂਦਾ ਲੱਖ ਦਾ ਤੇ ਮਰਿਆ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ।
- (3) ਕੀਤੀਆਂ ਦੁੱਲੇ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਲੱਧੀ ਦੇ ਆਈਆਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ।
- (4) ਦੁੱਧ ਉਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਬਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਂਭ ਲਵੇ।
- (5) ਆਪਣੀ ਹੀ ਧੋਤੀ ਵਿਚ ਅੜ ਕੇ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ ਪਨਾਹਗੀਰ, ਰਿਫਿਊਜੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵਖਵਾਦੀ।
- (6) ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਤੂਫਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਡੁੱਬਦੇ ਹਨ, ਮੱਛੀਆਂ ਨਹੀਂ।
- (7) ਜਦੋਂ ਸੰਢਾ ਮਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਚੰਮ-ਜੁੱਆਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- (8) ਲਾਹੌਰ ਢਹਿੰਦਾ ਢਹਿੰਦਾ ਵੀ ਢਹੁ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਿੱਡਾ ਤੇ ਰਹੁ।
- (9) ਜਿਸ ਦਰਖਤ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗਦੀ ਰਹੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੱਧ ਫੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹਰਾ ਭਰਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਭਾਰਤ 'ਚ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ।
- (10) ਤੱਤੀ ਜਾਂ ਠੰਡੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹਵਾ ਵਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਖੁੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।
- (11) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕਲੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਮੰਦਰ ਹੀ ਸਮਝੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਬੀ-2 ਬੜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।
- (12) ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੌਣ ਕਰੇ?
- (13) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿੱਟੇ 'ਤੇ ਹੋਈ ਫਿਨਸੀ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਗੋਂ ਫਿਨਸੀ ਦਾ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (14) ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਵ ਕੁਸ਼ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25-ਬੀ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਤੇ ਸਾੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੇਵਕੂਫ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।
- (15) ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਕੌਮ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਗਰਜਾਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।
- (16) ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਧਰਮ ਤਿਆਗ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹਰ ਹੀਲੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (17) ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਕੈਦ ਪੰਛੀ ਅਸਮਾਨੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਕਿਸਮਤ ਤਾਂ ਪਿੰਜਰੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਬਰੀ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (18) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਸੁਹੀਦੀਆਂ ਕੌਮ ਦੀ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ ਯਕੀਨਨ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (19) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੇ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਮਾਰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਆਪ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵੱਧ ਬਿਮਾਰ ਤੇ ਮੌਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (20) ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।
- (21) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਚੌਥੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ 99 ਫੀਸਦੀ ਫੇਲੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
- (22) ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਸਵਰਗੀ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰੱਖੇ। ਇਸੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਭੇਟ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ-ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਧਾਰਮਿਕ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹੱਕ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਆਸ਼ਰਿਤ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਵੀ ਹਰ ਸਾਲ ਚੋਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੀ ਭੇਜੀ ਪਰਚੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ, ਉਸੇ ਦਾ ਤੇਜ਼। ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ “ਰਾਜ ਨ ਚਾਹਉ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹਉ ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਰੇ” ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਉਮੈ ਦਾ ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਨੱਕ ਹਰ ਕੋਈ ਰਗੜਦਾ ਹੈ, ਹੱਥ ਵੀ ਜੁੜਦੇ ਨੇ ਪਰ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਭਟਕਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਸੋਚ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਉਤੇ ਵਿਲਕਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਖੈਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਹੇਠ ਦਾਗੀ ਬਦਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਿਆਂ ਹੇਠ ਚੋਰ ਵੀ ਹੋਣ। ਕਈ ਲੋਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੰਡਾ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਿਓ... ਇਹ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੱਸ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣਗੇ ਕਿ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਚਾਪਲੂਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੀ ਇਸੇ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਡਣ ਤੇ ਖੱਬਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਟਿੱਚਰ ਕਰਕੇ ਲੰਘਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਪੁਆੜੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਝੱਟ ਗੱਲ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਲਗੂ-ਲਗਾਣ ਹੋਈਆਂ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹਰਮਿੰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਦਾ ਭਾਰ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਨੇ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚਲੀ ਲਾਲੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਲੱਖ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਨ ਉਤੇ ਵੀ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਜਦੋਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣਨ ਉਤੇ ਫਾਹੇ ਲੈਣ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਖਾਂ ਵੱਲ ਕੁਤੀਮਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੁਰੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਭੱਜਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੀਆਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਜਾਂ ਫੇਰੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਪਿਆਰ ਉਤੇ ਕਾਮ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿੱਘਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੱਸਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਜੇਜੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਲੰਬਤਦਾਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਲੱਗਣਾ ਸੁਭ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਪਾਤਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਰਸਤਾ ਕੱਟਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਨਹੂਸ ਸਮਝਦਿਆਂ ਵਹਿਮੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਲੋਲੂ' ਬਣਾ ਕੇ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗਲਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇਰੀ ਆਈ, ਮੈਂ ਮਰਜਾਂ' ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ 'ਆਪ ਤਾਂ ਡੁੱਬਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਜਜ਼ਮਾਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਡੁੱਬ ਲਏ' ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ 'ਏਲੀ ਹੋ ਤਾਂ ਨੂੰ ਸਕਦਾ?' ਇਤਫ਼ਾਕਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਖੈਰ! ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਸੋਚ ਦੇ ਟਕੇ ਰੁਪਈਏ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਹੂ-ਕੇਤੂ ਕਿਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਇਕੋ ਖਾਨੇ ਵਿਚ 'ਕੱਠੇ ਤਾਂ ਨੂੰ' ਹੋਂਗੇ!

ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਸਾਂ ਚਾਰ ਕੁ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ ਉਤੇ

ਇਹ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੋ ਸਕਦੈ ਕਿ ਮਨਹੂਸ?

ਫੌਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ 'ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਗਾਂ ਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪਛਤਾਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮੇਟਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਿ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੋਚ ਕੇ ਵੇਖਿਓ, ਹੋਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸੂਲ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੀਭ ਸੁਆਦ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਤਾਅਨੇ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜਕ ਕਰਕੇ' ਜਾਂ 'ਤੇਰੀ ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਵੇ।' ਇਕ ਵਾਰ ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਗਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ- "ਤੂੰ ਕਾਹਤੋਂ ਅੜਿੱਗਦੀ ਐਂ?"

"ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਚਾਰਾ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ, ਵਰਨਾ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਲੱਤ, ਫਿਰ ਬੈਠਾ ਦੇਖੇਗਾ ਦੁੱਧ ਨੂੰ! ਤੇ ਤੂੰ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ ਆਫਰੀ ਪਈ ਵੀ 'ਮਿਆਂ ਮਿਆਂ' ਕਰੀ ਜਾਨੀ ਐਂ... ਕਾਹਤੋਂ, ਢਿੱਡ ਦੁਖਦੈ...?"
"ਢਿੱਡ ਕਾਹਨੂੰ ਦੁਖਦਾ ਭੈਣੇ! ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮਿਆ, ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਤੇ ਲੋਹੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬੈਰ ਨੂੰ ਪਰ ਦੁਹਾਈਆਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਆਂ ਕਿ ਆਹ ਘੂਕ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਮੇਰਾ ਬਚੜਾ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣੈ।"
ਤੇ ਗਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਖ ਹੀ ਮਰ ਗਈ ਹੋਵੇ।
ਬੈਰ! ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਣਗੇ। ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਨਰੈਣੇ ਵਾਂਗ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਪੱਗ-ਵੱਟ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਮਿਲਣ ਲੱਗੇ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਰਜਮੈਂਟ ਇਕ, ਪਰ ਫਰਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਰਜਨ ਕੈਪਟਨ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਸਾਂ ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਹੌਲਦਾਰ ਹੀ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਉਦੋਂ ਪਏ ਜਦੋਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਬਲਜੀਤ ਅਤੇ ਸੁਰਜਨ ਦੀ ਧੀ ਕਮਲਜੀਤ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੀਂਘ ਤੇ ਹੁਲਾਰਾ ਬਣ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਉਹੀ ਕਸਮਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਅਕਸਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਜਿਗਰੀ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਜੁੱਗੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਬੜੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਏ, ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਰਲੇ ਕੱਚੇ ਪਰ ਇਸ਼ਕ ਭੂਤਨਾ ਬਣ ਕੇ ਚਿਬੜਿਆ ਲੱਥਿਆ ਹੀ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਕੋਰਟ ਜ਼ਰੀਏ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਏ। ਸੁਰਜਨ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹਿਓ ਮੌਤ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਤੂਤ ਦੇ ਮੋਢੇ ਵਰਗੀ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਸੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਤੀ ਅੱਗੇ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲੀ। ਸੁਰਜਨ ਤੋਂ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕੁੱਤਣ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਗਲਵਕਤੀ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਤਣੀਆਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਉਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਬੱਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਟਰੱਕ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਫੇਟ ਮਾਰੀ ਕਿ ਉਹ ਪਲਟੀਆਂ ਖਾਂਦਾ ਸਣੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਡੁੱਬੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ। ਫੱਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ ਜੋਬ ਵਿਚਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਭੁੜਕ ਕੇ ਅਹੁ ਜਾ ਪਏ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭੱਜਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਯਾਰ ਤੇ ਹੁਣ ਕੁਤਮ ਬਣਿਆ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ। ਸਿਰ ਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਹ ਲਹੂ-ਲਹਾਣ ਹੋਇਆ ਬੇਸੁਰਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਆਪਣੀ ਜੋਬ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਇਕ ਰਾਹਗੀਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਰਲਾ ਕੀਤਾ, "ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਖਰੀ ਦਮ ਨੇ, ਇਹਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ। ਟਰੱਕ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਭੱਜ ਗਿਆ।"

ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸੁਰਜਨ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸੁਰਜਨ ਨੇ ਅੱਖ ਪੁੱਟ ਲਈ- 'ਓਹ ਮੇਰਿਆ ਜਿਗਰੀ ਯਾਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈ, ਅੱਜ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਆਉਣੀ ਸੀ ਪਰ ਲੱਗਦੈ ਹੋਣੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਲਵੇਗੀ।' ਧੁੰਦ ਇੰਨੀ ਸੰਘਣੀ ਕਿ ਮੀਟਰ ਤਕ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਦਿਸੇ। ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਉਤੇ ਪੱਟਾਂ ਵਿਚ ਲੇਟੇ ਸੁਰਜਨ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿਲਬਰੀਆਂ ਦੇਵੇ- 'ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ, ਸਮਝ ਲੈ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੌਜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਦਿਲ ਰੱਖ... ਵੱਡਾ...' ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਅਣਜਾਣ ਕਾਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖੇ- 'ਖਿੱਚ ਦੇ ਗੱਡੀ ਕੇਰਾਂ ਜੁਆਨਾ, ਲਾ ਦੇ ਬੋਤਾ ਪਾਰ ਇਹਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇਰੇ ਹੀ ਹੱਥ

ਨੇ!' ਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਕਹਿਰ ਦੇ ਬੱਦਲ ਫਟ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਅੰਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ...। ਤੇਜ਼ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤ ਕਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੜਕ ਦੇ ਇਕ ਕਿਨਾਰੇ ਖਰਾਬ ਖੜ੍ਹੇ ਟਰੱਕ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਵੜੀ। ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਸੁਰਜਨ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੁੜਕ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਪਿਆ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ ਕਾਰ ਵਾਲਾ ਬਾਏਂ ਮੌਤ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਸਬੱਬੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਗੱਡੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪੈਦੀ ਸੱਟੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੁਰਜਨ ਅਮਰਜੋਸੀ ਵਿਚ ਭੱਜੇ-ਦੌੜੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਖੂਨ ਹੀ ਇੰਨਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਭਿੰਜਣ ਵਾਂਗ ਤਿੱਪ-ਤਿੱਪ ਚੋਅ ਰਹੇ ਸਨ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਸੁਰਜਨ ਦੀ ਧੀ ਕਮਲਜੀਤ ਦਾ ਮੰਗੇਤਰ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ, ਪੇਂਡੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਕੁਰਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਆਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਅਣਪਛਾਤੇ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਸੜਕ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਖੜ੍ਹੇ ਟਰੱਕ ਚਾਲਕ ਵਿਰੁਧ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਲਜੁਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਹ ਵਾਰਸਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਉਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਦੇਖੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੱਥ ਧੀ ਤੇ ਜਵਾਈ ਦੇ ਮਹਿੰਦੀ ਰੰਗੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਦੰਦ ਸ਼ਿੱਕਲ' ਨਾਲ ਜੁਝਦੀ ਧੀ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ- 'ਪਾਪਾ ਮੈਂ ਮਨਹੂਸ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੋ।' ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੰਦ ਪੀਚ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਸਾਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਚਮਚੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ।

ਗੱਲ ਹਾਲੇ ਇਥੇ ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਹੋਣੀ ਤੇ ਰੱਬ ਹਾਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ। ਸੁਰਜਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਬੀਵੀ ਵੀ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬ ਛੱਡ ਗਈ ਸੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੱਧ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਣ ਢੁੱਕੇ ਸਨ। ਸੁਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਭੂ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਰਕਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਛੇਤੀ ਕਰੋ, ਛੇਤੀ ਕਰੋ' ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਨ੍ਹਾਈ-ਧੋਈ' ਮਗਰੋਂ ਸੁਰਜਨ ਦੀ ਅਰਥੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਅਮਰੀਕ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਚਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿੰਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੈ, ਰੋਇਆ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਾ ਈ ਕਾਨੂੰ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਆਖੇ- 'ਭਰਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਰੋਟੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ, ਭਰਾ ਨੂੰ ਮੋਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ!' ਤੇ ਅਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਅਰਥੀ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਤੋਰ ਲਈ।

ਹਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਤੋਂ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲੇ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਗਿਆ,

ਜੀਹਦੀ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਰਾ ਦਾ ਗਮ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਅਟੈਕ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਹ-ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਡਿੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਰਜਨ ਨਾਲ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਇਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲਾਸ਼ ਅਰਥੀ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਸੁਰਜਨ ਦਾ ਬਦਕਿਸਮਤ ਸਰੀਰ ਫਿਰ ਅਰਥੀ ਉਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜਦਿਆਂ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕ ਵੀ ਇਸ ਫਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਚ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੌਤਾਂ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਰੱਬ ਨੇ ਪੁੱਠੀਆਂ ਕੋਡਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕਾਣੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਕਰਤਾਰ ਫਿਰ ਸੁਰਜਨ ਦੇ ਘਰੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇਹ ਜੱਗੋ-ਤੇਰੁਵਾਂ ਕਹਿਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਰਸਮਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸੀ, ਉਹ ਸੁਨਾਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਰਜਨ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਜਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਹ ਉਹਦੀ ਜੋਬ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਨੇ...ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, 'ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ...ਪੱਗ-ਵੱਟ ਭਰਾ ਕੁਤਮ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ।"

ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਸੁਰਜਨ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਤਿੰਨ ਨਹੀਂ...ਦੋ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਨਾ ਵਿਖਾਵੇ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਵਕੀਲ ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ! ਇਹ ਇਤਫ਼ਾਕ ਸੀ ਜਾਂ ਮਨਹੂਸਪਣੇ ਦੀ ਹੱਦ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਏਦਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਛਪੇਗਾ?

ਅੰਤਿਕਾ:
ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਆ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ, ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਨਾਮ-ਓ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਭਲਕੇ।
ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਾਣੀਏ ਨੇ, ਛੱਡ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਲਤਾਨ ਭਲਕੇ।
ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਤਰ-ਫਲੋਲ ਮਲੀਏ, ਹੋਣਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸਥਾਨ ਭਲਕੇ।
ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਜੇ ਇਸ ਕਲਬੂਤ ਵਿਚੋਂ, ਕੱਚ ਲੈਣ ਜਮਦੂਤ ਪਰਾਣ ਭਲਕੇ।
ਪਤਾ ਰੱਬ ਕਰੀਮ ਨੂੰ ਦਯਾ ਸਿੰਘਾ, ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਜ਼ਮੀਂ ਆਸਮਾਨ ਭਲਕੇ।
(ਸਾਧੂ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਰਿਫ਼ ਦੇ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਲਾਸ' ਵਿਚੋਂ)

ਜਾਂਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਦਿਲਗੀਰ ਹੋ ਨਾ!

ਇਹ ਫੋਟੋ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਕਈ ਪਾਤਰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਹਿਮ ਨੇ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਓਨੀ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਜਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੰਮ ਕੇ ਮੁੱਛਾਂ-ਦਾੜ੍ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ

ਤੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ, ਜੱਸੀ, ਸਰਦੂਲ-ਨੂਰੀ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਉਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਵੇਲਾ ਲੰਘ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਪਰ

ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

1996 ਦੀ, ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਠੰਢ ਤੇ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ ਕੋਈ 9 ਕੁ ਵਜੇ ਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਿਕਾ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ 'ਕੁਲਫੀ ਗਰਮ-ਗਰਮ' ਵੇਲੇ 'ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਜਿੰਦੀ' ਵਾਂਗ ਜਰਨੈਲ ਘੁਮਾਣ ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਜਗਤਾਰ ਜੱਗੀ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਭਰਾ ਬਿੰਦੂ ਸੰਧੂ ਸਾਡੇ ਬੰਗਿਆਂ ਦਾ ਮਰਹੂਮ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੋਸਲਾ। ਫੋਟੋ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿੱਠ-ਭੂਮੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਵਿਚ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਕਾਰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਾਰੂਤੀ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਸਮਸ਼ੋਰ ਸੰਧੂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗਾਇਕਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਨੇ। ਕਈ ਵੱਡੇ ਬਣ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਕਈ ਛੋਟੇ ਪੈ ਗਏ ਨੇ। ਇਸ ਦਿਨ ਮਿਲੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਅਜੀਤ' ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਬੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਚੋਕ ਤਕ ਆਪ ਚਲਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸੰਪਾਦਕ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਬਲ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਪਾਦਕ ਹਾਂ, ਕਾਰ ਤੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਗਈ?"

ਔਰਤ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾ ਕਰਕੇ ਦਾਈ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਐ- 'ਹੁਣ ਹੋਰ ਨੂੰ', ਪਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੰਸਦ ਕਰਦੀ ਐ।

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਤੇ ਹਮਲੇ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ

ਇਹ ਲੇਖ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਮੋਤਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ। ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫ਼ਗਵਾੜਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਇਕ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਪੇਪਰ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਾਸੇਰੀਏ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬਣਦਾ ਤੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਾਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਮੋਤਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 99150-91063

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਖਾਲਸਾ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਪਿਆ ਅਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ 20-25 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਅੱਜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼' ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ। ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲਕਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਉਹ ਨੇੜੇ ਤੋੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਬੜੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈਰਾਨਜਨਕ ਗੱਲ ਬੜੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਨ, ਸੋਚਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਜਾਏ ਬਿਨਾਂ ਬੜੀ ਭੱਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਾੜ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਏ ਟਰੂ ਸਟੋਰੀ' ਵਿਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਐਨ ਉਹੋ ਗੱਲ ਨਰਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ ਕੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ? ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਕਮਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ?'

ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਕੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ 'ਅੰਦਰਲਾ ਅਪਰਾਧ' ਕਿਵੇਂ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਕ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਭੁਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਉਘੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾ ਕੇ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਸੱਵਰ 'ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀੜ' ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਲੀ ਸਾਂਝ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ੇ ਸਾਮਾਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ? ਇਹ ਉਹ ਪਾਵਨ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰਾਜ (ਸਟੇਟ) ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ 'ਅਕਾਲ' ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਰਾਜ' ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ 'ਅਕਾਲ' ਕਦੇ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਿਉਂ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰੂਹ ਵਿਚੋਂ 'ਅਕਾਲ' ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਮਨਫੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ ਜੋ ਅਤੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੁਚੇਤ

ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਚਲੰਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ, ਰੋਹਬਦਾਬ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਤੇਜ-ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਥ ਨੇ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦਬਾਅ ਤੋਂ ਅਜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ 'ਸਭਿ ਹੀ ਤੇ ਰਹਿਤ ਨਿਰਾਲਮ' ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਧੁਰ ਆਤਮਾ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਅਪੜਨਾ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਇਕੋ ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਉਤੇ ਵੀ ਇਸ ਅਧੀਨਗੀ ਦਾ ਕਾਲਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਰਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਸਚਖੰਡ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਚਖੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ 'ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕੇ ਭੂਪਤ' ਦੀਆਂ ਮੈਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਕਰਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਕਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ? ਜੇ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨ ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਵਾਚੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾ ਰਿਹਾ? ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਣਗਿਣਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤਲਵਾਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਜਿਬ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਵਾ ਰਿਹਾ? ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੁਨਿਆਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਨਿਮਰ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ, ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ, ਉਲਟਾ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਕੋਚ, ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੈਂਤੜੇ ਉਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਅੰਝਣ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਿੱਧਤ ਜਿਹਾ ਸਾਧਾਰਨੀਕਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਗਿੱਟੇ ਭੰਨੇ, ਚੁੰਮੇ ਪੈਰ ਪਰਾਇਆਂ ਦੇ।

ਉਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੂੜ੍ਹ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕੋ ਵਾਕ ਰਾਹੀਂ ਇਲਹਾਮੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਪਸੰਦ ਖੇਡ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਤਿਆਗ ਤੋਂ ਵਿਰਾਗ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਸ਼ਾ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਦਰ ਹੈ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਖ਼ਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਫਰਕ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ। ਖ਼ਬਰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਲਾਲਤੂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਰਿੰਦੇ ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰ ਘਸੋੜ ਕੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ' ਆਦਿਕ ਆਦਿਕ। ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤਾਂ ਐਨੀਆਂ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਦੱਬੀ ਜਾ ਨਿਹਾਲਿਆ, ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਲਿਕ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ' ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਯਕੀਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਵਿੰਦਿਆ ਦਾ ਸ਼ਸਤਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਚ ਸਾਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਉਜੜਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪਟਵਾਰਪੁਣੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਗਾਲੂਤਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਦੀਪਕ ਅਜੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਬਣਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਗਏ? ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਰੂਹ ਦਾ ਹਾਣੀ ਕੌਣ ਸੀ? ਕੌਣ ਸੀ ਉਹ ਹਸਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੌਰ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਰੌਣਕਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਲੱਖ ਫੌਜ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ? ਕੌਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਰੂਪ ਦਿਖਾਇਆ? ਕੌਣ ਸੀ ਜੋ ਇਕੱਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਚਾਰ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਤੂਠ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਇੰਨੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਿੰਨੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਗਰਿਊ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਸੋਝੀ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਕੌਮ ਦੇ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਗੂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਅਫਸਲ ਅਹਿਸਨ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਝ ਕਿੰਨੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ 'ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਵੈਰ' ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਇਹ ਲਫਜ਼ 'ਅੱਜ ਵੈਰੀਆਂ ਕੱਢ ਵਖਾਲਿਆ, ਹਾਏ! ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਵੈਰ', ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਕਿਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ? ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਕ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਆਈ.ਜੀ. ਅਸਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਭਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਬਹਾਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਚਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ? ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ, 'ਖ਼ਬਰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਆਪ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ, 'ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਰਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰਾਂ ਘਸੋੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।' ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤਜਰਬੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਿੰਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦਾ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਔਸਤ ਸਮਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਜੋ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਕਦੇ ਵੀ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੰਝ ਕੋਈ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਰਿੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ' ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਕਰਿੰਦਾ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਬੰਦ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋਕਰਾਜੀ ਸਰਕਾਰ ਏਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਤਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਜਿਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ 'ਜੋਗੀਨੁਮਾ ਬਿਰਤੀ' ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲੱਗਣਗੇ। ਵੈਸੇ ਸਿੰਧ ਵੀ ਤਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਛਿਪ ਹੀ ਗਏ ਸਨ, ਜੇਕਰ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿੰਧ ਹੋਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਤੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ ਲੱਭਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸ਼ਹਾਦਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਹੇਠ ਕੱਢਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਅੰਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਆਖਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਬੜੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸੱਚੀ ਹੋਈ ਅਤੇ 'ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਹੀ ਸੀ'। ਇਥੇ ਵੀ ਉਹ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੰਝ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਸੱਚਮੁੱਚ' ਆਖਰੀ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਦੂਜੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਛਪੀ।

ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ 'ਸ਼ਹਾਦਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਦੇ ਹੋਰ ਅੱਕ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਂ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮਿਹਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ 'ਹੰਸ ਸਰਵਰ' ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਇਸ 'ਜਾਗਦੇ' ਵੀਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਨਾਂ' ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾ ਚਲਣ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਨਾਂ' ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚਲੀ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ 'ਹੰਸ ਸਰਵਰ' ਨਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਸਰਵਰ ਹੰਸ ਧਰੇ ਹੀ ਮੇਲਾ ਖਸਮੇ ਏਵੇ ਭਾਣਾ)। ਪਾਠਕ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਕਿ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨੀ ਨੀਵੀਂ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮੋਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਹੁਣ' ਸੀ। ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਨਿਕਲਿਆ। ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਠਕ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ 'ਸ਼ਹਾਦਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ' ਅਤੇ 'ਹੰਸ ਸਰਵਰ' ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਤੋਹਮਤ ਜਾਂ ਮੋਹਣਾ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਬੇਤੁਕਾ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਿਕਲਣਸਾਰ ਹੀ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਭਲਾ ਭਾਲਾਂ ਜਾਂ ਪਾਉਡਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰੁਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਸਾਡੇ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦੱਬਿਆ ਤੇ ਲੁਕਿਆ ਸੁੱਚਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸਮਗਰੀ ਦੇ ਮਿਆਰ ਕਾਰਨ।

ਧਰਮ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਿਰਨਾ ਵਰਗਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਇਸ ਘਿਰਨਾ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਟੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿਸ ਉਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਪਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: 'ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ'। ਅਸੀਂ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਵਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਸੋਮੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀਏ? ਕੀ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਧਰਮ ਨਦਰ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਖ਼ਬਰ ਹੈ'। ਚਲੋ, ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਧਰਮ 'ਨਦਰ' ਹੈ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਨਦਰ' ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਨਸੀਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਇਹ ਨਦਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਨਦਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹੀ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਰਦਾਸ ਕੀ ਹੈ? ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਇਹੋ ਤਾਂ 'ਇਤਿਹਾਸ' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਜ਼ 'ਖ਼ਬਰ' ਕਹਿ ਕੇ ਨੀਵਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ

ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ 'ਨਦਰ' ਨੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮਾਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਨਦਰ ਤਾਂ 'ਵੇਦਾਂਤ' ਦਾ ਹੀ ਹਮਸਫ਼ਰ ਬਣੇਗੀ। ਵੈਸੇ ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕੱਸੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸੁਖਮਨੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ 'ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਧਰਮ' ਉਸ ਪਰਮ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਯਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਰੂਸੀ ਲੇਖਕ ਨਿਕੋਲਸ ਬਰਦਯੇਵ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਰਥ' ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਇਤਿਹਾਸ ਕੀ ਹੈ? ਅਨੰਤਤਾ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਅਤੇ ਸਮੇਂ (ਇਤਿਹਾਸ) ਵਿਚਕਾਰ ਡੂੰਘੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਅਨੰਤਤਾ' ਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ 'ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸਫੋਟ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਅਥੇ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਲਾਲੜੂ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦੇ... ਅਸੀਂ 'ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਸਾਧ ਕੀ' ਦੇ ਵਿਧੀਤ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਉਲਟ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਅਸਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਘੁਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਕਿ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਗਲ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਉਹ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸਨ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਚਿੰਤਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਹੀ ਸਨ। ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ? 60 ਲੱਖ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਉਨਾ ਚਿਰ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਲੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ।

ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋ ਵੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਮੰਚ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਰਿਆਇਤ ਲਈ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਉਤਾਵਲਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੇਚੈਣ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੰਮ ਰਾਜ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਵੀ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' ਦੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਭਲਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਆਸਾਮ, ਬੰਗਾਲ, ਯੂ.ਕੇ., ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਦੱਖਣੀ ਤੇ ਉਤਰੀ ਧਰੁੱਵ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਤ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਝ ਬਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਖੁਦ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਹੀ ਫੱਬਦਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ 'ਚੇਲੇ' ਦੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਸਿਆਣਪ ਉਤੇ ਬੜਾ ਮਾਯੂਸ ਹਾਸਾ ਹੱਸਦੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕਿੱਲਾ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਤੇ ਉਖਾੜਨ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬੇੜੇ ਬਹੁਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕਿੱਲਾ ਅਜੇ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਉਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਿੱਛੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਪੁਤੀਆਂ' ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਨਕਸਲੀ ਸੋਚ' ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਵਿਚਲੀ ਗੱਲ' ਲਾਂਭੇ ਲਾਂਭੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਛੋਟ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸੇ ਨਕਸਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦਾ ਮੋਢਾ ਵਰਤਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਲੁਕਣਮੀਚੀ ਖੇਡ ਕੇ ਭਲਾ ਉਹ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 30-35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਵੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਉਂ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਵੀਂ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਉਤੇ 'ਕੁਰਬਾਨ' ਹੋਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ? ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਰੀਕਾਂ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਇਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਠੇ ਨੂੰ 30-35 ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ 26-27 ਸਾਲ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਜ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਸੁਗਲ ਮੇਲੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਪਣ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਜਿਥੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਪੇਟਿੰਗਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ? ਅਰਦਾਸ ਉਤੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੀਰਨ, ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਉਬਲਣ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕਾਗਰਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਤੇ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਉਤੇ ਐਟਮ ਬੰਬ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਯਾਦਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖਾਤਮਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਭਲਾ ਜੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਦਾ ਵੱਠਿਆ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜਿਉਂਦਾ ਦਾ ਤਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਿਰਾਦਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਜਣਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੇ ਕਿ ਵੱਠੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਲੀ ਕਰਤੂਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਰਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਡਵਰਡ ਸੈਦ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆਂ ਹੀ ਕੋੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਕਿਸ ਚੰਦਰੇ ਮੋਤ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਪਸੀ ਗਲਵਕਤੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਯਤਨ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਦੇ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵੱਠੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾ ਸੰਜੀਦਾ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਰਤੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਕੁਤਾਹੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹੈ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ 'ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਝਗੜੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਮਾਨੋਂ ਇੱਜ਼ਤ ਵਿਚ ਖਿਆਨਤ ਨਾ ਹੋਏ।' ਕੀ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਤੇ

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਈ? ਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਉਹ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਸਿਰਫ਼ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ?

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੋੜਾ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਤੇ ਹੀ ਹੋਇਆ। 'ਮਹਿਫੂਜ਼' ਭੇਜਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ (ਦਸਮ ਪਿਤਾ) ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈ ਕੇ ਗਏ'। ਇਥੇ ਵੀ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤੱਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਬਚਲਨਗਰ (ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਖੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੰਜ ਸ਼ਸਤਰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰਕਾਬਗੰਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ 'ਸਹਿਜੇ ਰਚਿਓ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੱਖਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ) ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲਈ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਿਥੋਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਤਾਂ ਲਈ 'ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ'। ਇਹ ਜਾਗਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਤੱਥ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ਼ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਜੰਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਬਾਰਾਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹ ਕੋਈ ਅੱਗਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸੁਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉਤੇ ਹੀ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੇ ਵੇਟਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ 'ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁਝੇ' ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਭਲਾ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਿਲਜ਼ੂਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਲਹਿਰ ਇਕ ਗਲਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਹੀ ਮੁਬਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ? ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰਦੀਦ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਲਾ ਕੀ ਰੁਕਾਵਟ ਸੀ? ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਘੜ ਕੇ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ? ਸਾਡੇ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਹਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਦੀਵਾਲਾ ਵੀ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਕਲਾਕ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਜਵਾਬ ਹਨ? ਵੈਸੇ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜੁਝਾਰੂ ਬਾਈਕਾਟ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨੇ ਇਹ ਮੋਹਣਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਣੀ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਾਲਸਤਾਨੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਦਾਤਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਈ ਲੋਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੀਨੀਲੀ, ਉਤੇਜਿਤ ਅਤੇ ਭਾਵਕ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕਫ਼ਨ ਬੰਨ ਬੰਨ ਮੋਤ ਦੇ ਬੁੱਝੇ ਤਕ ਝੋਕ ਦੇਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਲੀਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਕਈ ਲੋਕਾਂ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੂਆਂ ਖਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਮੈਂ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਨ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੁਹਾਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਪਮਾਨ ਭਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤ ਕੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕਫ਼ਨ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀਤੇ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਨੂੰ ਉਤੇਜਨਾ ਜਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਹੜੀ ਲਿਖਤ ਨੇ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਉਤੇਜਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਢਹਿਣ ਉਤੇ ਉਹ 'ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਪੀੜ੍ਹ' ਦੇ ਰੁਦਨ' ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਪੀੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਲਿਖਤਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ?

ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਦਾ ਇਹ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਲੇਖਕ 1984 ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2010 ਤੱਕ ਲੁਕਿਆ ਛਿਪਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ 'ਅਕਹਿ ਪੀੜ' ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੀੜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸਾਕੇ ਦੀ ਪੀੜ ਉਸ ਦੀ ਅਕਹਿ ਪੀੜ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪੀੜ ਦੇ 'ਸ਼ਬਦੀ ਦਰਸ਼ਨ' ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਝ ਨਸੀਹਤਾਂ, ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ 'ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਸਮੇਂ' ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸਿਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਗਣਾ ਦੀਵੇ ਬੱਲੇ ਹਨੇਰੇ ਵਾਲਾ ਜਗਣਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜਾ ਦੀਵਾ ਫੜ ਕੇ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਕੀ ਪਤਾ ਉਹ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ' ਵੱਲ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਜਾਗਣ ਦੀ ਇਸ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ 'ਕਾਹੇ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚਾਨਣ ਵਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਤਾਂ ਰਖਦੇ ਹੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਗਣ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? #

ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ “ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ” ਦਾ ਸੁਪਨਾ-ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ਕਰਮ ਬਰਸਟ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਲੇਖ “ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ” ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ “ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ” ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ “ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ “ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ” ਦਾ ਸੁਪਨਾ” ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਛਪ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਪਰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਚਲੰਤ ਰਾਜਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਲਗਾ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ, ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਕੋਲੋਂ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਬੁਲੰਦੀ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ “ਜਮਾਂਦਰੂ” ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝ ਕੇ “ਅਗਨ ਬਾਣ” ਦਾਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਉਡਾਰੀ ਨੂੰ ਜੂਝ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਪਰਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਾਗ ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਕ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਇਕ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹਿਸ ਮੁੱਕ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਤਾਂ ‘ਮੁੱਢੇ ਨਾਲੋਂ ਗਵਾਹ ਚੁਸਤ’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੱਕ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੰਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਯਕੀਨ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ’ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕਦੇ ਅਪਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਮੰਡਲਾਂ ਤੱਕ ਉਡਾਰੀ ਕੀਹਨੇ ਮਾਰਨੀ ਸੀ? ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿਲੀ ਮੋਹ ਬਣਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਣਭੋਲ ਗੁਸਤਾਖੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਣਗੇ।

ਵੀਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਖੌਤੀ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਾ ਡਾ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਝੂਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ “ਬਾਜ਼ ਨਿਗੂ” ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਬਿਆਨ ਘੜ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੇਵਨੇਤ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਈ ਦਲੀਲਾਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਭਾਰ ਹਲਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹਾਂਗਾ।

ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ “ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ” ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਭਰੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ 1947 ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੱਕ ਦਾ ਵਖਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਦੁਹਰਾਉ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੱਲ ਸਿੱਧੇ ਹੀ 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਅਤਿ ਦਾ ਨੀਚ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸੀ। ਜੇ ਸਟੇਟ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ‘ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਘੇ ਚਿੰਤਕ ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਦੇ ਦੋ ਲੇਖ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਪ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਪੇਸ਼ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਜਾਂ ਅਸਿਹਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਸਾਰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਇਕ ਮੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿਰੇ ਦਾ ਭੋਲਪਣ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਕਬਿਤ ਹਿੰਦੂ ਸਟੇਟ ਨੇ ਗਿਣਮਿਥ ਕੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜਾ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸੂਤਰ ਸੀ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਨਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਦ ਵੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੜ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਮੂਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਹੋਣ, ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਢਾਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਚਰਾਰੇ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤਬਲ ਦੀ ਘਟਨਾ

ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ। ਬਕੋਲ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, “ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਥੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਕੀ ਰੋਸ ਤੇ ਵਲੂਧਰੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ।” ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਬਾਜ਼ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਈ ਸਿਰੇ ਦਾ ਬੁਝਤ ਬੰਦਾ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਰ ਵਲੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇੱਕਠੇ ਕੀਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨਿਤਾਣੀ ਪਿਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਂਗ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਖਦੇੜਿਆ

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ

ਹੋਵੇ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਹੋਣ, ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਇਸਾਈਆਂ ਉਪਰ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਹੋਣ, ਛਤੀਸਗੜ ਵਿਚ ਸਲਵਾ ਜੂਡਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੱਚੇ ਸੋਚੇ, ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ, ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਨਿਆਰੀਏ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਾਧ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਹੋਣ। ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧ-ਲਹਿਰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਿਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਾਂ ਅਵਾਰਗਰਦ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਅਗਾਊਂ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤਪੈਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਜ਼ਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ?

ਅਵੱਸ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਵੀ ਬੇਹਥਿਆਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕਦੇ ਬੇਹਥਿਆਰੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ “ਸਮਝਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਦਬੋਲਣਾ ਸੀ”, ਵੈਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਤਾ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਟਕਸਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅੰਦਰ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਇਕੱਲਾ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਟੁਕ ‘ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ’, ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਊ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪਕ ਤੇ ਅਲੰਕਾਰਕ ਬਿੰਬ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਠਾ ਤੇ ਕੋਤਕੀ

ਲੱਛਣ ਹੈ। ਬਾਣੀ (ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾ) ਦੇ ਬਿੰਬ ਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਹੂਬਹੂ ਯਥਾਰਥ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 35-35 ਹਿੰਦੂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਮੰਤਕੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਜੱਟਵਾਦੀ ਫਤੂਹ/ਹੈਕਤ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੂੜ੍ਹੇ-ਚਮਾਰ, ਸਿਰਗੁੰਮ ਅਤੇ ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ ਸਾਡੇ ਮੁਹਰੇ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਹਨ? ਬਸ ਤਲਵਾਰ ਘੁੰਮਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ ਕਿ ਗਿੱਦੜਾਂ ਵਾਗੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਦੀਤਾਂ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਲੇਖਕ ਅੰਦਰਲੇ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਜਾਗੇ ਸ਼ਾਵਨਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, “ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸਲੂਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ।” (ਸਫਾ-306) ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ? ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ? ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ! ਕਿਉਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਅੱਲੜੂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੂਝੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲੂਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਹੁਰਾ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ?

ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਿਆਂ-ਪੋਤਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਜੂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੜਨ ਦਿੱਤਾ। ਕੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਪਉ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਉਦੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਮੱਕਾ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਯੇਰੂਸਲਮ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ “ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ ਹੋਵੈ ਕੀਰਤਨੁ ਸਦਾ ਵਿਸੋਆ” ਦੀ ਸੱਚ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ‘ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕੁੰਜੀ’ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਜ ਵੀ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ 1978 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੋੜ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ‘ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਬਾਜ਼ ਅੱਖ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਈਏ, ਇੱਕਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਦੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਖੁਦ ਲੇਖਕ ਮੁਤਾਬਕ ਵੀ ਮਾਰਚ 1979 ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। (ਸਫਾ-314) ਮੂੰਹ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਹਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਸਿਰ ਭੰਨ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ‘ਕਮੇਟੀ’ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ? ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਵੱਟ ਗਿਆ ਕਿ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੇ 1980 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਖੂਨੀ ਕਾਰਨਾਮੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵਰਗੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਖਬੰਸ ਕੌਰ ਭਿੰਡਰ ਨੂੰ ਗੱਜਵੱਜ ਕੇ ਜਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ‘ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲੀਆਂ’ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ?

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਚ ਤਿੱਖੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ

ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਤੋੜ-ਵਿਛੋੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੁਨਰਵਾਦ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਉਗਾਸਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਦਿਸ਼ਾ ਅਪਨਾ ਲਈ।” (ਸਫਾ-320)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੁਨਰਵਾਦ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੇ ਲੇਖਕ ਜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਲਿਖ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸਮੇਤ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੇ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਢਿੱਡੋਂ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸੁਣੋ, “ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਯੁੱਧਨੀਤਿਕ ਵਿਉਂਤ ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਵਗਣ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਪੈਂਤੜਾ ਅਪਣਾ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ।” (ਸਫਾ-364) ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤਕੜਾਈ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਰੱਖਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਤ ਬਹਿੰਦਾ ਸੀ। (ਸਫਾ 385) ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ‘ਖੋਲਦੀ ਕੜਾਹੀ’ ਹੇਠਾਂ ਬਲ ਰਹੀ ਅੱਗ ਦਾ ਸੇਕ ਮੱਠਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ (ਸਫਾ 386)

ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਸਾਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕਾਰਸ਼ਤਾਨੀ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਮਾਤਰ ਸਨ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਸਿਪਾਹ-ਸਾਲਾਰ ਤਤਕਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਂ ਮਿਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ 1982 ਤੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ‘ਧਰਮੀ ਯੋਧਿਆਂ’ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। (ਹਵਾਲਾ ਪੜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਜੀ ਮਲਿਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ)

ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੜਾਕੂ ਧਿਰ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਰਖ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਕਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਲੜਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਦੇ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਤਾਂ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਯੁੱਧ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਘੋਟ ਘੋਟ ਕੇ ਪੀੜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ‘ਮਹਾਨ ਜਰਨੈਲ’ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੀ ਸਦਕੇ ਕਰੋ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਹੱਕ ਦੀ ਸਵਾਈ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਚ ਉਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਮੰਚਕਲਾ ਨੂੰ ਬਿਖੇਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।” (ਸਫਾ 387) “ਇਹ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਰਗ ਦੇ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਏਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਗ਼ੀਆਨਾ ਰੁਖ਼ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਧਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਦੇਸ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਲਲਕਾਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ” (ਸਫਾ 388) ਤਾਂ ਰੋਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਵੀਰੇ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਲਕਾਰਿਆ। ਵੀਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਮੁਕੱਦਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਓਟ ਲੈਣੀ ਰਤਾ ਮੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਤੇ ਵਿਚਿੱਤਰ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਨਾਗਾ ਆਗੂ ਜੈਡ.ਏ. ਫਿਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ੇ ਆਗੂ ਲਾਲਡੇਗਾ ਇਹ ਕੰਮ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੰਧੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀਓਂ ਹੀ ਰਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੋਰਾਪੁਟ, ਸੁਰੰਦਾ, ਜਹਾਨਾਬਾਦ, ਸੰਕਰੇਲ, ਈਰਾਬੋਰਾ, ਰਾਨੀਬੋਦਲੀ, ਸਿਲਦਾ, ਦਾਂਤੇਵਾੜਾ, ਨਿਆਏਗੜ੍ਹ ਆਦਿ ਸੈਕਟੋਰਾਂ ਵਾਂਗ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਧਾੜਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ (ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ) ਦੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅਲੱਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਰਵਰੀ 1992 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਨੀਤੀ ਬਿਆਨ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ 'ਚੰਗੇਰੇ ਵੀਰ' ਕਾਮਰੇਡ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੰਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ' ਜੋਗੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 10 ਦਸੰਬਰ 2002 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦੋ ਪੰਨੇ ਅਤਿ ਦੇ ਕਾਵਿਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸੱਭੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ਼ਹੀਦ ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭੇਰਾ ਭਰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਸੱਚੀਓਂ ਹੀ ਆਪਣੇ 'ਪੂਰਨ' ਪੁੱਤ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਮਾਂ ਇੱਛਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ, ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ 'ਪੂਰਨ' ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਕੱਲੀ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਰਿਹਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਣੇਈਆ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਸਰਪ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਰਮਰੀ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂ ਉਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੇਖਕ ਉਪਰ ਤਰਸ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ!

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ

ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਉਚਤਮ ਬਿੰਦੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਵੀ ਇਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੋਭ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਕ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 35-35 ਹਿੰਦੂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਵੀ ਵੱਧ ਨਹੀਂ।" (ਸਫ਼ਾ-389) ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਨਵੀਂ ਲੱਭੀ ਲੀਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਅਪਤਨ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਪੀੜ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।" (ਸਫ਼ਾ 391)

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜ਼ਰਾ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਬਲਵਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੀ ਉਹ 35-35 ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? (ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸਟੱਟਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ) ਹਾਂ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਕਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਭੁੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਕੱਲੀ 'ਕਹਿਰੀ ਘਟਨਾ ਅੰਦਰ। ਦੂਜਾ, ਕੀ ਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਮੰਨੀ ਹੈ? ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਨੇ ਤਾਂ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਝਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜੀਅ ਨੇ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ 'ਰਹਿਬਰ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਮਧਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਹਮਕੋਮੀਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਉਕਾ ਹੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਹਿਬਰ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਲੱਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਚੈਨ ਮਿਲਣਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੌਮੀ ਘਰ ਕਾਹਦੇ ਅਤੇ ਕਹਿਦੇ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ਼ਹੀਦ ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਭੇਰਾ ਭਰ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਸੱਚੀਓਂ ਹੀ ਆਪਣੇ 'ਪੂਰਨ' ਪੁੱਤ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਮਾਂ ਇੱਛਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ, ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ 'ਪੂਰਨ' ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਕੱਲੀ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਲੀਹ ਫੜਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਣਗੇ। ਲਓ ਸੁਣੋ: "ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਾ-ਬਚਾਓ ਲਈ ਇਸ ਕਾਰਗਰ ਹਥਿਆਰ (ਭਾਵ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ) ਦੀ ਸੁਚੇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੁੱਧਮਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੀ...ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਇਕ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਨਵਾਂ ਅੰਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਆਯਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗਹਿਰੇ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਹੋ ਨਿਬੜੇ।" (ਸਫ਼ਾ 391)

ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ!! ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਕਨ੍ਹਈਆ ਜੀ, ਜ਼ਖਮੀ ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕਰਮ ਉਪਰ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉਠੇ ਸਨ। ਇਹ 'ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ' ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਾਈ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਸਹੇਤਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮਾ ਪੀਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਲੋਰਕੋਟਲੇ ਦਾ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਭਰੀ ਸਭਾ 'ਚੋਂ ਉਠ ਆਇਆ ਸੀ। ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਉਸ ਕੁਲਿਹਣੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਵਰਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਮਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਦੇ ਗਏ ਜਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਸੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਮੇ ਸੇ ਗਰੀਬ ਕਰੇਰ ਪਰੇ।"

ਸਿੱਖੀ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨੇ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਘਰ ਆਏ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ' ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਸੁੱਟਣਾ ਕਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ "ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ" ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਹਨ? ਖਾਲਸਾਈ ਬਾਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਲੇਕਿਨ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਨਾਲ ਉਤਪੋਤ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਂ ਕਰਮਜੀਤ ਭਾਅ ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਚੋਸ਼ੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤੱਥ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਭਰਦੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਯੁੱਧਨੀਤਕ ਲੀਹ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੁੱਚੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ? ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਇਸ ਲੀਹ ਦੇ ਦਰੁਸਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ "ਅਗੰਮੀ ਬੌਧਿਕਤਾ" ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਬਖੇਰ ਰਿਹਾ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਸੇ ਲੀਹ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਧੁੱਸ ਬਲਵਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਨਸਲਕਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਤਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸੇਕ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਭੱਠੀ ਅਜੇ ਤਪਣ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸੇਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿ

ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਕੰਬ-ਕੰਬ ਕੇ ਉਠਿਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੀਹ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਚੰਗੇਜ਼ਾਦੀ ਦਰਿੱਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਲੇਖਕ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੀਹ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਸੱਥਰ ਵਿਛ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਹਾਂ ਜੇ ਸਾਰੀ "ਕੌਮ" ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਕੇ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਘਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਹੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਜੀ ਆਪਣੀ ਲੀਹ ਦੇ ਜੀ ਸਦਕੇ ਗਮੰਤਰੀ ਬਣਨ।

ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਲੀਹ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੋਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਰਜਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਚ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ 'ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਮਿੱਥ ਕੇ' ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉਕਣਾ।" (ਸਫ਼ਾ-447)

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਪੈਰੋਕਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਲੇਕਿਨ ਨਵੇਂ ਸਜੇ "ਸਿੰਘ" ਅਜਮੇਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਝੋਰਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ "ਕਮਲੇ" ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੋਲਵਤ, ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ, ਨਵਾਂ ਕੋਟ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਲੇਕਿਨ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ-ਮਿਲਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੱਢ ਸੁੱਟੀਆਂ? ਇਹੀ ਦਿਆਲਤਾ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੱਟੀਮੇਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦੇ। ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਸੁਹਣੀ ਨਵੀਂ ਰੀਤ ਪੈਣੀ ਸੀ!! "ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਰਕਤ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।" (ਸਫ਼ਾ-447) ਲੇਖਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਣਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿ "ਸਿੱਖ ਮਨ, ਆਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿੱਥ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। (ਸਫ਼ਾ-449) ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਅੰਦਰ ਕੜਵੱਲ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, "ਸਿੱਖ ਮਨ ਉਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ 'ਅੱਟਾ' ਸਾਂਝ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਅਸਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।" (ਸਫ਼ਾ-450) ਇਸੇ ਲਈ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅੰਦਰਲੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰੂਹਾਨੀ, ਇਲਾਕਾਈ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਓ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਜ਼ਰੂਰ

ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ "ਇਲਾਹੀ ਨਦਰਿ" ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੁੱਧਕਲਾ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰੇ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਆਧੁਨਿਕ ਜੰਗੀ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਤਾ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਫੌਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗੇ ਮੁਕੱਦਸ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਣੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫੌਜੀ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਵਿਚਾਰੇ 'ਭੋਲੇ' ਸੰਤ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕੀ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਟਪਲਾ ਖਾ ਗਏ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਲੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ 20 ਨਵੰਬਰ 1979 ਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਮਸਜਿਦ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਮਧਰਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਥੇ ਹਮਧਰਮੀ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਫੁਡਾਇਆ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਟੈਂਕ ਅਤੇ ਬਖਤਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਵਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਮਘੇਰ ਕਰਦੇ ਹੱਥਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਤਬਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ ਕਿੱਲ੍ਹ-ਕਿੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ

ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਾਜਿਓ ਪਰਿਓ ਨੀਸਾਨੈ ਘਾਉ।

ਖੇਤੁ ਜੁ ਮਾਂਡਿਓ ਸੂਰਮਾ ਅਬ ਜੂਝਨ ਕੋ ਦਾਉ। (ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗਰੰਥ, ਪੰਨਾ 1105)

ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗੈ ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗੇ। (ਦਸਮ ਗਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮੋੜ-ਬਿੰਦੂ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਤਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਦਮਾਮੇ ਦੀ ਧਮਕ ਸੁਣੀ, ਨਾ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਘਾਓ ਲੱਗਿਆ, ਨਾ ਉਹਦੇ ਬਾਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਚਾਓ ਉਠਿਆ, ਨਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰੋਸ ਦੀ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਖਟ ਸਜਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨੋਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ 24 ਜੁਲਾਈ 1985 ਦਾ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਲੰਮੀ ਟੁਕ ਦੇਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਮਸਲੇ ਦੇ ਲਮਕਾਅ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੜਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਭਵਿੱਖ ਨਕਸ਼ਾ ਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਉਭਰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੇ ਹੋਰ ਉਚੇਰੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਰੌਅ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬੇਬਸੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਵੱਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਰੌਅ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।"

ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ ਲਾਈਨ ਕਿ "ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤੇ ਦੂਰ ਰਸ ਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਟਿੱਕ ਗਈਆਂ।" (ਸਫ਼ਾ 456) ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ

ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, "ਜਦੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਭਵਿੱਖ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੋਵੇ, ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੌਅ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬੇਬਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਛਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਲਾ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੇ ਦੂਰ ਰਸ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?"

ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਸੁਣੋ, "ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਠ ਰਹੀ ਇਸ ਉਠਾਣ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਰਾਹੀਂ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਲਾਲ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਮੁਕੱਤੀ ਭਾਵ ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਫੌਦੀ ਭਵਿੱਖ ਨਕਸ਼ੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ...ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੁਖ ਵਧਾਰੇ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਾਨਦਾਰ

ਲੇਕਿਨ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝਗੜਾ ਹੋਵੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਹੋਣ, ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਢਾਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਚਰਾਰੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤਬਲ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਹੋਣ, ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਇਸਾਈਆਂ ਉਪਰ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲੇ ਹੋਣ, ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਲਵਾ ਜੂਡਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ, ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ, ਸੱਚਖੰਡ ਬੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਨਿਆਰੀਏ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਾਧ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਹੋਣ।

ਇਸਨੂੰ "ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ" ਵੀ ਕਹਿ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ' ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਭੰਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲਾਣਾ ਇਸਦੇ ਲਾਇਕ ਵੀ ਹੈ। ਹੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਲੈਣੇ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਚ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੇਖਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, "ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿੱਥ ਕੇ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਰਚੀ ਇਸ ਕਦਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ ਇਕ ਆਮ ਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ...ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਆਰਜ਼ੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ" ਵਗੈਰਾ ਵਗੈਰਾ (ਸਫ਼ਾ 279)

ਆਪਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਪਰੈਲ 1978, ਜੂਨ 1984 ਅਤੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੀਆਂ ਚੰਦਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੋੜ ਬਿੰਦੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਲਿਖੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ:

ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਆਧਾਰ ਸਮੇਈ ਬੈਠੀ ਹੈ।" (ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰ, ਅੰਕ ਚੌਥਾ, ਅਗਸਤ 1985)

ਇਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਢੱਠਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੱਚੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਗੰਦੀ ਹਵਾੜ ਆਉਣੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਦੀਵਾਰਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿੰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਦੂਹ ਦੂਹ ਕਰਕੇ ਧੂੰਆਂ ਉਠ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ:

ਨਾਲਿ ਇਆਣੇ ਦੋਸਤੀ ਵਡਾਰੁ ਸਿਉ ਨੇਹੁ॥ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਿ ਲੀਕੁ ਜਿਉ ਤਿਸ ਦਾ ਥਾਉ ਨ ਥੇਹੁ॥ ਪੰਨਾ 474

ਮੈ ਜਾਣਿਆ ਵਡ ਹੰਸੁ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈ ਕੀਤਾ ਸੰਗੁ॥

ਜੇ ਜਾਣਾ ਬਗੁ ਬਪੁਤਾ ਜਨਮਿ ਨ ਭੇਤੀ ਅੰਗੁ॥ ਪੰਨਾ 1384

ਨਾਲਿ ਕਿਰਾਤਾ ਦੋਸਤੀ ਕੂੜੈ ਕੂੜੀ ਪਾਇ॥ ਮਰਣੁ ਨ ਜਾਪੈ ਮੂਲਿਆ ਆਵੈ ਕਿਤੇ ਥਾਇ॥ ਪੰਨਾ 1412

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ-ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਚੇਤਨਾ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ*

ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪੁੰਜ ਕਵੀਰਾਜ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੂੜਾਮਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਜੋਂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਅਤੇ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ “ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪਸੂਰਯੋਦੈ” ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਬਾਦ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ “ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪਸੂਰਯੋਦੈ” ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ’ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਪਰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਕਿਲਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਸੁੰਦਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੰਦਗੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਤਰਜ਼ ’ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੇ ‘ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਲਕਬ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਭਾ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਛਵੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਘਣੀ ਸਮੀਪਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ ਪੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁੜੀਆ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੈਦਾਂਤ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਹਿਤ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਸਰਾਇ ਨੂਰਦੀਨ ਤਸਰੀਫ਼ ਲੈ ਆਏ ਜਿੱਥੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ 1787 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਰਾਜ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਕੰਮਲ ਦੇਖ ਰੇਖ ਅਧੀਨ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਪੜ੍ਹਨ ਖ਼ਾਤਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਕਾਵਿ ਵਿਦਿਆ, ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਨੁਭਵ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ, ਵੈਦਿਕ, ਮੱਤ-ਮਤਾਂਤਰ, ਸ਼ਾਸਤਰ, ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਪੌਰਾਣਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਘੋਖਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਬਨਾਰਸ ਵੀ ਗਏ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਯਮਨਾਨਗਰ ਕੋਲ ਇਕ ਪਿੰਡ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਰਦਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਅਮਰ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਕੋਸ਼ ਵਜੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਏ ਬਗ਼ੈਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਾਹਿਤਕ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਭਾਵ ਸਮਝਣੇ ਸੁਖੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

‘ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੈਬਲਪਤੀ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਅਨੰਦਘਨ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੈਲੀ ਗਰਬਮਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ‘ਗਰਬ ਗੰਜਨੀ’ ਟੀਕਾ ਲਿਖਿਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਵਾਲਮੀਕੀ ਰਮਾਇਣ ਅਤੇ ਆਤਮ ਪੁਰਾਣ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ

ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਦੁੱਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਸਾਲ ਉਹੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੈਬਲ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਕਰਤਾਰੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਸਾਧਕ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬ੍ਰਿਤੀ, ਅਸੀਮ ਆਸਥਾ, ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ਗਾਰ ਤਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਇਸ ਕਦਰ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਆਪਣੀ ਧੰਨ ਸੰਪਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਪਿਛੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲਗਨ, ਖੋਜੀ ਬ੍ਰਿਤੀ, ਸਖ਼ਤ ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਰਾਲੋਕਿਕ, ਦੈਵੀਤਵ ਵਿਚ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਰੱਬੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਿਆਲ ਗੜ੍ਹ ਕੋਲ ਜਮੁਨਾ ਕਿਨਾਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ।

ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਉਪਰੰਤ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਸਿਹਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ਾਰੀ, ਮਾਨਸਿੱਕ ਖੜੋਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਤੋਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਅੱਗੇ ਪਰਬਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਣ ਖਲੋ ਗਈ। ਇਸ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਬਹੁਤੀ ਕਰੇ, ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਖਸ਼ੋ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦਰਾਜ਼ ਕਰੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਹਤ ਮੁੜ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਦਭੁਤ ਘਟਨਾ ਵੀ ਵਾਪਰੀ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਰਾਤ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਠ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਬਸਤਾ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਿਖਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਂਭੀ ਪਈ ਸੀ। ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਜਬ ਬੇਸ਼ੱਕ “ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਹੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਟੋਹ ਦੱਸੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੈਬਲ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੇ ਸਨ।” ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ: “ਭਾਈ ਅਚਾਨਕ ਸੈਚੀ ਆਈ, ਸਰਬ ਗੁਰਾਂ ਕੋ ਜਸ ਸਮੁਦਾਈ।”

ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜਾ ਕੈਬਲਪਤੀ ਅਚਾਨਕ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਹੋਰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, “ਅਬ ਔਰ ਕੀ ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਭਈ, ਕਲਗੀਧਰ ਬਾਸ ਕੀਓ ਮਨ ਮਾਹਿ।” ਦੈਵੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਵਡ-

ਅਕਾਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਖੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਰਤ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਉਸੇ ਸਾਲ 1843 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ।

ਯੌਰਪ ਦੇ ਰੇਨੇਸਾਂ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਚਾਨਣ ਦੇ ਯੁਗ ਦੀ ਉਪਜ ਦੈਵੀਤਵ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮਨੁੱਖ ਕੇਂਦਰਤ ਮਾਨਵਵਾਦ ‘ਚੋਂ ਪਨਪੀਆਂ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਧਰਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਮਝ

ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ, ਸੰਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਵੱਛ ਵਸਤਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਨਿਰਮਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਰੂਹ ਤੱਕ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਦੇ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਕਿਰਪਾਨ “ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਢਨੀ” ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਨਹੀਂ, “ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ” ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਲਕਤ ਦਾ ਭੇਦ ਜਿਨਸ ਜਾਂ ਨਸਲ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਵਜੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗੂ, ਸਮਾਜੀ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੰਡਤਾਉ ਗਿਆਨ ਦਾ ਧਾਰਣੀ, ਮਨੋਚਕਿਤਸਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ, ਵੈਦ, ਹਕੀਮ ਜਾਂ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦੁਈ-ਦਵੈਸ਼ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਾਤਲ ’ਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ, ਸਰਬ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਖੁਦ ਆਪ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਗਰ ਸੱਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਗੋਚਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਕਰਿਸ ਬਾਲਡਿਕ ਨੇ ਆਪਣੀ Oxford Concise Dictionary of literary Terms ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ, “Myth is a superior intuitive mode of cosmic understanding.” ਮਰਸੀਆ ਇਲਿਆਡੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ Myth and Reality ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ “Falsehood” ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ “myth means a true story.” ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਕਾਰਲ ਜੁੰਗ ਲਈ ਸਿੱਖ ਉਲ ਜਲੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤੀਖਣ ਸੂਝ ਅਤੇ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ “is a whole man and yet so great that without the aid of myth and poetry, I can not describe him.” ਕੈਬਿਜ ਵਿਚ ਲੌਜਿਕ ਅਤੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। Encyclopedia of Britannica ਵਿਚ ਜਗਤ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਤਿੰਨੋਂ ਗ਼ਲਤ

ਅਪਨਾ ਕੇ, ਕਈ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ‘ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਢੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ’ਤੇ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਿਕ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਲਮੇਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਚਾਰੀਆ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਘੋਚੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਰਤਾ ਭਰ ਵੀ ਸਨਾਤਨੀ ਮੱਤ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕ ਆਈ ਉਸ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਨਿਜ ਅਸਥਾਨ ‘ਚੋਂ’ ਕੱਢ ਕੇ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦਿਤਾ। ਤਰੀਕਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਨਾਂਵਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਰੋਲ ਇਤਿਹਾਸ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, “There is nothing true in History except dates and names. But in literature everything is true, except dates and names.” ਤੱਥ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਦਾ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਜੀਵੰਤ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਬੀੜਨਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਅਜ਼ੀਮ ਹਸਤੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਇਕ ਸੰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਵੱਛ ਮਸਤਕ ਸੰਤ ਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਹੀ ਮਹਾਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: “ਏਵਡ ਉਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ। ਤਿਸੁ ਉਚੇ ਕਉ ਜਾਵੈ ਸੋਇ।”

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਰਾਤ ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਬੀੜੀ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੋ, ਕਿਸੇ ਢਾਈ ਪਹਿਰ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀਓ, ਜਿਤਨੀ ਕੁ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਬੀੜ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਓਨੀ ਕੁ ਬੀੜ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਤਨੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬੀੜ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।” ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਹੀ ਨਾਨਕ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਬਣੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਇਕ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ,

ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ, ਸੰਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਵੱਛ ਵਸਤਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਨਿਰਮਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਰੂਹ ਤੱਕ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਦੇ ਦਵੈਤ ਭਾਵ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਕਿਰਪਾਨ “ਗਿਆਨ ਕੀ ਬਢਨੀ” ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਨਹੀਂ, “ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ” ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਲਕਤ ਦਾ ਭੇਦ ਜਿਨਸ ਜਾਂ ਨਸਲ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਵਜੋਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਆਗੂ, ਸਮਾਜੀ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪੰਡਤਾਉ ਗਿਆਨ ਦਾ ਧਾਰਣੀ, ਮਨੋਚਕਿਤਸਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ, ਵੈਦ, ਹਕੀਮ ਜਾਂ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦੁਈ-ਦਵੈਸ਼ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਾਤਲ ’ਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ, ਸਰਬ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਖੁਦ ਆਪ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਗਰ ਸੱਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਗੋਚਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਕਰਿਸ ਬਾਲਡਿਕ ਨੇ ਆਪਣੀ Oxford Concise Dictionary of literary Terms ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ, “Myth is a superior intuitive mode of cosmic understanding.” ਮਰਸੀਆ ਇਲਿਆਡੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ Myth and Reality ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ “Falsehood” ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ “myth means a true story.” ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਕਾਰਲ ਜੁੰਗ ਲਈ ਸਿੱਖ ਉਲ ਜਲੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤੀਖਣ ਸੂਝ ਅਤੇ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ “is a whole man and yet so great that without the aid of myth and poetry, I can not describe him.” ਕੈਬਿਜ ਵਿਚ ਲੌਜਿਕ ਅਤੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। Encyclopedia of Britannica ਵਿਚ ਜਗਤ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਤਿੰਨੋਂ ਗ਼ਲਤ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜਦ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਇਕਹਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਨਿਕ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਵਾਕਿਆਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਤਰਕ ਤੇ ਉਸ ਦੇ, ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਅਗਰਗਾਮੀ, ਅਸਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਵਾਕਿਆਤ ਇਕ ਦਰਿਸ਼ ਵੀ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਿਹਨ, ਨੁਹਾਰ, ਅਕਾਰ, ਲਤਾਫ਼ਤ, ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਤੇ ਲੱਜ਼ਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਰਤੋ ਗਏ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦੀ ਧੁਨੀ, ਅਰਥ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਲ ਅਤੇ ਪਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ’ਤੇ ਕਰਾਮਾਤ ਵਰਣਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਵਸ ਘੜੀਆਂ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਨੁਮਾਨਦੇ ਹਨ। ਸਾਇਮਨ ਬਲੈਕਬਰਨ ਨੇ Oxford Dictionary of Philosophy ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: “It is only our habits of mind, therefore, that prevent us from seeing the entire cosmos as the miracle that it is, and that it would appear to be to someone who could see for the first time.” Miracle ਦਾ ਧਾਤੂ mirror ਹੈ। ਮਿਰਰ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਖਣਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਸਤ ਜਾਂ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਉਪਜਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਰਚਨਾ ਇਕ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਇਕ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਰੋਜ਼ ਜਨਮਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਜਨਮ ਸਾਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਸਿੱਖੀ ਰਚਨਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹੁਣ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਬਾਬਤ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਪੂਰਵ ਕਲਪਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਾਭੌਤਿਕ ਅਗੰਮੀ ਪੁਰਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਆਤਮਕ ਕੱਦ ਕਾਠ ਸੰਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵਡੇਰਾ ਤੇ ਕਿਤੇ ਉਚੇਰਾ ਹੈ...ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰਿੜ੍ਹ ਲੋਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਾਲ ਰਹਿਤ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੋਕ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ, ਮਰਦ ਅਗੰਮਤੋਂ (more than man) ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਾਥਾ ਬਗ਼ੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਗੰਮੀ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰੂਪਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਤੇ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਨਾਤਨ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਬਤ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ, “ਦੂਸਰਾ ਆਨ ਨ ਅਵਰ ਪੁਰਖੁ ਪਹਿਰਾਤਨੁ ਸੁਣੀਐ” ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਵਤਾਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ: “ਸਤਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ ਬਲਿ ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ। ਤ੍ਰੇਤੇ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮੁ ਰਖੁਵੰਸੁ ਕਹਾਇਓ। ਦੁਆਪੁਰਿ ਕ੍ਰਿਸਮੁ ਮੁਹਾਰਿ ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਥੁ ਕੀਓ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੰਡਦੇ। ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਸਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੰਡਤ ਨੇ “ਸਿਸ ਕੋ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਧਰੀਜੈ” ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਬਾਬਤ ਸੰਕਾ ਕੀਤਾ “ਰਲਮਿਲ ਨਾਮ ਸੁ ਤੁਰਕ ਨ ਹਿੰਦੂ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਖੱਤਰੀ ਕੁਲ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵਾਂ “ਅਵਰ ਨਾਮ ਕੋ ਸੋਧ ਧਰੀਜੈ।” ਤਾਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਪੰਡਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਜੇ ਹਰ ਕਾ। ਪੂਜਹਿ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮਾਨਹਿ ਤੁਰਕਾ।” ਫਿਰ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ

ਚਿਹਨ ਚੱਕਰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਪੰਡਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ “ਇਹ ਸਿਸ ਕੋ ਮਾਨਹਿਗੇ ਦੋਊ। ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਿੱਖ ਹੁਇ ਸਭਿ ਕੋਊ।” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਰੀਅਨ ਅਤੇ ਸਾਮੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੰਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੰਘ ਅਪ੍ਰੰਘ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸਮੇਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਾਨਕ ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਵੱਲ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਰੱਬੀ ਇਸ਼ਾਰਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਨੰਬਰਦਾਰ ਮੁੜਿਆ ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੋਂ

ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਮਾਘੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਏ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕਾਫੀ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਭ ਨੰਬਰਦਾਰ ਕੋਲੋਂ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗੱਲ ਕੋਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਟਰ ਟਰੈਕਟਰ ਵਾਂਗ ਸਟਾਰਟ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਫਿਰ ਦਿਨ ਛਿਪਾ ਛੱਡਦਾ।

“ਲੈ ਬਈ, ਹੁਣ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਪੌਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਹੁਣ ਪਉਗੀ ਪੂਰੀ ਠੰਢ!” ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ।

“ਅਮਲੀਆ...ਐਵੇਂ ਬੋਲੀ ਜਾਨਾਂ। ਫੱਗਣ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੋ ਫੱਗਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੱਠ ਹੁੰਦਾ।” ਮੱਲ ਬਾਬਾ ਵੀ ਜਾਗਰ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਗਿਆ।

“ਲੈ, ਜੇ ਭੁੱਲਦੇ ਓ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੂਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਓ”, ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਏ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਇਆ ‘ਲੇਕਿਨ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜ਼ਿਅਾਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ‘ਲੇਕਿਨ ਤਾਇਆ’ ਸੱਦਦੇ ਹਨ।

“ਫ਼ੌਜੀਆ ਤੇਰਾ ਵੀ ਦਿਮਾਗ ਹਿਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੋਲੂ ਮੁਕਤਸਰੋਂ ਮੁੜਿਆ ਹਾਂ, ਮਾਘ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ”, ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘੁੱਟੇ ਹੋਏ ਬੁੱਲੂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਜਾਗਰ ਤੇ ਮੱਲ ਵਾਲਾ ਗੁੱਸਾ ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਉੱਤੇ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ।

“ਨੰਬਰਦਾਰ...ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਐਤਕੀ ਤਾਂ ਬੜਾ ‘ਕੱਠ ਸੀ’, ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਨੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੀ ਰੋਸ ‘ਤੇ ਪੈਰ ਧਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਕਾਹਦੇ ‘ਕੱਠ ਨੇ, ਸਭ ਮਸਲਾ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ! ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ...ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਨੂੰ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ!! ਉਹ ਖਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸ ਬੇਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ‘ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ’ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਮੰਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਇਹ ਬੇਦਾਅਵਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਢਾਬ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ!” ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਪਰਨੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦਿਆਂ ਸਾਹ ਰੋਕਿਆ।

ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ, “ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਲੀਡਰ ਬੁਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਕਤਸਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੰਢਾਏ ਦੁੱਖਾਂ ਜਾਂ ਸਰਬੰਸਦਾਨ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਯਾਦ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਬਾਦਲ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਪੂਰਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਦਲ

ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੁਣਨ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ? ਕਿਹੜੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ?”

“ਨੰਬਰਦਾਰ...ਫਿਰ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਹੀਂ!” ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਚੁੱਪ ਤੋੜੀ।

“ਜਾਗਰਾ, ਤੈਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ,

ਪਹਿਲਾਂ ਬੋੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ!” ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਨੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦਿਆ ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਘੁਰਿਆ।

“ਬਾਦਲ ਭਤੀਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦਾ...ਪੰਜਾਬ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ...”, ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਬੋਲ ਪਿਆ, “ਬਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਭਤੀਜਾ ਸੂਬਾ। ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲ ਗਈ...ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਵੀ ਭਾਗ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਕਰੁਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਿਹੜਾ ਕੁਰਸੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਿਆ ਹੈ।”

“ਫ਼ੌਜੀ ਸੂਬ, ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ, ਵਿਚੇ-ਵਿਚ ਕੀ ਖਿਚੜੀ ਪੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ! ਕੁਰਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ”, ਬਿੱਲੂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਕੋਸਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜੇ ਧੁੱਪ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ।

“ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੁਹਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਨੇਕ ਦਿਲ, ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ”, ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਘੋਟਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ।

ਰੜਕਿਆ!” ਮੱਲ ਬਾਬੇ ਨੇ ਫਿਰ ਗੱਲ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਵਾੜੀ।

“ਮਾਨ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਲੋਕ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ। ਬੰਦਾ ਵਧੀਆ ਪਰ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੇ ਲੋਕ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕੁੰਦਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖੁੰਡਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਪੂਰੀ ਹੰਢਾ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਕੁਝ ਸੰਵਾਰ ਸਕੇ!” ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਮਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ।

“ਰਾਜਾ ਸੂਬ ਗੱਜਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੱਟ ਦੀ ਬੜਕ ਹੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ੇਰ ਵਾਲੀ ਹੈ”, ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ੀ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਫ਼ੌਜੀਆ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਓਸ ਪਾਸੇ। ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ...ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੂੰ ਬਣੀ। ਬਾਪੂ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰਾ ਵੋਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੋਟ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ!” ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਦਰੀ ਦਾ ਲੜ ਸਿੱਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਫ਼ੌਜੀਆ...ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਤੇ ਭੁੱਕੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਐ, ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇਹੀ ਗਰਾਂਟ ਹੈ”, ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ‘ਜੱਗ’ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਮੀ ਉਬਾਸੀ ਮਾਰੀ।

“ਅਮਲੀਓ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤੇ ਕਿ ਲੋਕ ਹੁਣ ਦਾਰੂ ਤੇ ਭੁੱਕੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਬੋਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨਵੀਂ ਮੁੰਡੀਹਰ ਨਸ਼ੇ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ।” ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਨੇ ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ‘ਤੇ ਰੁੱਝ ਝਾੜਿਆ।

“ਨਾ...ਤੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਅਸੀਂ ਲਾਇਆ ਹੋਊ ਡੱਡੇ ਪੀਣੇ”, ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ, “ਸਾਰੇ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ। ਕੋਈ ਲੁਪਿਆਣਾ ਟੱਪਿਆ ਨਹੀਂ!! ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ...ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਰੋਜ਼ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ। ਸਾਡੀ ਕਦਰ ਤਾਂ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਰੱਜ ਕੇ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਰਦੇ ਐ। ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਉਹੀ ਰਹਿਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਬਣ ਜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ!” ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਾਗਰ ਦੀ ‘ਖਾਧੀ ਹੋਈ’ ਹੁਣ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੀ ਸੀ।

“ਜਾਗਰ! ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਕੰਨ ਨਹੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬੀੜਦੀ ਹੈ! ਕਬੀਲਦਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ, ਮਹਿੰਗਾਈ ਲੋਕ ਤੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਆ ਕੇ ਰਾਜ ਸਾਂਭੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਸੋਚੇ। ਜੱਟ ਦੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰੇ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਐ”, ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

“...ਨਾਜਰਾ ਇਕ ਮਿੱਟ ਰੁਕੀ। ਜੱਟ ਦੀ

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾੜ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaikalan.com

ਜੂਨ ਬੁਰੀ ਕੀਹਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ! ਅੱਜ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਟਰੈਕਟਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਮਰੀਕਾ-ਕਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਘਰ ਭਰ ਲਏ ਹਨ। ਕਿੱਲੇ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸੋਨਾਲੀਕਾ ਲਈ ਬੈਠਾ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਵੀ ਘੰਟੇ ਚਪੇੜ ਜਿਹੀ ਲਾਈ ਗਾਣੇ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਜੇ ਕਬੀਲਦਾਰ ਓ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਚੋਪੜੀ ਖਾਠੇ ਓ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਚਾਹ ਮਸਾਂ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਆਹ ਵਿਆਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਜਣਾ ਵਿਆਹ ਪੈਲਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ...।” ਜਾਗਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ।

“ਜਾਗਰ ਸਿਆਂ, ਜਮਾਨੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦੇ। ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਐ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਿਵਾਜ ਵੀ ਗੁਆਏ ਐ। ਤੂੰ ਵੀ ਸੱਚਾ ਏ, ਤੇ ਨਾਜਰ ਸਿਉਂ ਵੀ ਬੁਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਏਕਾ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਖਤਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ, ਖਹਿਬਾਜ਼ੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗੀਏ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ”, ਬਿੱਲੂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਰਨਾ ਸਿਰ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਸੌ ਦੀ ਇਕ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

“ਮਾਸਟਰ ਸੂਬ, ਜੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਮਿਲੇ...ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ‘ਤੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨ; ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਲੇ ‘ਖੁੰਡ ਚਰਚੇ’ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਵਧਣਗੇ...ਗੱਲ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੋਂ ਮਾਘੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਦੇ ਆ...ਜਾਗਰ ਹੁਰੀਂ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ...”, ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਨਾਜਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਵੀਹ ਵਾਰ ਕਿਹੈ, ਅਮਲੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੇੜੀਦਾ। ਅਮਲੀ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਨੀਅਰ ਨਾਗ ਜਿੰਨਾ ਡੰਗ ਮਾਰਦੈ। ਚੱਲੇ ਚੱਲੀਏ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਸਫਲ ਕਰੀਏ। ਨਾਲੋਂ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾਈਏ”, ਮੱਲ ਬਾਬਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਢਾਣੀ ਖਿੰਡ ਗਈ। ਨਾਜਰ ਪੰਚ ਅਤੇ ‘ਲੇਕਿਨ ਫ਼ੌਜੀ’ ਬੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਫਿਰ ਗੱਲੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਚਾਅ ਮੱਠਾ ਹੋਇਆ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ-ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਚੇਤਨਾ

ਹੈ। ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਅਤੇ ਫ਼ੌਬਵੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਕਤ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੀ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪ੍ਰੋਤਤਾ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜਦ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਨਿਕ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਵਾਕਿਆਤ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਤਰਕ ਤੇ ਉਸ ਦੇ, ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਅਗਰਗਾਮੀ, ਅਸਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਖਿੰਚਦੇ ਹਨ। ਵਾਕਿਆਤ ਇਕ ਦਰਿਸ਼ ਵੀ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਿਹਨ, ਨੁਹਾਰ, ਅਕਾਰ, ਲੜਾਫ਼ਤ, ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਤੇ ਲੱਜ਼ਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਰਤੋਂ ਗਏ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦੀ ਧੁਨੀ, ਅਰਥ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਵਾਪਰਨ

ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਲ ਅਤੇ ਪਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨ ਨਿਰਾ-ਪੁਰਾ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ, ਆਬੋ ਹਵਾ, ਲੋਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਪਿਛੋਕੜ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਪਹਿਰਾਵਾ, ਲਬੋ-ਲਹਿਜਾ ਅਤੇ ਨਿਸਬਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਦਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੰਡਲ, ਲੱਜ਼ਤ, ਮਹਾਤਮ ਅਤੇ ਦੌਰਾਨੀਅਤ ਦੇ ਭੇਦ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰਖਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਵੇਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਰਮਣੀਕ ਪਹਾੜੀ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਖਿੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਨੈਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਤਿਖੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਝਾਉਲੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ:

“ਜਾਇ ਪਹਾਰਨ ਬਿਥੇ ਪ੍ਰਵੇਸੇ, ਅਨਕਿ ਭਾਂਤ ਜਹਿ ਬ੍ਰਿਛਨ ਬਿਸੇਸੇ। ਦਾਰਮ, ਜ਼ਰਦਾਲੂ ਤਹਿ ਖਰੇ, ਫਲ ਬਹੁ ਮਧੁਰ ਤੁਰਸ ਰਸ ਭਰੇ। ਖਰੇ ਖਰੋਟ ਸ ਦਲ ਗਨ ਹਰੇ,

ਕਦਲੀ ਬਦਰੀ ਫਲ ਝਰ ਪਰੇ। ਜਹਿ ਕਹਿ ਦਿਖਤਿ ਪਹਿਰਹ ਭੀੜ, ਸਰਲੀ ਉਠੇ ਬਹੁ ਥਲ ਚੀੜ। ਸਲਿਤਾ ਵਹੈ ਬੇਗ ਸਹਿ ਬ੍ਰਿੰਦਾ, ਸੁੰਦਰ ਜਲ ਮਲੀਨ ਬਿਲੰਦਾ। ਸੇਉ, ਬਟੰਕ, ਬੇਲ ਅੰਗੂਰ, ਫਲ ਸੁੰਦਰ ਗਨ ਸਵਾਦਤਿ ਭੁਰ। ਇਮ ਸੈਲਨਿ ਕੀ ਸੈਲ ਬਿਸਾਲੇ, ਕਰਤਿ ਸੁ ਮੰਦ ਮੰਦ ਪਗ ਚਾਲੇ।”

ਸਿੱਖੀ ਤਾਰੀਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਵੱਲ ਪਿਠ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ‘ਤੇ ਜਾਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲੁੜਫ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਫਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲੁੜਫ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਨਾ ਤੇ ਲੁੜਫ ਇਕੱਠੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾਸ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਪਿਠ ਕਰਕੇ, ਅੰਧਕਾਰ ਵੱਲ ਭਟਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਅਨੰਤ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਕਤ ਬਿੰਬ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਉਸ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ- “ਹਉ ਆਇਆ ਦੂਰਹੁ ਚਲਿ ਕੈ ਮੈ ਤਕੀ ਤਉ ਸਰਣਾਇ ਜੀਆ” ਸਿੱਖ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਰੌਸ਼ਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅਨੰਤਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਿੰਦੂ ਵੱਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ- “ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਚਾਨਣ ਅੰਧਿਆਰਿ।” ਇਸ ਸਫ਼ਰ ‘ਚ ਅਕੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਖੇੜਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਹੀ ਅਤੇ ਬਚਗਾਨਾ ਆਖਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “a hundered histories of this kind are not worth a page of what Mahakavi Santokh Singh wrote in his happy and divine blend.” ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰੇਖਾ ਨਹੀਂ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਜਿਸ ਰੱਬ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਖਿਚ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਰੱਬ ਵੱਲ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੱਡੇ ਨੂੰ ਖਿਚਣ ਵਾਲੇ ਢੱਗੇ ਵੀ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੰਚਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਰੱਬ ਖਿੰਚਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਡਾ। ਮਹਾਂ ਕਰਣੀ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਛਿਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਸਿਮਰਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਸੁੱਝ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੂਤਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤੱਤ ਸਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਕਵੀ ਰਾਜ, ਚੂੜਾਮਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ‘ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪਸੂਰਯੋਦੈ’ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਰੇ, ਇਸ ਅਦੁਤੀ ਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀਏ।

***64 ਨਿਉ ਅਦਰਸ਼ ਨਗਰ, ਕੋਟ ਰਾਣੀ ਰੋਡ, ਫਗਵਾੜਾ। ਫੋਨ: 91-1824 278048 ਸੈਲ: 91-94175-18384**

ਮੇਰਾ ਉਮਰ ਖੱਯਾਮ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ

ਸਫਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਉਮਰ ਖੱਯਾਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਮਰ ਖੱਯਾਮ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਈਰਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ-ਨਾਤਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਉਮਰ ਖੱਯਾਮ ਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਵਰਗਾ ਰਸ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਰਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਦੇਖਣ ਨਾਲੋਂ ਸੁੱਖ ਕੇ ਮਾਨਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਉਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਦੋਸਤ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਦੁੱਖ ਦੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਪਛਾਣਨਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਈਸ਼ਵਰ ਚਿੰਤਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਿਅਰ ਵਰਗੀ ਹੈ:

ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੀ
ਨਿਗਾਹ ਕੀ ਟਿਕੇ
ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਹੈ ਸਦਾ
ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋੜਦੀ ਰਹੀ।
ਬੀਤੇ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਫੜਨ
ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਹਰਦਿਆਲ (ਨੇਤਾ ਜੀ)
ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵੱਲ ਪਰਤਦਾ ਹਾਂ।
ਆਸਮਾਂ ਕੇ ਨੀਚੇ
ਹਮ ਆਜ ਅਪਨੇ ਪੀਛੇ
ਪਿਆਰ ਕਾ ਜਗਾਂ ਬਸਾ ਕੇ ਚਲੇ।

ਜੇ ਮੈਂ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੀਰਵੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜਲੰਧਰ ਨੇੜੇ ਗੜ੍ਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ। ਛੱਤ ਵਾਲੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਨੌਨਿਹਾਲ, ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਰਸ਼ਲ (ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭਾਅ ਜੀ) ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਿਕਰਮ ਗਰਚਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਰੜਕਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੀ ਉਹ ਮਹਿਫਲ ਮਾਨਣ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਹਿਫਲਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲੋਂ ਗ਼ਮੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਵਧੇਰੇ ਜੰਮਦਾ ਸੀ। ਯੋਗ ਬਹਾਨਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਔਕੜਾਂ ਹੀ ਮਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਨਿੱਕ-ਮੋਟੇ ਪਾਤੇ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਬੋਲ ਪੁਰ ਆਕਾਸ਼ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਕੰਵਲ (ਮਿਸਿਜ਼ ਹਰਦਿਆਲ) ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਵੀ ਆ ਰਲਦੀਆਂ। ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੌਨਿਹਾਲ ਦਾ ਹਾਸਾ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਦਾ ਰੋਸਾ, ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਦਬਕੇ ਅਤੇ ਜੀਰਵੀ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਰਸ ਭਰਦੇ ਸਨ। ਲੁੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਲੜੀਫੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ।

ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਜਮਘਟੇ ਅਤੇ ਪੁੰਦਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਤੇ ਅਦਬ-ਆਦਾਬ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ। ਆਪਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚਲੀਏ, ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਬੀਵੀ) ਜੀਰਵੀ ਤੋਂ ਉਰਦੂ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਕਿਵੇਂ ਜਾਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਮਲੇ ਦੀ ਰੋਣਕ, ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਬੰਦਾ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ। ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਵਿਚ ਹਰਦਿਆਲ ਤੋਂ ਮਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਪਰ ਲਿਸ਼ਕ-ਪੁਸ਼ਕ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸੁਹਣਾ ਸੁਬਕ ਤੇ ਪਤਲਾ ਪਤੰਗ ਇਨਸਾਨ। ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਆਸਿਕ ਮਿਜ਼ਾਜ ਕਾਮਰੇਡ। ਉਸ ਦੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਕਰੀਜ਼ ਸਦਾ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਪੈਰ ਦੀ ਗੁਰਗਾਬੀ ਸੱਜਰੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਨਾਲ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਜ-ਧਜ ਅਤੇ ਸਲੀਕੇ ਵਿਚ ਰਲੇ ਹੋਏ ਅਦਬ-ਆਦਾਬ ਨੇ ਹੀ ਸੋਠੀ ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਵਰਨਾ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਜੀਰਵੀ ਖੁਦ ਰਾਮਗੜੀਆ ਬਰਾਦਰੀ 'ਚੋਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੱਤਰੀ

ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਖੱਤਰੀ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ। ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਭਰਾ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਗਾਇਕ ਬਣਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਜੀਰਵੀ ਦੋਸਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਸੁਰਜਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਲੱਭਣਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੁਰਜਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਪਾਇਦਾਰ ਪੁਲ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਉਰਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਆਸਕੀ-ਮਾਸ਼ਕੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਬੜੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਖੱਬੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਸਕੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੁਰਜਨ ਜੋੜੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਰਜਣਾ) ਨੇ ਦੱਸੀ ਜਿਹੜਾ ਖੁਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੱਤਰੀ ਬਰਾਦਰੀ (ਚੱਢਾ) ਦੀ ਸੁਲੇਖਾ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਘਬੀਰ ਦੀ ਓਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬਿਹਬਲਤਾ ਬਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, "ਮੈਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਫਿਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਤੜਫਦੇ ਹਨ, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ!"

ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਲ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਰਦੂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ। ਬਾਅਦਬ ਤੇ ਬਾਸਲੀਕਾ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ।

ਇਹ ਉਹ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਕਾਮੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠਿੱਬੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਮਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਜੀਰਵੀ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਉਰਦੂ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇੰਟ ਚੁੱਕਿਆਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੰਮੀ ਜਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਸਤਾਦ ਚੁਣਨਾ ਨਿਰਾ ਸਬੱਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਜ-ਧਜ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨੰਬਰ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕਾਫੀ ਉਚਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਹਰਦਿਆਲ ਵਰਗਾ।

ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਹ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਐਸ.ਐਸ. ਜੋਗੀ, ਜਿਹੜੇ ਦੋਵੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਭਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਨ, ਨੂੰ 'ਖੱਯਾਮ ਉਭਾਰੀ' ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਸਮੇਂ 'ਪਰਵੇਸ਼ਕ' ਲਿਖਣ ਲਈ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਹੀ ਚੁਣਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਵਜੋਂ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਫਾਣਤ ਜੀਉਣਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਲੇਖਕ ਮੈਂ ਨਹੀਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵੀਰ ਐਸ.ਐਸ. ਜੋਗੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਜੋਗੀ ਨੇ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਤਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੋਹਰਾਦੂਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੀਪ ਦੀ ਦੱਸੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਲਵਾਂ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੀਪ ਕਪੂਰਬਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੇਵਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਤ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਨ ਦੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਰਹਿ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤਕ ਜਗਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ

ਹੋ ਗਈ। ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਨੀਅਤ ਬਦਲ ਗਈ। ਗੁਰਦੀਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਤੀਜੇ ਤੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਵੀ। ਜੀਰਵੀ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹਾਇਆ।

ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਉਦੋਂ ਤਕ 'ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨ' ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੀਪ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਆਪ ਮੁਹਾਰੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਦੇਖ

ਹਾਲ ਹੈ।" ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦਾ ਠਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਚਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਗੂੰਜ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤਕ ਛਾਈ ਰਹੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਦਾ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਆਮ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਆਈ ਹਰ ਨਵੀਂ ਵਸਤ ਨੂੰ ਸਰ੍ਹਾਉਣਾ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵਾਲੀ, ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਚੁੱਕ-ਚੁਕਾ ਕੇ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਲੋਸ ਕੇ ਸਦਾ ਇਹੀਓ ਕਹਿੰਦੀ, "ਕਦੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਏ, ਬੜੀ ਗ਼ਜ਼ਬ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਏ!" ਇਕ ਵਾਰੀ ਜੀਰਵੀ ਸੁਆਬ ਨਵੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਬੈਠ ਸੀ ਤੇ ਉਤੇ ਆਰਾਮ ਫ਼ਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢਣ ਨੇ ਚੱਦਰ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਕਾਫੀ

ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ

ਕੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੀਪ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚੇਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਉਤਰ ਸੀ, "ਇਹੀਉ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿੰਨੇ ਪਤਲੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ।" ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੀਲਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹਾਲੇ ਤਕ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁਰਜਨ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਸਾਹਿਬ' ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ 'ਸਾਹਿਬ' ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੀ ਬੁ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਆਬਾਂ ਦਾ ਸੁਆਬ ਹੈ। ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹੋਣ ਯਾਨਿ ਨੇਤਾ ਜੀ ਹੋਣ ਵਾਂਗ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜੀਰਵੀ ਸਾਹਬ ਚੌਕਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਟ ਦੀ ਪੇਟੀ ਤੰਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟਾਈਟ ਸੀ। ਜਨਾਬ ਨੇ ਪੈਂਟ ਦੀ ਹੁੱਕ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਪੈਂਟ ਦੇ ਦਬਾਓ ਨਾਲ ਜ਼ਿਪ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਲਈ ਬੋਲਣ ਲਈ ਉਠੇ ਤਾਂ ਪੈਰ ਪੁੱਟਦੇ ਸਾਰ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੈਂਟ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਰੋਤੇ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਜੀਰਵੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਝਿਜਕ ਦੇ ਪੈਂਟ ਖਿੱਚ ਕੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਬੋਲੇ, "ਕੋਈ ਨੂੰ ਕਾਮਰੇਡੋ, ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀਓ

ਉਪਰ ਤਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਭੈਣ ਜੀ, ਅਹਿ ਤੇ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ, ਕਿੰਨੇ ਦੀ ਆਈ ਏ?" ਉਸ ਦੇ ਖਲੋਤਿਆਂ ਜੀਰਵੀ ਜੀ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੁਰ ਗਈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੁੱਗੀ ਪਹਿਨਣੀ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਏ। ਇਹਦਾ ਕੀ ਪਤਾ, ਨਵੀਂ ਲੁੱਗੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੋਲ ਪਵੇ, ਬੜੀ ਗ਼ਜ਼ਬ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਏ।" ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਜੀਰਵੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਹਿਕਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੱਸੇ ਸਨ।

ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਫ਼ਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਕਚਰ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਲਈ ਟੋਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਗਿਆ। ਉਹ ਹੀਰੋ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜੀਰਵੀ ਸੁਆਬ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜੀਰਵੀ ਨਾਲ ਤੋਰਨੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਜੀਰਵੀ ਸੁਆਬ ਦੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ, "ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੀਰੋ ਦੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ।"

ਜੀਰਵੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼-ਇ-ਬਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੇ ਕਿੱਸੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਸਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਾਦ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਵਾਕ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, "ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕੁੱਕਰੇ ਹੀ ਹਨ।" ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਸੱਜ-ਵਿਆਹੀ ਜੋੜੀ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ

ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਛੇੜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ: "ਕਦੇ ਉਸ ਔਰਤ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਉਸ ਪਿੱਛੇ।" ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਾਉਂਦੀ ਰੋਣਹਾਕੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਜੀਰਵੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਂਭ ਲਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹਾਲੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪਤੀ ਵੀ ਆ ਟਪਕਿਆ। ਜੀਰਵੀ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਂਟਿਆ, "ਉਇ ਭਲਿਆਮਾਣਸਾ, ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜੰਗਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਚੁਸਦਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰ।" ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਕਹੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹੇ।

ਜੀਰਵੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਰ ਪੈਣ ਤਾਂ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਾਂ ਜੀਰਵੀ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈਏ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜੁੜਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਅਤਿਕਥਨੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਪਾਰਮਿਕ ਸਾਖੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾ ਵੀ ਸਾਖੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ।

ਰਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ। ਜੀਰਵੀ ਪ੍ਰੈਸ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਰੀਨ ਹੋਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਦਾਰੂ ਦਾ ਅਸਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜੀਰਵੀ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਟਾਈਮ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲਿਫਟ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਪੂਰਬਲਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਸੁਰਿੰਦਰ) ਨੇ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਕਾਰ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਕਪੂਰਬਲਾ ਪਹੁੰਚਣ ਤਕ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਵੇਖ ਉਸ ਭਲੇਮਾਣਸ ਨੇ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਕਪੂਰਬਲਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਚੌਕ 'ਤੇ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੀ ਕਵਾਇਦ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਉਣੀ ਪਈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੇ। ਉਹ ਕੀ ਜਾਣਨ ਕਿ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕਿ ਦੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਪੂਰਬਲਾ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਭਲੇਮਾਣਸ ਨੇ ਜੀਰਵੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਲਾਹ ਆਇਆ। ਜੀਰਵੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਮੂਹੜਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ-ਅੱਧ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰਾਂਡੇ ਵਾਲੇ ਮੂਹੜੇ ਉਤੇ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡੀ ਲਾ ਕੇ ਸੌਂ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਨੀਂਦ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਸੌਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ ਚੈਨ ਕਿੱਥੇ। ਤਤਕਸਾਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਜੀਰਵੀ ਸਾਹਿਬ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਘੂਕ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਸ ਨਸੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਗੱਡੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ ਜੀਰਵੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਡੀਕ ਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪੀਣ-ਪਿਲਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਬ-ਆਦਾਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਪੀਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੁਆਚੁਮਾਣ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਸਰੀਕ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਲੀਕੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਗਾ, ਮੱਛੀ, ਖੱਟਾ-ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਸੋਡਾ ਪਾਣੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸਲੀਕਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਗੰਨਾ ਫ਼ਾਰਮ ਵਿਖੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵੀ ਵੇਖ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ। ਇਕ-ਦੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂਝੇ ਮਿੱਤਰ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਦੇ 13ਵੀਂ ਮੰਜਿਲੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੌਸਮ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸੀ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਵਾਸ ਗੀਗਲ ਦੀ ਬੋਤਲ ਸੈਟਰ ਟੋਬਲ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਮੂੰਗਫਲੀ, ਕਜੂ ਤੇ ਨਮਕੀਨ ਦਾਲਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸੋਢਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭ ਰਿਹਾ। ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਕੋਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਇਕ ਸੱਜਣ ਪੀਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਜਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਸੋਢਾ ਕਿੱਥੇ ਗੁੰਮ ਗਿਆ!" ਉਸ ਦੇ

(ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਕਿਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿਥੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ

ਇੰਨੀ ਕੁ ਬਾਤ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਸ਼੍ਰੋਣੀਬਧ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਸ਼੍ਰੋਣੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਸਕਣਾ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪਧਰ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਕੜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੋੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਰਥਕ ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਏਹੀ ਸੀ। ਭੂਪਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਤਾਂ ਇਹ ਜਕੜ ਹੋਰ ਵੀ ਕਠੋਰ ਸੀ। ਧਰਮ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਬਰ ਸਬਰ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਦੇਖਿ ਪਰਾਈ ਚੋਪੜੀ ਨਾ ਤਰਸਾਇ ਜੀਉ' ਤੁਕ

ਰਾਜਾ ਭੋਜ

ਵਿਚ ਫਰੀਦ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਲੈਣਾ ਵੱਡਿਆਂ ਬਣ ਕੇ ਗਰੀਬੀ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੀਆਂ ਅਖੌਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੂੜ ਕੇ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਤਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਕਈ ਮੁਹਾਵਰੇ/ਕਹਾਵਤਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ, ਘਾਹੀਆਂ ਨੇ ਘਾਹ ਹੀ ਖੋਤਣਾ, ਜਿਹੀ ਅਖੌਤ ਆਮ ਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜੇ ਮਾਤਾ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਹਾਸਿਲ ਹੋ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਸਾਹ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਵੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ 'ਜਾਤ ਦੀ ਕੋਹੜਕਰਲੀ ਤੇ ਸੁਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੱਫੇ' ਜਿਹੀ ਕਹਾਵਤ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨੂੰ ਠਿਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਓੜਕ ਬੱਚਾ ਮੂਲਿਆ ਤੂੰ ਹੱਟੀ ਬਹਿਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਚਾ ਉਠਣ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਮੌਕੇ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਨਸੀਬਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੈਂਕੜੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਇਕ ਅਖਾਣ ਹੈ, 'ਕਿਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿਥੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ'। 'ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਬਲੀਏ' ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਗੰਗੂ ਇਕ ਅਣਹੋਇਆ ਸੁਪਨਾਸਾਜ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੁਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਭੋਜ ਇਕ ਐਸੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਵਿਡ ਭਰਕੇ ਭੋਜਨ ਕਰਦਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ 'ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟਦਾ' ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੇ 'ਉ' ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਲਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਅਦਨੇ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭੋਲੂ, ਤੇਲੂ, ਲਭੂ ਆਦਿ। ਗੰਗੂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੈ। 'ਪਰਸੂ ਪਰਸਾ ਪਰਸ ਰਾਮ' ਵਿਚ ਇਸ 'ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮਾਂ' ਦਾ ਭੇਤ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਰ ਪਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਏਕਲਵਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੀ ਥਾਂ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਨੂੰ ਨਾਇਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿਧ ਭਾਰਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੀ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਦੀ ਸਿਥਲ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੋਣੇ ਰੋਏ ਹਨ:

ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਯੁਗਾਂ ਯੁਗਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੀਜ ਪੀੜਦਾ ਕਢ ਰਿਹਾ ਏ ਘਾਣੀ ਮਨ 'ਚ ਵਸਾ ਕੇ ਸੁਪਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਆਏਗਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੁਭੜ ਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਤੇਲ ਲਗਾਏਗਾ ਪੰਡਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਹਸ ਦੇਂਦਾ: 'ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤਾਂ ਟੇਢੀ ਮੇਢੀ ਸਨਿਚਰ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰੀ ਖੁਲ੍ਹਣਗੇ ਐਪਰ ਤੇਰੇ ਵੀ ਭਾਰ ਬੱਸ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ'

1998 'ਚ ਬਣੀ ਹਿੰਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਦੁਲਹੇ ਰਾਜਾ' ਵਿਚ ਇਕ ਗਾਣਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ: ਛੱਡਦਰ ਕੇ ਸਿਰ ਪੇ ਨਾ ਭਾਏ ਚਮੇਲੀ, ਕਹਾਂ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਔਰ ਕਹਾਂ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਉਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ। ਪਰ ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਵਤ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਉਚ ਨੀਚ ਦੀ ਟਕਰਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਾਕਿਆ ਖੜਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ

ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਵੋਗੇ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਖਾਣ ਵੀ ਗਿਰਗਿਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਰੂਪ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਪਿਛੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਦੰਦ ਕਥਾ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਉਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਕੁਝ ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕੋਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਭਵ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਆਓ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪੀਏ।

ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਹਜ਼ਾਰਵੀਂ ਸੁਤਾਬਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਧਾਰਿਆ।

ਡਾ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚਲੇ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਦੱਸਿਆ

ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੂਤ ਪੀੜਾ ਸਹਿਣੀ ਪਈ। ਥੋੜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੰਗੂ ਨਾਂ ਦਾ ਤੇਲੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਦੀ ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਡਾ. ਵਿਦਿਆਨਿਵਾਸ ਮਿਸ਼ਰਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਤੇ ਕੋਸ਼ਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਧਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਮੁਢ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਧਾਰਾਨਗਰੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਵੱਲ ਹੈ। ਭੋਜਦੇਵ ਪਰਮਾਰ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਅਰਾਵਲੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਵਸੀ ਸਿਰੋਹੀ ਦੇ ਅਗਨੀਕੁਲ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਰ ਵੰਸ਼ ਨੇ 1000 ਤੋਂ 1285 ਤੱਕ ਮਾਲਵਾ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਭੋਜਦੇਵ ਇਸ ਮਹਾਪ੍ਰਤਾਪੀ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਪੀੜੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਧਾਰ ਸੀ। ਰਾਜ ਸੰਭਾਲਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ

ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਸੈਵ ਮਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦੀ ਲੁਟਮਾਰ ਤੇ ਮਿਸਮਾਰ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸਾਲਾਰ ਮਸੂਦ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਭੀਸ਼ਮ ਯੁਧ ਪਿਛੋਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਤੋਂ 32 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਭੋਜਪੁਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਸੋਮਨਾਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜੇ ਸਨ ਜੋ ਧਾਰਾਨਗਰੀ ਤੇ ਈਰਖਾਲੂ ਅੱਖ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਨ ਤਿਰਹੁਤ ਦੇ ਰਾਜਾ ਗਾਂਗੇਯ ਦੇਵ ਅਤੇ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤੈਲਪ। ਦੋਨੋਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਾ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਰਾਜੇ ਗਾਂਗੇਯ ਅਤੇ ਤੈਲਪ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਪਿਛੋਂ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚ ਗੰਗੂ ਅਤੇ ਤੇਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਏ।

ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿਥੇ ਗਾਂਗੇਯ ਤੈਲਪ। ਅਰਥਾਤ ਦੋ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਲਟ ਗਏ ਗਾਂਗੇਯ ਤੈਲਪ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਸਿਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵੀ ਦਰਸਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕੋਹਲਾਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਲਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ। ਇਸ ਕਿਲੇ ਦੇ ਇਕ ਖੂੰਜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਕਬਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਬਾਕਥਿਤ ਗੰਗੂ ਤੇਲੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਇਸ ਕਿਲੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਢਹਿ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੰਧ ਡਿਗਣੋਂ ਹਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਡੋਂਡੀ ਪਿਟਾ ਦਿਤੀ। ਗੰਗੂ ਨਾਂ ਦੇ ਤੇਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜੱਕ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਬਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਬਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਤੇਲੀ ਜਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤੀਰਥ ਸਮਾਨ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭੋਜ ਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਅੱਠਵੀਂ ਨੌਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਕਨੋਜ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮਿਹਿਰ ਭੋਜ ਜੋ ਕਿ ਗੁੱਜਰ ਜਾਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਰਾਜ ਖੇਤਰ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਨਰਮਦਾ, ਉਤਰ-ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇਲੀ ਕਾ ਮੰਦਿਰ

ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਇਕ ਮੰਦਿਰ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਗੰਗੂ ਨਾਂ ਦਾ ਤੇਲੀ ਏਥੇ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਐਪਰ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੀ ਗਾਂਗੇਯ ਤੈਲਪ ਸਬੰਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮੰਨਣਯੋਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਸੂਰਬੀਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ, ਸੰਗੀਤ, ਜੋਤਿਸ਼, ਵਾਸਤੁ ਕਲਾ, ਸੂਰਜ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਵਾਲੀਅਰ 'ਚ ਤੇਲੀ ਕਾ ਮੰਦਿਰ

ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ 84 ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਭੋਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨਮ' ਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸ਼ਹਿਰ ਭੋਜਪੁਰ ਦਾ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਿਰ ਉਤਮ ਕਲਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਮਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਭੁਪਾਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵੀ ਉਸੇ ਨੇ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਂ ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿਛੇ ਹੀ ਭੋਜਪਾਲ ਸੀ। ਪਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਬੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਡੈਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਤਾਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਬੰਨ੍ਹ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਭੋਪਾਲ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਝੀਲ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਝੀਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, 'ਤਾਲੋਂ ਮੇਂ ਤਾਲ ਭੋਪਾਲ ਕਾ ਤਾਲ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਤਲਈਆ।' ਏਥੋਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰਜਨ ਜ਼ੀਰਵੀ

ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਵਾਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਦੇਰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਉਤਰ ਤਾਂ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਸੁਰਜਨ ਜ਼ੀਰਵੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਮਸਕਰੀ ਵੀ ਸੀ, ਗੁੱਝੀ ਚੋਟ ਵੀ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਣਾਓ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਵੀ।

"ਚੀਮਾ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚ ਵਿਸਕੀ ਲੁਕੋਣੀ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਚੁਆਨੀ ਦਾ ਸੋਚਾ ਹੀ ਬਚਾ ਲਵਾਂ।"

ਸੋਚੇ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦਾ ਮੁੱਲ ਇੰਡੀਅਨ ਸਿੱਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਸਾ ਕੇ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਿੱਛੋਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਤਾਜ਼ਾ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਹਵਾ ਏਦਾਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਤੂੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਈ ਹੋਵੇ।

ਜ਼ੀਰਵੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਟੋਰਾਟੋ ਦੇ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਿਚ ਰਚਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ 2000 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ

ਹੈ। ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਰੋਮਨ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰਨ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਖੱਟਣ ਲਈ ਮੇਰੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਿਪੀ ਦੀ ਲਚਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਾਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਪੀਲੂ, ਵਾਰਿਸ ਅਤੇ ਸੂਫੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਵਧੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗ਼ਾਲਿਬ, ਜ਼ੋਕ, ਮੀਰ ਦਾ ਅਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਦੇਵਨਗਰੀ ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਕਲਾਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਨਾਰੰਗ ਪਰਾ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਵਾਕ ਬੋਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ:

"ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਰਨ ਦਾ ਸਬਕ ਲੈਣ ਆਏ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਤੈਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਧਰ ਸਕਦੇ।"

ਪਲਾਂ-ਛਿਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਦੇ ਹੁੰਮਸ ਵਿਚ ਉਹੀਓ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆ ਵੜਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਤੂੜਾਂ ਦੀ

ਸੁਗੰਧ ਰਲੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਆਂ। ਜਦੋਂ 1995 ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 'ਦੇਸ ਸੇਵਕ' ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਜੇ-ਖੱਬੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੋੜਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਵਾਕ 'ਤੇ ਟੁੱਟਦਾ ਸੀ, "ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਸੁਰਜਨ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਓ, ਜੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਦੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੋੜਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ ਉਪ ਸੰਪਾਦਕ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਆ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪਰਚਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਨਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਕੱਢਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਰਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖੀ-ਮਿੱਸੀ ਖਾ ਕੇ ਮੇਰਾ

ਹੱਥ ਵਟਾਇਆ। ਸ਼ਿਵਾਸ ਰੀਗਲ 'ਤੇ ਟਿਕ ਚੁੱਕੇ

ਜ਼ੀਰਵੀ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਠੱਰ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 'ਦੇਸ ਸੇਵਕ' ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ੀਰਵੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਚੰਗੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਜ਼ੀਰਵੀ ਜੋਤੀ ਦਾ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਗੁਆਚਣਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਫੁੱਲ ਆਪਣੀ ਮਹਿਕ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਣ, ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਹਿਤ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ, ਵਗਦੀ ਨਦੀ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਹੀ ਲੱਭਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੂੰ ਨੇਤਾ ਜੀ ਹਰਦਿਆਲ ਚੱਢਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਅੰਦਾਜ਼ ਕਹਿਰਾਂ ਦਾ। ਉਹ 'ਪਿਆਰ ਕਾ ਜਹਾਂ ਬਸਾ ਕੇ ਚਲੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜ਼ੀਰਵੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਕਾਫ਼ਲਿਆਂ ਦੀ। ਜ਼ੀਰਵੀ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ: ਕਾਫ਼ਿਲੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਪਹੁੰਚੇ,

ਵਕਤ ਨੂੰ ਕਹੀਏ ਕਿ ਜ਼ੁਲਫ਼ਾਂ ਸਿੰਗਾਰੇ।

ਇਹ ਸ਼ਿਅਰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜਹਾਨ ਵਸਾ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ੀਰਵੀ ਦਾ ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਵੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਣਾ ਵੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਆਨੇ ਦਾ ਸੋਢਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ੁਲਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਬਿਨਾਂ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਗਾਉਣਾ। ਜੇ ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਟੋਰਾਟੋ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਾਂਗੇ, ਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਮੁਹਾਲੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੰਵਲ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਦਿਆਲ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਰਘਬੀਰ ਅਤੇ ਸੁਲੇਖਾ ਵੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਹਰੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਖ਼ੱਜ਼ਾਮੀਏ ਵੀ ਇੰਨੇ ਅਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

ਕਬ ਹਾਥ ਮੇਂ ਤੇਰਾ ਹਾਥ ਨਹੀਂ, ਕਬ ਸਾਥ ਮੇਂ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ। ਸਦ ਸ਼ੁਕਰ ਕਿ ਅਪਨੀ ਰਾਤੋਂ ਮੇਂ, ਅਬ ਹਿਜ਼ਰ ਕੀ ਕੋਈ ਰਾਤ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਚਾਹੀਏ, ਹੁਣ ਤਕ ਪਾਈਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਰਲ ਕੇ ਅਲਵਿਦਾ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨ ਤਾਂ ਬਣਾਓ ਕਾਮਰੋਡੋ!

ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣੇਗੀ 'ਦਿਲਬਰ': ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ*

ਪੋਟਿਆਂ 'ਤੇ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਥਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛਿੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ' ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਪੈਸਾ ਜਿਵੇਂ ਨਚਾਈ ਜਾਂਦਾ' ਤੇ ਫੇਰ 'ਨਾ ਮਾਰੀ ਨਾ ਮਾਰੀ ਨੀ ਮਾਂ' ਗੀਤ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਦਸ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਚੀਮਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪੇਂਡੂ ਹੁਸਨ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੁਬਾਨ ਨਾਲੋਂ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਨੇਕ ਰਾਇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਚੀਮੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੈਸਿਟ ਵਿਚ ਝੂਮਰ, ਭੰਗੜਾ, ਗਿੱਧਾ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਰ ਵੰਨਗੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਰਸਕ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੈਸਿਟ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸੁਝਵਾਨ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੂਬ ਸਲਾਹੀ ਗਈ ਸੀ।

ਚੀਮੇ ਦੀ 'ਰੰਗ' ਕੈਸਿਟ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਜ਼ਰੀਏ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੀ। 'ਤੇਰੇ ਲੱਕ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਰੰਗ ਰਾਰਾ...ਰੀਰੀ...ਰਾਰਾ' ਗੀਤ ਵੱਖਰੀ ਭਾਂਤ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਚੀਮਾ ਸਿਰਫ ਗਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਸਗੋਂ ਕਲਮ ਅਜਮਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਟ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖੇ ਨੇ। ਉਹ ਆਖਦੈ, 'ਗੀਤ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਗੀਤ ਵਿਚ ਹੁਸਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਜਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤਾਬ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਜ਼ਰੀਏ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜੀ, ਗੀਤ ਵਿਚੋਂ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣ।'

ਬੜੀ ਵਾਰ ਦੇਖਣ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਮਿੱਟੀ ਵਿਸਾਰ ਛੱਡਦੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯਾਦ ਮੁੜ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬੈਕ ਗੇਅਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੀਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਮੋਹ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਬਾਪੂ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਤੁਰਨ ਤੇ ਜੁੰਡੀ ਦੇ ਯਾਰਾਂ

ਨਾਲ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ ਖੇਡਣ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਅਜਿਹਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਉਂਦੈ, ਜਿਥੇ ਨਾਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਉਸ ਨੇ ਭਰੂਣ ਰੱਤਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਮੇਲਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਛਿੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੀਤ ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਗਾਏ ਗਏ।

ਕੁੱਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਮੇ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਖੜੋਤ ਤੜਨ ਲਈ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵੀ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਗਵੱਈਏ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਆਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ

ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਸੇਠ ਕੋਲੋਂ ਛੁਡਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਚ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚੀਮੇ ਦਾ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪਸੰਦ ਆਇਆ।

ਬਹੁਤ ਜਲਦ ਚੀਮਾ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਵੈਲਕਮ ਟੂ ਪੰਜਾਬ' ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਂ ਪਰ ਧਿਆਨ ਘੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਾਂ 'ਤੇ

ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁਚਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਕੈਸਿਟ 'ਦਿਲਬਰ' ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। 'ਦਿਲਬਰ' ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਨੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲਬਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਣਾ ਰੰਗ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ' ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਠ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ, ਗ਼ੈਰਤ, ਵਿਛੋੜੇ, ਪਰਵਾਸ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਰੰਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਤੁੜਕਾ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਅਮਨ ਹੋਅਰ ਨੇ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਚੰਗਾ' ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦੈ। ਗਿੱਲ ਸੁਰਜੀਤ, ਇੰਦਾ ਰਾਏਕੋਟੀ, ਵਿਜੈ ਧੰਮੀ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇਤਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅਦਲੇਵਾਲ ਤੇ ਚੀਮੇ ਨੇ ਖੁਦ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਹਨ।

'ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਰੂਟਸ' ਵੱਲੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਚੀਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ 'ਦਿਲਬਰ' ਵਿਚ ਹਰ ਰੰਗ ਦਾ ਮੈਟਰ ਦਰਜ ਹੈ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ 'ਤੇ ਰੱਬ ਜਿੱਡੇ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤਿ ਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵੈਰ ਬਿਆਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਦਿਲ ਦੀ ਡਾਇਰੀ 'ਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਨੱਚਦੇ, ਟੱਪਦੇ, ਲੁੱਡੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਗੀਤ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੀਮੇ ਨੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਦਰਿਆਦਿਲੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬੋਲ ਹਨ:

ਸਾਨੂੰ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਦੇ ਉਤੇ ਸੋਹਣੀਏ,
ਰੱਬ ਦੀ ਸਹੁੰ ਰੱਬ ਜਿੱਡੇ ਮਾਣ ਨੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਸਲਿਆਂ ਦੀ ਚੀਮਾ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਘੁਣ ਖੋਖਲਾ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਚੀਮਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਨਰੋਈਆਂ ਸਿਹਤਾਂ ਵਾਲੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸੰਮਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਡਾਗਾਂ ਮੋਢੇ ਰੱਖ ਜੱਚਦੇ ਰਹਿਣ। 'ਦਿਲਬਰ' 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ :

ਜਿਹੜੇ ਵੈਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰੋ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੱਟ ਚੁੱਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ,
ਸੰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਡਾਗ ਮੋਢੇ ਧਰ ਕੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਬੁੱਕਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਨਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਵੇ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਸਕਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਚੀਮੇ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਜਾਬ' ਤੇ 'ਪੰਜਾਬੀ' ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਇਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣਾ ਦੇਸ' ਦੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਪੋਟਲੀ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਇਲਾਗ 'ਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਦੇਖਾਂਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯਾਦ ਆਵੇਗੀ।' 'ਦਿਲਬਰ' ਵਿਚਲੇ 'ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ' ਗੀਤ ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਾਂਝੇ ਘਰਾਂ, ਚਾਚਿਆਂ-ਤਾਇਆਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਪਿਆਰ, ਦਾਦੇ-ਦਾਦੀ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਭਿੰਨ ਕੇ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਭੁਲਾਵਾਂ
ਮੌਜਾਂ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਮਾਣੀਆਂ,
ਦਾਦੇ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਕੋਲੋਂ
ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ।
ਰਾਤ ਪਈ ਬਾਤ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ
ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਏ,
ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ
ਨਜ਼ਾਰਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਤਿ ਤੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੈਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਹੰਕਾਰਿਆ ਸੋ ਮਾਰਿਆ' ਕਹਾਵਤ ਵੀ ਏਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ 'ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ' ਤੋਂ 'ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ' ਕਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਅਤਿ' ਗੀਤ ਜ਼ਰੀਏ ਚੀਮੇ ਨੇ ਇਹੀ ਕੁੱਝ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਸਦਾ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਬਲਵਾਨਾਂ
ਤੇਰੀ ਰਹਿਣੀ ਨਾ,
ਚੜ੍ਹੀ ਗੁੱਡੀ ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਸਦਾ ਖਹਿਣੀ ਨਾ,
ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਉਤੇ ਕਹਿਰ ਨਾ ਕਮਾ,
ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਹੁਤੀ ਅਤਿ ਚੰਦਰੀ,
ਇਹ ਦਿੰਦੀ ਗੋਡਣੀ ਲਵਾ।

'ਦਿਲਬਰ' ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਗੀਤ 'ਸਾਨੂੰ ਦਿਲ 'ਚ ਵਸਾ ਲੈ ਸੋਹਣੀਏ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਿਲਬਰ ਹਾਂ', 'ਮਾਰ ਤਾੜੀ ਉਤੇ ਤਾੜੀ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਜੱਟੀਆਂ' ਤੇ 'ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਹਰ ਵਰਕੇ 'ਤੇ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਮੁਟਿਆਰੇ' ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਗੀਤ 'ਚੋਂ ਚੀਮੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਹੈ।

ਚੀਮੇ ਮੁਤਾਬਕ, 'ਇਸ ਕੈਸਿਟ ਦੇ ਚਾਰ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ' ਗੀਤ ਜੈਜ਼ ਵਿਰਕ ਵੱਲੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਦਿਲਬਰ' 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਖੂਬ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਵਾਂ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੇਗੀ।'

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਆਮਦ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ ਜ਼ਰੀਏ ਲਹਿੰਦੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗਲਵੱਕੜੀਆਂ ਪਦਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਲਮ 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ' ਭਾਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੀ, ਪਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਚੀਮੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣੈ, 'ਜੇ ਫਿਲਮ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਵਧੀਆ ਬਿਜਨੈਸ ਕਰ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।' ਚੀਮੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣਾ ਦੇਸ' ਪਿਆਰ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਰਹੀ। 'ਬਿੱਗ ਬੌਸ 4' ਦੀ ਜੇਤੂ ਸਵੇਤਾ ਤਿਵਾੜੀ ਚੀਮੇ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਸੀ। ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬਦੀਪ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਜੱਚਿਆ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਮਾਰੇ ਗੱਭਰੂ

ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਲਾਭੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਚੀਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੇ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਹਾਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ' ਨੂੰ 'ਗੰਧਲਾ' ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

ਚੀਮਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਇਕ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੈਸਿਟਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਹੱਟੀਆਂ-ਭੱਠੀਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ, ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਿਰਫ ਆਵਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ

ਕਾਵਿ-ਮੰਚ

ਧੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰੋ

ਉਠੋ ਵੇ ਵੀਰ ਲਿਖਾਰੀਓ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰੋ
ਜ਼ਰਾ ਜਾਗੋ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਦ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰੋ
ਜਾਗੋ ਵੇ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲਿਓ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੋ
ਜਾਗੋ ਵੇ ਕਵੀਓ ਸੁੱਤਿਓ ਜ਼ਰਾ ਕਲਮ ਸਵਾਰੋ
ਜ਼ਰਾ ਉਠੋ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਵੰਗਾਰੋ
ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਉਤੇ ਲਿਖ ਦਈਏ ਧੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰੋ।

ਉਠੋ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਯੋਧਿਓ ਵੀਰੋ ਸਰਦਾਰੋ,
ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਏ ਸੌਣ ਦਾ ਤਿੱਖੇ ਹਥਿਆਰੋ,
ਧੀਆਂ ਵੀ ਰੱਬ ਦੀ ਦੇਣ ਨੇ, ਧੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਵੀਰ ਹੋ ਨਲੂਏ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਅਜੀਤ ਜੁਝਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਡੁੱਬੋ ਨਾ ਮੰਝਧਾਰ ਵਿਚ, ਮਾਝੀ ਪਤਵਾਰੋ...।

ਜਾਗੋ ਨੀ ਭੈਣੋ ਲਿਖਾਰਨੋ ਖੰਡੇ ਦੀਏ ਧਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਮਾਂ ਭਾਗੋ ਦੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਤਿੱਖੀਓ ਤਲਵਾਰੋ,
ਸਿਰ ਉਤੇ ਕਫਨ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰੋ,
ਹੁਣ ਛੱਡ ਦਿਓ ਪਾਉਣੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਕਲਮ ਸਿੰਗਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਮਦਰ ਟੈਰੇਸਾ ਵਾਂਗੂੰ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰੋ...।

ਤੁਸੀਂ ਧੀਆਂ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਠ ਕੇ ਲਲਕਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਸੀਹਣੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਗਰਜ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਭਬਕਾਂ ਮਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਜਨਮ ਦਾੜੀਆਂ ਜੱਗ ਦੀਆਂ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਹਾਰੋ,
ਤੁਸੀਂ ਬੋੜੀ ਡੁੱਬਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਹੀ ਤਾਰੋ,
ਜਾਗੋ ਵੇ ਸੁੱਤਿਓ ਲੀਡਰੋ ਨੀ ਜਾਗੋ ਸਰਕਾਰੋ...।

ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਫਿਰ ਬਣਦੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ,
ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਨੂੰ ਦੇਣੀਆਂ ਨਿੱਤ ਠੰਢੀਆਂ ਛਾਵਾਂ,
ਕਿਉਂ ਡਰ-ਡਰ ਕੱਟਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਭਰਦੀਆਂ ਹਾਵਾਂ,
ਕਿਉਂ ਜ਼ਾਲਮ ਲੋਕੀਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਦੇਣ ਸਜ਼ਾਵਾਂ,
ਕਿਉਂ ਧੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਹਵਾਵਾਂ,
ਕਰੋ ਪਾਠ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਖਿੜੀਓ ਗੁਲਜ਼ਾਰੋ...।

ਅਸੀਂ ਡਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਾ ਡਰਨਾ,
ਅਸੀਂ ਡਟ ਕੇ ਇਸ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਹੁਣ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ,
ਅਸੀਂ ਜ਼ੁਲਮ ਬਥੇਰਾ ਸਹਿ ਲਿਆ ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਾ ਜਰਨਾ,
ਬੰਦ ਕਰੋ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਨਾ ਮਰਨਾ,
ਬੋਲੋ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਦੇ ਨਗਮਿਓ, ਗਰਜੋ ਨੀ ਵਾਰੋ...।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ,
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ

ਇਹ ਦਰਦ ਬਿਆਨਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਅੱਖਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਦਿਲ ਰੋਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਅੱਖਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮੇਰੀ ਵੀ ਉਦੋਂ ਰੂਹ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਏ।
ਜਦੋਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਟੋਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂਘਰ ਆਉਂਦੀ ਏ।
ਕੌਮ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੋ! ਤੁਸੀਂ ਇੰਜ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।
ਉਸ ਪਿਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾ ਫੜਿਆ ਕਰੋ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮ ਬੜਾ ਕੁਝ ਗਵਾਉਂਦੀ ਏ...।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਕੇ ਨਿਪਟਾ ਸਕਦੇ।
ਕਿਸੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾ ਸਕਦੇ।
ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਤਾਂ ਗੈਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦੀ ਏ...।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੇ ਜਦ ਚਰਚੇ ਅੱਜ ਸਾਡੀਆਂ ਚੜ੍ਹਤਾਂ ਦੇ।
ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕੌਮ ਤੁਸੀਂ ਐਸੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ।
ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬੇਹੁਦਗੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜੱਗ ਹਸਾਉਂਦੀ ਏ...।

ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਮੱਤ ਉਚੀ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ।
ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੀਰੋ ਹੋ ਲੱਖ ਦੇ।
ਸੋਚ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਏ...।

-ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਭਟਕਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ

ਜਿਨ ਮਾਂਵਾਂ ਜੰਮਿਆ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ।
ਬੰਬ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਚ ਜਗਾਏ ਏ ਧਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ।
ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਉਹ ਜੂਹਾਂ ਵੀ ਰੋਣਗੀਆਂ।
ਸੌ ਜਨਮਾਂ ਤਕ ਉਹ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਵੀ ਰੋਣਗੀਆਂ।
ਕਿੰਨਾ ਚਾਅ ਹੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਤਨੀ ਮੁੜਨੇ ਦਾ।
ਚਿਰਾਂ ਪਿੰਡੋਂ ਜਾ ਵਤਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨੇ ਦਾ।
ਸਭ ਸੱਧਾਂ ਨੂੰ ਵੈਰੀ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ।
ਕਿੰਨਿਆਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਵਿਚ ਆਸਮਾਨ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿੰਨਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਤੁਸਾਂ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੇ।
ਕਈ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਤੇ ਕਈ ਸੁਹਾਗ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ।
ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕਦੇ ਜ਼ਖਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਣ ਨਾ ਦੇਣਗੀਆਂ।
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸੌ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦ-ਦੁਆਵਾਂ ਜੀਉਣ ਨਾ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਵੀ ਦੇਣਗੀਆਂ।
ਕੁਝ ਘੁੰਡੀਆਂ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਵੀ ਦੇਣਗੀਆਂ।
ਪਰ ਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਪ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਏ।

ਇਹ ਪਾਪ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਪੀਓ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰੋਂ ਨਾ ਲਹਿਣਾ ਏ।
-ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ

ਰੋਜ਼ ਨਵੇਂ ਹੀ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਤ ਹਜ਼ਾਰ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ।

ਨਕਲੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਦੀ ਨਾ ਝਾਕ ਕੋਈ।
ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿੰਨਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਾਕ ਕੋਈ।
ਮੂੰਹੋਂ ਆਈਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਵੇ, ਮੇਜਰ ਵੀਰ ਕੁਲਾਰ...।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਉਡੀਕ।
ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਕੋਲੋ ਕੀ ਕੀ, ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਮਾਨ ਮਨਦੀਪ।
ਰੋਮਾਣਾ, ਪੰਨੂ, ਬਸਰਾ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨੇ ਮਾਹਰ...।

ਆਲੂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੱਥੇ ਆਇਆ, ਬਾਸੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ।
ਭੌਰਾ ਕਲਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਰਸ ਦਿੰਦਾ।
ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਕਰਦੇ ਸਭ ਸਤਿਕਾਰ...।

ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕਿਆ ਯਾਦਾਂ ਲਿਖਦੀ ਡਿਗਰੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ।
ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੰਨਣ ਸਾਰੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ।
ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਹੈ ਲਿਖਦੀ, ਸਾਈਂ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ...।

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸਾਰੇ ਰੋਲਾ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ।
ਵਤਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ।
ਫਿਕਰ ਕੋਈ ਨੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ...।

-ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਐਫ. ਆਈ. ਏ. ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਐਫ ਆਈ ਏ), ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ 62ਵਾਂ ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ ਇਥੇ ਲੰਬੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਦੇ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਲੀਨਾਏ ਸਟੇਟ ਦੇ ਖਜਾਨਚੀ ਡੈਨ ਰੁਦਰਫੋਰਡ, ਹਾਫਮੈਨ ਐਸਟੇਟਸ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮਾਰਟਿਨ ਮੋਇਲਨ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅਲ ਲਾਰਸਨ, ਇਲੀਨਾਏ ਸਟੇਟ ਅੰਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਫਰੈਡ ਕਰੈਸਪੋ, ਸਟੇਟ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮਿਸ਼ੈਲ ਮੁਸਮਨ, ਬੈਂਕੁਇਟ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ, ਆਲਡਰਮੈਨ ਅਮੇਆ ਪਵਾਰ,

ਐਫ ਆਈ ਏ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਗਏ ਭਾਰਤ ਦੇ 62ਵੇਂ ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੇ ਮੈਂਬਰ

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੋਮਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਤਾਰੀਖ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਗਣਰਾਜ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ, ਅਮਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਕਾਇਮ ਰਖਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਤਰੱਕੀ

ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਵਸਦਿਆਂ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ।

ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਸਟੇਟ ਟਰੈਜ਼ਰਰ ਡੈਨ ਰੁਦਰਫੋਰਡ ਨੇ ਬੜੇ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਭਰੀ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਗਣਰਾਜ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ। ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅਲ ਲਾਰਸਨ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 28 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹਾਫਮੈਨ ਐਸਟੇਟਸ, ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਕਸਬਿਆਂ ਲਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਬਾਬੀ ਰਸ਼ ਨੇ ਐਫ ਆਈ ਏ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਵਪਨਿਲ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਜਦੋਂਕਿ ਵਖ ਵਖ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਨ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਕਥਕ ਭੰਗੜਾ, ਗਰਬਾ, ਭਾਰਤ ਨਾਟਯਮ, ਬਾਲੀਵੁਡ ਡਾਂਸ ਰਾਹੀਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਫ ਆਈ ਏ ਦੀ ਸਾਲ 2011 ਲਈ ਨਵੀਂ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ-ਸੁਨੀਲ ਸ਼ਾਹ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ-ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ-ਬਾਬੂ ਵਰਮਾ, ਵਿਨੇਸ਼ ਵੀਰਾਨੀ, ਰੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ ਅਤੇ ਮੌਂਟੀ ਸੱਯਦ ਸਕੱਤਰ-ਸਾਹਿਦ ਰਿਜ਼ਵੀ, ਖਜਾਨਚੀ-ਮੁਕੇਸ਼ ਸ਼ਾਹ, ਜਾਇੰਟ ਸੈਕਟਰੀ-ਜਸਵੰਤ ਬੀ. ਸਿੰਘਾ ਅਤੇ ਹਿਨਾ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਯੂਥ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਨਿਲੇਸ਼ ਖੇਟ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਿਓਲ, ਸਨਮ ਸ਼ਾਹ, ਸਹਿਜ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸਵਪਨਿਲ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸੋਵੀਨੀਅਰ ਕੋਚੇਅਰ-ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ ਹਨ।

(ਖੱਬੇ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਸ਼ਮਾ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਾਈਚਾਰਕ ਆਗੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੁਲਿਸ ਚੀਫ ਬਰਾਇਨ ਹਾਵਰਟਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹਾਜਰ ਸਨ।

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰੀ ਯੁਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਭ

FARMERS®

2681 Loon Ln Okemos MI 48864

*“Call for a review of any of your insurance policies or to get a quote”
Totally Free and No Obligation to buy from us!!*

***Auto *Home *Business *Workers Compensation**

ਆਟੋ, ਘਰ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਦੀ
ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਸਹੀ
ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਵਰੇਜ
ਲਓ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਓ

Gurjinder Singh Dimple
Insurance Agent
License # 537993

Ph: 517-499-4883

Fax: 517-993-5755

e-mail: gurjindersingh@att.net.

*Call us to know about special discounts for nurses, teachers, engineers, pharmacists, doctors and more professionals to get low prices.**

*“Discounts apply to selected property and casualty coverages, perils, and policy types only and may vary by state and eligibility. To the extent permitted by law, applicants are individually underwritten; not all applicants may qualify.”

ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ।